

Бібліотека журналу

УКРАЇНИ
ВІЙСЬКО

НАШІ

історії українських воїнів

КНИГА 3

НАШІ

історії українських воїнів

КНИГА 3

НЗ7 **Наші.** Історії українських воїнів.

За загальною редакцією Валентина Буряченка — К.: Військо України, 2017.
— 240 с.

...У годину, коли люди, які живуть із тобою в одній країні та яких ти вважаєш рідними по землі і по крові, під впливом російської пропаганди та виконуючи російські накази, раптово починають стріляти тобі в спину, коли координують вогонь бойовиків у хату свого сусіда, а в душах і головах українців – слово «НАШІ» набуває особливого значення. Український воїн, як поводитир позбавлених бачити реальність, радить: «Заплющ очі – дивись серцем!» Дивись, для кого Україна – це полігон, а для кого – земля рідна. Хто маскує в дитячій іграшці вибухівку, а хто розмінує будинки й цілі квартали та території. Хто використовує народ Донбасу як живий щит, а хто заради нього йде на смерть, рятуючи дорослих і дітей.

**В оформленні використано
фото Дмитра Муравського**

- © В. Буряченко, вступ, загальна редакція, 2017
- © В. Петровський, О. Панченко, А. Мирончук упорядкування, 2017
- © О. Панюков, В. Соколік, В. Ворончук, дизайн, 2017
- © Журнал «Військо України», тексти, фотографії, 2014-2017

НАШІ!

Вулицями Донецька окупанти вели полоненого військовослужбовця. За словами бойовиків, «таво самава, хто бомбил ваши дома». Нацькований російською брехнею, розлючений натовп місцевого люду оскаженіло кидався на молодого хлопця з лайками та кулаками. Його, зі зв'язаними за спиною руками, смикали за волосся, били, штовхали, обплювували. Та найдужче за всіх старалася одна огрядна жінка. Зі спітнілим і майже завжди червоним обличчям, вона була відома

багатьом як активна учасниця антиукраїнських мітингів. Ця товста пройдисвітка з тонким нюхом «где подзаработать» несамовито горланила: «Бей карателя!» Нахабно розштовхуючи всіх на своєму шляху, вона час від часу пробивалася до полоненого і з особливою жорстокістю щипала його своїми масивними пальцями, ніби хотіла відірвати шматок молодої плоті.

А той ішов, долаючи свою Голгофу і хресний шлях. У пошматованому, просоченому кров'ю одязі він дивився на людей, яких захищав до останнього. І в тому погляді було стільки страждання – не так фізичного, як душевного. Горло ніби хтось перетягнув мотузкою, усе тіло горіло, немов перетворилось на суцільну рану, кожен крок давався неймовірно важко, у скронях гаряче пульсувала кров.

І серед цього масового оскаженіння ніхто навіть не почув тихого зойку тітки Ніни, худорлявої літньої жінки із впалими на блідому обличчі очима. Та ледь не зомліла, впізнавши в закривавленому молодикові українського військовослужбовця, який не так давно разом зі своїми побратимами допомагав їй у Мар'їнці латати дах понівеченого снарядами будинку, що прилетіли з боку російських окупантів. Тоді серед інших він запам'ятався їй чи не найбільше.

Веселий та охочий до роботи, хлопець розповідав, як смачно готує борщ його мати. А ще запрошував її після війни приїхати до них на Сумщину, у мальовниче село над річкою Сейм...

– Андрейка! – з болем вигукнула жінка, коли полонений, порівнявшись з нею, впав біля її ніг після чергового грубого стусана.

– Ви обізналися, тітко! – не дивлячись на неї, холодно промовив той, хутко підвівшись, і, долаючи біль, рушив далі.

Жінці тоді було не в тямки, що не признавши її, український військовослужбовець тим самим врятував її від несамовитого натовпу. І лише її донька Танька, повернувшись увечері з роботи та почувши розповідь матері, після нетривалої паузи, ковтаючи сльози, промовила: «Ты знаешь, мам, а ведь он тебя спас! Понимаешь: сам – на волосок от смерти, а тебя спас! Вот что значит настоящие защитники! Вот что значит НАШИ!»

«Блакитне око» Росії у своєму злочинному намірі ділить українців на «своїх» і «бандерівців-карателів». Перебуваючи в «інформаційній комі», деякі жителі Сходу України і до військовослужбовців ставляться ворожо, перешкоджаючи їм захищати таких же простих людей, нехай і одурманених, але, як і раніше, рідних серцю арміяця. Відверті образи та приниження іноді гірше за зброю завдають ран хлопцям у погонах. Та зі словами: «Служу Українському народові!» – наші вкотре йдуть на чергове завдання!

– Мій дядя Боря прийшов! – щасливо вигукує сирота Льоша Гутченко з Авдіївки, щойно побачивши військового, який підтримав хлопчика у важку хвилину і став для нього рідною людиною.

І немає вищої нагороди для українських захисників, ніж те радісне привітання: «Наші прийшли!»

Головний редактор
журналу «Військо України»
полковник Валентин Буряченко

«ДЯДЕЧКУ БОРЮ, Я ТЕБЕ ЧЕКАЮ!»

— Мій дядя Боря прийшов, — довірливо тулячись до сильного чоловічого плеча, радісно мовив хлопчина. — Ти довго будеш сьогодні зі мною?

Сироту Льошу Гутченка з Авдіївки днями прооперували в обласній дитячій лікарні Дніпра. Маленький пацієнт із так званої «сірої зони» мав чимало хронічних вад. Найбільше ж йому дошкуляла грижа

Дядя Боря – представник оперативного командування «Схід», який для Льоші враз став рідною людиною, – Борис Кутовий. Любов до нього читалася в щирій усмішці, світилася в очах ху-денького хлопчика з Донбасу. Коли військовий зайшов до палати, дитина відразу забула про інших відвідувачів. Їй уже було не до телекамер і журналістів, якими вона, здавалося, зацікавилася.

- Ось подарунки для тебе і для інших діточок від гостей, що за-вітали до лікарні, – пояснював, тримаючи Льошу на колінах, офіцер. – Цукерки, книжечки українською мовою... Одужуй швидше. А що тобі наступного разу принести? Може, ще машинку?
- Машинка добре, та краще сам приходь...
- Куди ж я тепер від тебе, від усіх вас...

«Допомога йде!». Гуманітарний проект медичної допомоги населенню Донбасу із такою оптимістичною назвою активно впроваджує оперативне командування «Схід». Координатором доброї справи став офіцер відділу цивільно-військового співробітництва старший лейтенант Борис Кутовий.

– Проект передбачає проведення безплатного стаціонарного лікування важких хворих у місті Дніпрі, підтримку районних лікарень Донецької області, яким передаватимемо ліки, продукти харчування, канцелярське приладдя тощо, – пояснює офіцер.

Перші групи дорослих та малих пацієнтів з Авдіївки, Мар'їнки, Світлодарська, Бахмутського району й інших прифронтових територій прибули до 6-ї міської та обласної дитячої лікарень Дніпра.

Головний лікар лікарні №6 Олександр Сірий каже, що зрозумів реальну ситуацію лише після того, як сам

з'їздив у Мар'їнку, зустрівся з колегою – головним лікарем тамтешньої районної лікарні Євгеном Слюсаренком, почув та побачив все на власні очі. А ситуація там дуже складна. Машини, що згоріли після обстрілу, так і стоять у боксах. До хворих не виїхати. У лікарнях немає опалення. Проте

на жахливі умови, в яких доводиться працювати, медики не нарікають, роблять все від них залежне. Але є пацієнти, проблеми яких вони за всього свого бажання та кваліфікації вирішити не можуть. Тож дніпровські лікарі без вагань долучилися до проекту.

В обласній дитячій лікарні маленьких пацієнтів теж прийняли з відкритою душею.

– До нас привезли десятох дітей з важкими захворюваннями нирок, із вадами серця та фізичного розвитку, – розповів директор закладу Олександр Хитрик. – Чотирьох уже прооперували, оскільки не можна було відкладати, двоє з цих діточок – сироти. Іншим

проведемо необхідне хірургічне втручання після обстеження, бо там складні випадки, є за давнини хронічні захворювання. Наша область ніколи не була осторонь проблем прифронтових територій, де медичне обслуговування тепер на дуже низькому рівні чи взагалі відсутнє. Тож кваліфіковану допомогу надаємо з перших днів проведення АТО. За цей час ми пролікували 1300 дітей, 500 прооперували. Були дуже складні випадки, кульові та мінно-осколкові поранення. З усіма проблемами упоралися, всі дітки живі-здорові. І це найголовніше.

Звичайно, операції та лікування таких дітей і дорослих з Донбасу потребують додаткових коштів з обласного та міського бюджетів. Тому голова Дніпропетровської обласної ради Гліб Пригунов звернувся до очільників міст і районів із проханням передбачити кошти на це в місцевих бюджетах і пообіцяв всіляку підтримку області.

Історія Льоші Гутченка з Авдіївки – одна з багатьох, від яких сльози на очах.

– Хороший хлопчик, добрий, з такою відкритою усмішкою, – розповідає про нього

Борис Кутовий. — Навколо метушня, торби, люди, а він сидить самотньо в автобусі й... усміхається. На колінах — рюкзачок затертий, у руках — іграшкова машинка. Зустрівся з ним очима — защемило серце. «Де

твій тато, Льошо?» — питаю. «Пішов на роботу», — відповідає. І знову всміхається. Беззахисно так...

Льоша росте без батьків, ним опікується тітка. Навчається хлопчик у Парасковіївській школі-інтернаті, що біля Бахмута. Хороша школа, затишна, тепла. Люди в ній чуйні.

— Приїхали в Дніпро, у лікарню, — продовжує розповідь Борис. — Знову метушня, торби, люди, а він до мене підбігає, простягає половинку крекери: «Візьми!» І знову просто в очі довірливо дивиться. Я цього коржика надкусив, а проковтнути не можу — клубок у горлі. Від такої довіри і дитячого тепла... Полегшено зітхнув, коли хлопчика прооперували. Прийшла до нього допомога.

Бентежне, світле, неймовірне почуття пережив Борис Кутовий і під час знайомства з іншими дітками. На одному з фото він разом із Сашком та Володею, які міцно

обіймають його після довгої безсонної ночі на дорогах між Світлодарськом і Бахмутом. А скільки позитивних емоцій від восьмирічної Мілени Дворної! Дівчинка радіє кожному теплому слову та із задоволенням говорить українською...

— Я дуже вдячний дітям, з якими звела мене доля на дорогах Донбасу, де межа між минулим, сьогоденням і майбутнім така тонка, що відчуваєш кожен мить життя й розумієш його справжню цінність. Я вдячний цим малюкам за довіру, за неймовірну щирість і лагідну вдачу, заради яких усе можна витримати. Всі наші діти мають бути щасливими! Ідея проекту «Допомога йде» народилася в наших серцях. Об'єднавшись у важливій справі, ми доведемо, що ми – єдина країна.

Юлія БАБЕНКО

лютий 2017

БІЙ БІЛЯ АЕРОПОРТУ

Їх було п'ятеро: троє офіцерів та двоє водіїв за кермом автомобілів. Дорога була спокійна, аж раптом пролунало: «Хлопці, дивіться, попереду миготять вогники. Хто це? Адже тут нікого не повинно бути!» І згодом з'ясувалося – це був блокпост терористів. Спецпризначенці зрозуміли: діяти потрібно миттєво та обережно. Вони продовжили рух в напрямку об'єкта та вирішили знищити ворожу групу...

Цей епізод стався 21 січня 2015 року, в один із останніх днів героїчної оборони аеропорту «Донецьк». Російська артилерія і танки прямою наводкою били по терміналах летовища, які мужньо захищали наші «кіборги». Тієї морозної ночі, щоб допомогти побратимам, на виконання бойового завдання направилася група українських спецпризначенців.

Цю історію розповів офіцер Державного науково-випробувального центру ЗС України, що на Чернігівщині, капітан 3 рангу Юрій Літковець, коли ми зустрілися під час випробувань новітніх засобів озброєння. Він щойно повернувся з чергового відрядження із зони проведення антитерористичної операції. Своїх поїздок у район бойових дій офіцер уже й не рахує. Особисто здійснив понад 40 спеціальних і близько 30-ти розвідувальних операцій на всіх ділянках фронту та в тилу противника. До війни служив у Феодосії, проте після анексії Криму

військами Путіна, продовжив службу в Україні – на її материковій частині.

...Період напередодні виходу наших військ з донецького аеропорту в січні 2015 року був одним із найважчих для українських захисників. Летовище, яке стало символом мужності та незламності українського духу, перетворилося на справжні руїни. Сюди російсько-терористичні війська підтягнули всі свої сили. Ситуація змінювалася щохвилини, бої тривали безперервно.

– Скупчення бойовиків було досить великим. Ворог постійно гатив по «кіборгах» з танків, «Градів», «Ураганів». Не замовкало важке артилерійське озброєння. Паралельно

з атаками на аеропорт терористи сильно обстрілювали наші укріплення в Авдіївці, Водяному, Тоненькому, Пісках

та Опитному, намагаючись зрівняти їх із землею. Потерпали й житлові квартали мирних людей, – згадує січневі події мій співрозмовник. – Склалося враження, що будь-яка проведена там хвилина може стати останньою в житті й для кожного з нас. Однак

і наша артилерія зривала злочинні наміри окупантів. У район аеропорту поступово підходили резерви українських батальйонних тактичних груп з метою деблокування хлопців у новому терміналі.

Підрозділ капітана 3 рангу Юрія Літковця був у підпорядкуванні командування, яке закріпилося на «Зеніті». Ця позиція для «деенерівців» виявилася особливо небезпечною, тому ворожі диверсанти регулярно вдавалися до атак. Кожний із таких штурмів супроводжувався «зливою» вогню зі зброї різних калібрів. Утім зусилля ворога залишалися марними. На той час українські спецпризначенці не лише добре воювали, а й уже вміли розгадувати всі секрети противника. Разом із побратимами

Юрій виконав низку успішних спецоперацій у ворожому тилу, вів розвідку та влаштував окупантам не одну засідку. Однак бойове завдання тієї січневої ночі стало для нього справжнім випробуванням. Цей епізод війни він запам'ятав назавжди.

Спецпризначенці вирушили на одну з позицій південно-західніше аеропорту неподалік села Веселе. Їхнє завдання – вести спостереження та за необхідності коригувати вогонь нашої артилерії. Однак дорогою воно змінилося, хлопцям вказали новий район. Орієнтир – місцеве кладовище, серед українських військових більш відоме як «цвинтар Мотороли». Звідси бандити ворожого батальйону «Спарта»

обстрілювали новий термінал та українські конвої. Цю ділянку місцевості нашим спецпризначенцям довелося вивчати ретельно. Втім часу вистачало, щоб оцінити обстановку, визначити маршрут, яким краще пересуватися, й о четвертій ранку бути на місці. Зважаючи на туман та обмежену

видимість, Юрій з товаришами вирішили добиратися до цвинтаря не прямою дорогою, а зробити «гачок» – заїхати з тильного боку.

– Точно за картою ми почали рух на двох джипах, – розповідає Юрій. – Я і мій товариш з позивним «Глобус» перебували в першій машині, ще один офіцер на прізвище «Ганс» був в другій, яка слідувала позаду. Проїхавши

кілька кілометрів з вимкненими фарами, ми побачили полум'я з-під бочок, а також людей, які зігрівалися коло них.

– Свої чи вороги? – промайнуло в голові Літковця.

– Якщо наші, то завітаємо на куліш, а якщо чужі – помщуся за окупований Крим, за сльози українських матерів, за всю біду, яку принесли на нашу землю, – стискає кулак Юрій. – Повертатися назад не було сенсу. Ми перебували на відстані 80 метрів, та й автомобілі вже були помічені. «Глобус» рацією попередив «Ганса», аби той готувався, можливо, доведеться працювати по-бойовому. Я своєю чергою наказав водієві нашої машини продовжувати рух, а при наближенні увімкнути аварійне

світло і двічі моргнути фарами, що той і зробив. Коли у відповідь на перехресті засвітились ліхтарі, ми побачили озброєних бойовиків з білими бинтовими пов'язками на руках, які слугували за знаки розпізнавання. Зрозумів: будь-яка помилка може коштувати нам життя. Ех, така вона – доля спецпризначенця... Рука не здригнулася. За лічені секунди ми відкрили вогонь на ураження...

У тому бою наші були влучними, діяли злагоджено і бездоганно. Літковець, «Ганс» та «Глобус» вкотре довели: вони – «профі». Перші сім оборонців ворожого блокпоста були ліквідовані миттєво, так і не зрозумівши, що за гості до них навідалися. Від пострілів з ручного протитанкового гранатомета згоріла бойова машина піхоти

та її екіпаж. За допомогою гранат українські воїни знищили ще кількох прихильників «руського міру», які ховалися в зруйнованій будівлі. Одного «ватника» так званої армії ДНР капітан 3 рангу Літковець брав живцем. Під час перезарядження автомата він побачив силует бандита, який відкрив вогонь по автомобілях. Юрій двічі вистрілив з пістолета йому в груди. Той впав на землю, проте

залишився живим, окупанта врятував бронезилет. Коли бойовик збагнув, хто перед ним, змінився в обличчі, намагався втекти та, немов скажений собака, крив Літковця матюками. А згодом інформація, надана цим полоненим, була використана для проведення інших успішних операцій.

– З'ясувалося, що бойовики прийшли на перехрестя за кілька годин до нашої появи і не встигли обладнати мобільний блокпост. Нас прийняли за своїх, бо були впевнені, що тиловою дорогою рухатимуться тільки їхні поплічники – став у пригоді наш «гачок» – пригадує український офіцер. – Ми дуже швидко з собою забрали їхні документи, зброю та цього полоненого. Помітили одну ціка-

винку: крім наклейок ДНР, вони викарбовували на прикладах автоматів свої позивні – «Бублик», «Морячок» та інші. З часом, переглядаючи аматорське відео про події в донецькому аеропорту, я впізнав саме цих ліквідованих нами «елітних» бійців, які на камеру розповідали про свою міць, браталися з одіозним «Гіві», жорстоко та похамськи ставилися до наших полонених... У тому бою ми

вчинили правильно. Ворог отримав по заслугах. Правду кажуть: хто сіє вітер – пожне бурю!

Біля Донецька Юрій Літковець затримався ще на декілька днів. Супроводжував військові колони, які покидали аеропорт, потрапляв під ворожі обстріли, доводилося йому надавати медичну допомогу пораненим воїнам. Одного українського бійця, котрого ударна хвиля від залпу «Граду» відкинула з бойової машини, Юрій особисто врятував та доставив до медичного пункту. За кілька днів йому зателефонувала незнайома жінка та промовила: «Не знаю, хто ви, проте дякую від усієї нашої родини за те, що врятували життя моєму чоловікові!»

...Свою місію цей відважний український офіцер виконав достойно. За успішну бойову роботу в районі аеропорту Юрій став кавалером ордена «За мужність» III ступеня. Високі нагороди отримали і його товариші із Сил спеціальних операцій. Спілкуючись з такими людьми, розумієш: вони – унікальні хлопці, надзвичайно віддані своїй справі. Це справжні герої, які вміють перемагати.

Олег СУШИНСЬКИЙ

серпень 2016

«КЕП» І ЙОГО КОМАНДА

«Україна – понад усе!» для цього чоловіка не просто гасло, це – його покликання, його буття. Він поставив на карту все – здоров'я, сім'ю, заможне життя за кордоном. Він пішов у самісіньке пекло Донбасу й героїчно бореться за Україну поруч зі своїм сином та гуртом бойових побратимів.

Його позивний «Кеп», що означає «капітан». Він не приховує свого обличчя перед ворогом, у його очах немає страху, а є відданість рідному народові та люта ненависть до окупантів.

ПРОСИВ У БОГА ОДУЖАННЯ

– Я знав, що буде війна, я до неї готувався, – розповідає «Кеп», – купив спорядження, зареєстрував зброю, тренувався в клубах зі страйкболу, ну, це де кульками по тобі луплять, – гарна забавка для чоловіків. А почалося все з того, що я сильно травмував хребет. Відчай та порожнеча – все, що було у мене всередині. Неодноразово приходила думка приставити пістолет до скроні, бо нащо таке життя! Але згадав, що колись читав книжки про славетне минуле нашого народу, про сильних духом козаків, які не мали права накладати на себе руки, бо це гріх та безчестя, а якщо загинути, то тільки в бою – за правду, за рідну землю.

Такі думки та духовний світ швидко поставили «Кепа» на ноги. Розповідає, коли був малий, мама за руку силоміць тягнула його до церкви. Відтоді минув не один десяток років, і тепер життя саме наблизило «Кепа» до Бога.

– Я почав щиро молитися,

по-своєму. Просив Господа поставити мене на ноги, обіцяв, як одужаю, стану воїном світла, воїном добра, бо коли прийде війна, це буде війна добра і зла. Напевне, Він таки почув мої молитви. Я видужав і почав активно займатися армійським страйкболом.

В УКРАЇНІ ГОРІВ МАЙДАН, А В ГРУДЯХ КАПІТАНА ПАЛАЛО СЕРЦЕ!

Звідки ж беруться такі, як «Кеп»? Із файного міста Тернопіль! Це одразу чути за західноукраїнською говіркою чоловіка. Йому вже за 50. У своєму житті він пережив багато пригод та випробувань, але переконаний, що найголовніше з них відбувається саме нині. В Україні та на теренах колишнього СРСР він ким тільки не був – майстер на всі руки. Однак злиденність нашої держави, де чогось досягти у житті можуть переважно злочинці і казнокради, змусила «Кепа» на початку 2000-х шукати долю за кордоном. Спочатку в Польщі, потім – у сонячній Іспанії. Саме ця країна досить швидко перетворила дитячу мрію на реальність – він став моряком. І не просто моряком, а капітаном власного судна. Це невелика гарненька яхта, на якій «Кеп» вирушив у навколосвітнє плавання! Мрія чи не кожної людини – на яхті навколо світу!

Згадує тодішні свої думки: «Не хочете, щоб я став матросом тут, на батьківщині (зажадали грошей за вступ до «морехідки»), поїду за кордон і стану капітаном...»

Сказав, як відрізав. І невдовзі він, справжній капітан, стояв під повними вітрилами своєї красуні-яхти. Каже, в нього було передчуття, що це навколосвітнє плавання не буде спокійним. Не через океанічний шторм чи негоду. В Україні горів Майдан, а в грудях капітана палало серце!

Що заважало цьому чоловікові жити спокійно, насолоджуватись сімейним затишком, займатись бізнесом, борознити моря на своїй яхті? Відповідь доволі проста, але зовсім не зрозуміла горе-патріотам: безмежна любов до рідної країни, яку охопив вогонь. А ще обіцянка Богу – стати воїном світла.

«КЕП» І ЙОГО КОМАНДА: З КОРАБЛЯ – НА... ТАНК!

Вже в Україні «Кеп» зіткнувся з добре йому відомою та ненависною бюрократією і безглуздими законами. Беруть у добровольці до 45 років...

Не біда, один знайомий полковник порадив «Правий сектор», мовляв, там бойовий дух та інші чесноти – якраз для нього. Рішення прийнято – ДУК «ПС»!

– Ми із сином прийшли на базу «Правого сектору». Вони (керівники), як побачили наші американські обладунки (бронезилети, рації), а ще й «снайперку» сина та мій автомат, без вагань, записали нас у диверсійно-розвідувальну групу. Отак, з корабля – на бал!

Тут почалися бойові будні «Кепа» і його команди: стрільянина, контузії, смерть, втрата бойових побратимів. Каже, що в них самодостатня група, кожен знає своє

місце, обов'язки, позицію. Головне у розвідці – інтуїція, імпровізація і якесь шосте чуття. Це збереже життя і допоможе якісно виконати завдання.

Група «Кепа» – це переважно двадцятирічні хлопці, серед яких і рідний син.

– Я – старша людина, і раніше в мене була така думка, що молодь не має йти на війну помирати. Їм треба жити і будувати нову країну. Та й, на правду, ставлення до молоді було неоднозначне: в них в очах порожнеча, незрозуміле для мене життєве кредо і таке інше. Воювати мають йти такі, як я, і трохи молодші, які прожили шмат життя, мають певний досвід за плечима. Але коли побачив тих старих пияків, що ховаються по лісах від мобілізації, або тих, що десь там трохи відстояли на блокпосту й приїжджають додому та героїствують, – думка докорінно змінилася. У мене в групі хлопцям по 18, 20, 25 років. Оце герої! «Байда», «Міна», «Румун», «Тезка», «Вокер», «Запорожець» та інші побратими – відмінні й безстрашні бійці, не знаю, чи я в їхньому віці пішов би воювати. А як вони воюють, йдуть в атаку... можна книжку писати! Був

випадок, коли нас семеро відбивалися від 40 ворожих диверсантів. І ці молоді пацани закріпилися й відбивалися, ніхто не відступив, бо позицію не можна було віддавати, на кону було життя бійців іншої групи.

Згадує «Кеп» і перший захоплений групою танк Т-64. Група його в сепарів «віджала» – це слово стало дуже популярним серед усіх бійців фронту. Як саме його хвацько «віджали», хлопці не розповідають, кажуть, професійна таємниця, але їздити навчилися за якусь годину.

– Підійшли до нас танкісти, півгодини показали, розказали, ми сіли і поїхали, – розповідає «Кеп». – Досвіду в нас було небагато, то воювали на тому танку, як могли. Щоправда, потім до нас навідником підсів офіцер 40-го батальйону, який

колись командував танковою ротою, тоді ворогам добряче дісталось.

Під час останнього танкового «турне» «Кепа» в районі Іловайська екіпаж швидко виступав у ролі мішені. Гармату та кулемети заклинило. Екіпаж ганяв по селу, а ворог гатив, чим тільки міг. Таким чином хлопці відволікали вогонь на себе, аби батальйон, який потрапив у оточення, міг вирватися з кільця.

– Це було жахливо, – згадує «Кеп». – Я ще пацаном питав у батька, як воно в танку, коли стріляти по ньому? Він мені відповів: «Ото вдягаєш відро на голову і б'єш по ньому молотком – десь так само...» От я і згадав татові слова. А підбили нас із ПТРК. Сепари самі казали (є достовірна інформація), що були шоковані і не розуміли наших маневрів. Мовляв, могли той танк камінням закидати, адже їх там було зосереджено аж три угруповання по 150 осіб кожне.

Танк горів, екіпаж швидко покинув машину і почав втікати, використовуючи дим палаючої машини, як димову завісу. Однак терористи швидко оточили це місце. «Тезка» з навідником дістали контузії та потрапили в полон. Але хлопцям пощастило – згодом їх обміняли полоненими.

А от «Кеп», як у вірші Тараса Шевченка, сидів в очереті (бур'яні) та молився Богу, щоб вижити.

– Сепари в той очерет не заходили, били мінами, кидали гранати, знали: ще один танкіст має бути. Хто б міг подумати, але таки стали життєво корисними тактичні заняття зі страйкболу, які відвідував у Іспанії. Там була техніка з непомітного проходження через очерет, адже по верхів'ях рослин видно, що хтось там рухається. Отак я виходив із нього аж вісім годин. Спочатку молився, щоб не впіймали, потім просив у Бога води. І тут – диво! Після місячної засухи небо вкрилося хмарами і пішов дощ. Бігом розстеляю накидку, збираю дорогоцінні краплини і п'ю, п'ю, п'ю... У цей момент я вже повірив у те, що виберусь. Потім вибіг на дорогу, і переді мною несподівано вискочив сепар, молодий такий пацанчик. Я йому в очі, він – мені. У мене автомат наготові, в нього – ні. Згадав вислів із якогось кінофільму: «Можеш не вбивати – не вбивай, тоді спасеш свою душу». Я опустил ствол, і він чкурнув, як вітер, напевно, мене здавати. Але я вже біг полем до своїх, десь чув постріли за спиною і свист куль, але то таке, я вирвався!..

Якщо у складі українського війська буде хоча б кілька тисяч таких воїнів світла, як «Кеп» і його команда, цю армію не перемогти ніколи. Тим більше аморальним покидькам із «руського міра».

Юрій ІГНАТ

серпень 2016

ЛЕГЕНДАРНИЙ «ВІТЕР»

– Дяденька, не убивайте мене! Не стреляйте! Ви – наші? Русский? – лежачи на зеленій траві, блавав українського комбрига полковника Віктора Ніколюка поранений російський розвідник.

– Усі ми – русичі, юначе, усі походимо з Київської Русі! – відповів бойовий офіцер, міцно зв'язуючи руки молодому диверсанту.

– А от хто ти? – поцікавився Віктор Ніколюк, прямо дивлячись в очі переляканій знахідці. – Невже шахтарі й трактористи воюють із російським «Винторезом»?

– Я – сержант Александров. Третья бригада спецназа. Город Тольятти. Россия. Не убивайте... Хочу жить... – тихо прошепотів солдат іноземної армії.

– Оце врожай! – вигукнув офіцер. – Синку, тебе й пальцем ніхто не торкнеться. Таких, як ти, – не вбивають. Вважай, що тобі поталанило. Тепер заживеш ти неабиякої слави!

Витираючи піт з чола, командир 92-ї окремої механізованої бригади полковник Ніколюк на позивний «Вітер» перевів погляд на підлеглих: «Хлопці, ми взяли росіян! Готуйте машину-евакуатор!»

ОПЕРАЦІЯ «ЛІКВІДАЦІЯ» – СКАСОВАНА

2014 року, напередодні Революції Гідності, чугуївська 92-га окрема механізована бригада була на межі розформування. Скорочувалися штат і чисельність особового складу. Полігон та інша територія військових містечок готувалися до продажу. Дні військової частини на Харківщині добігали кінця... І все так би і сталося, якщо б на посаду командира бригади не призначили полковника Віктора Ніколюка. Офіцер одразу перекреслив плани деяких чиновників – і у військовій частині знов завирувало життя.

На військову службу за контрактом прийняли понад 150 громадян, переважно з Луганської та Донецької областей. На директрисах заревіли двигуни танків. На військовому стрільбищі почалися навчання.

У відповідь на закиди місцевих бюрократів: «Навіщо розширювати бригаду? Тут непотрібні війська! Кого нам боятися, невже братньої Росії?» полковник Віктор Ніколюк категорично відповідав: «Командир тут я! Тож і вирішувати мені. Бригаді – бути! А що далі – покаже час».

Як виявилось згодом, офіцер немов у воду дивився...

НА БУДЬ-ЯКУ ГАДИНУ Є СВОЯ РОГАТИНА

У лютому 2014 року, коли розпочалася інтервенція російської армії в український Крим, піхотинці з Чугуєва першими вирушили прикривати північно-східні рубежі України з Росією. Вторгнення військ агресора з Белгородської області РФ могло стати реальністю. Дві батальйонні-тактичні групи українських піхотинців взяли під охорону державний кордон завдовжки 220 кілометрів – від Козачої Лопані і до Кам'янки. Водночас озброєні до зубів росіяни демонстративно показують українцям свою силу вздовж кордону. Піднімають у повітря ударні вертольоти Ка-50, більш відомі під назвою «Чорна акула», брязкають новітньою зброєю, розгортають тренування в наступі та обороні. Та жартувала баба з колесом,

доки в спицях не застрягла, як говорить українська мудрість. На чугуївських бійців така гра м'язами не справила жодного враження. Розуміючи, що на будь-яку гадину є своя рогатина, наші хлопці продовжують засвоювати тактику ведення бою та вчать всього, що потрібно на війні. Комбриг Ніколюк добре усвідомлює: рано чи пізно доведеться відкрити вогонь...

БІЙ ПІД ІЛОВАЙСЬКОМ

Бойове хрещення в зоні АТО чугуївські воїни проходять у серпні 2014 року під Іловайськом. Туди на допомогу бійцям 51-ї механізованої бригади з Волині висувається один з батальйонів 92-ї під командуванням підполковника Самойленка. Під час прориву російського кільця біля Іловайська бойова група бригади потрапляє в засідку. Російсько-терористичні війська, які чисельністю в кілька разів переважають наші, відкривають нещадний вогонь з мінометів, систем залпового вогню та ствольної артилерії. У жорстокому нічному бою 28 серпня 2014 року, попри частково знищену техніку, бригадні воїни мужньо і достойно протистоять ворогу. Тоді свою майстерність і відвагу показують танкісти бригади, які знищують не один десяток бойовиків, а старшина Кайдалов підбиває дві бойові розвідувальні дозорні машини росіян. На жаль, не обійшлося без втрат і серед українських захисників: кілька бійців загинули, один з екіпажів вважається зниклим безвісти.

«ВИ ПРИЙШЛИ НА МОЮ ЗЕМЛЮ!»

У вересні 2014 року підопічні Віктора Ніколюка займають оборону на Луганському напрямку в місті Щастя. У бойовому строю бригади – мобілізовані бійці третьої хвилі: від підприємців до простих робочих. Та всі вони з однаковим старанням будують бліндажі, обладнують інженерні споруди, налагоджують взаємодію між опорними пунктами. Чугуївські військові розуміють: Щастя

– стратегічно важливий населений пункт, який майже межує із Жовтневим районом Луганська. Крім того, там розташована Луганська ТЕС, яку проросійські бандити регулярно намагаються захопити.

Бій за цей населений пункт, який відбувся 17 вересня, став для Віктора Ніколюка одним із незабутніх. Того дня поблизу

блокпоста під Щастям терористи зчиняють тривалу стрілянину. І це попри те, що в Мінську за кілька днів перед цим підписали документ про перемир'я! З боку окупованого Луганська бойовики ведуть обстріл протитанковими керованими ракетами та з гранатометів і мінометів. Біля електростанції гримлять потужні вибухи. Міст, що з'єднує береги Сіверського Дінця, здригається від снарядів. Чорний дим густим стовпом здіймається в небо, темною завісою спотворюючи світлу блакить. Деякі необстріляні бійці під зливою ворожих куль починають панікувати. Аби зміцнити бойовий дух підлеглих та підтримати їх, в окопи з'являється комбриг.

– За кілька хвилин пробіг усі свої пости. Здавалося, долаю серію комп'ютерних ігор Counter-Strike. Підбадьорював хлопців, як тільки міг, – згадує той бій Віктор

Ніколюк. – Одному бійцю, який, бачу, звився в клубок і молиться під кулями, кажу: «Стріляй по ворогу! От вони, – як на долоні. Ти їх дістанеш і тоді залишишся живим!» Солдат мені у відповідь: «Не можу, командире, бери зброю і стріляй сам!» Ось такий парадокс! Довелося взяти кілька «Мух» і смальнути у вогняне гніздо «сепарів», а потім з гранатомета закріпити успіх... Згодом страх у хлопців зник, й вони стали справжніми воїнами. І хоча ситуація була складною, ми вистояли. Бойовики зазнали втрат, і люто сварилися по раціях.

При згадуванні тих подій, пам'ять бойового офіцера чіпляється за інший фронтний епізод. Це сталося 25 липня 2015 року в районі Щастя. Диверсійно-розвідувальна

група 45-го окремого полку спецпризначення збройних сил Росії підступно атакувала українську позицію, де на той час перебував командир бригади та ще шестеро бійців. Пострілами з гранатометів російські спецпризначенці рознесли укріплення. Полковник Ніколюк, не розгубившись, наказав своїм хлопцям зайняти кругову оборону, після чого прийняв важливе і водночас небезпечне рішення викликати на себе вогонь наших танків. Досвідчений офіцер розумів, що це єдиний вихід, адже відступити – значить дістати кулю у спину та втратити важливу для наших сил позицію.

– З тієї сторони працювали професіонали. Під ногами горіла земля. Навкруги – жодного вцілілого дерева, немов буревій пронісся, – вдивляючись у далечінь, ділиться спогадами полковник. – Комбату дав команду відкрити вогонь з танка і попередив: «Дивись, не накрій своїх!» Хлопці завдання виконали блискавично. Танки прикрили з висоти і вдарили в ціль. Затамувавши погляд, спостерігав, як над нами пролітали снаряди і прямісінько лягали у ворожу «зеленку». Коли комбат запитав мене, чи живі, я лише відповів: «Влучна робота! Молодці! Пишаюся вами!»

Восени 2015 року по всьому фронту на Луганщині бойовики почали щодоби обстрілювати позиції українських військ. Гатили нещадно. Холодний подих смерті відчував на своїй потилиці чи не кожен боєць. Ледь не зачепила вона і Віктора Ніколюка. Сталося це 3 листопада біля Трьохізбенки. Під час рекогносцировки місцевості

комбриг дістав осколкове поранення лівого боку. Проте офіцер відмовився від госпіталізації та продовжив виконувати завдання разом із підлеглими.

– Той випадок добре закарбувався в пам'яті. Окупанти розстрілювали нас з гранатометів АГС-17 з населеного пункту Пришиб, – розповідає комбриг. – Крім мене, вогнепальних поранень зазнали ще два бійці. Мені допомогу надали на місці. І хоча відчував сильний біль, проте покинути своїх хлопців я не мав права. Залишити бойову позицію в той час було б зрадою...

Керуючи бригадою в зоні АТО, полковник Ніколюк багато чого побачив та пережив. Чоловік побував у різних екстремальних ситуаціях, неодноразово приходив на допомогу мирному населенню. Якось, аби вгамувати розлючених бойовиків, які обстріляли житловий масив

міста Щастя, церкву та лікарню, комбриг вийшов на переговори з ватажками окупантів і висунув їм свої вимоги: «Стріляйте в нас! Ми – українські солдати! А мирне населення не чіпайте, вони мають жити в спокої...» До всього сказаного полковник Ніколюк стояв перед сепаратистами без зброї, чим неабияк шокував їх.

– Українця від росіянина я можу відрізнити за різними показниками: починаючи від акценту і закінчуючи особистими характеристиками. Вже навіть з розмови зрозуміло, хто є офіцером, а хто – простим солдатом, – згадує переговори Ніколюк. – Перед нами стояв російський військовий, який керував бойовиками в даному районі. Коли запитав про їхню мотивацію й чого добиваються, він нахабно вигукнув: «Ви – фашисти!» «Я такий фашист, як ти бандерівець! Ви прийшли на мою землю!» – відповідаю окупанту. Я назвав своє прізвище, військове звання, бригаду. Вони лише ховали очі. Тільки один з тієї групи осіб назвав своє ім'я... Після того випадку бойовики менше «кошмарили» свинцем людські обійстя. Своїм вчинком ми полегшили життя не тільки мешканцям, а й багатьом «рядовим» так званої ЛНР, які не надто хотіли воювати і чинити злочини...

ПІД ОКУПОВАНИМ ДОНЕЦЬКОМ

2016 року 92-га окрема механізована бригада тримала оборону в Мар'їнці та Красногорівці на Донецькому напрямку. На той час чугуївські піхотинці не лише вже добре воювали, а й легко розгадували всі секрети противника.

Про це свідчить успішність низки спецоперацій, проведених бійцями Ніколюка у ворожому тилу. Ці епізоди війни бойовий офіцер пам'ятатиме завжди.

...Бойове завдання в сірій зоні. Комбриг разом із розвідувальною групою прочісували заміновані ворогом дачі. Попри обережність, раптом натрапили на терористів. Як виявилось згодом, інформацію про українських розвідників бойовикам надали місцеві мешканці. Із бійцем з позивним «Кирило» Ніколюк зайняв позицію і дав команду підтягнутися тим хлопцям, які все ще залишилися позаду для прикриття. Однак противник миттєво відкриває вогонь на ураження із великокаліберних кулеметів з трьох вогневих точок. Між українцями і бойовиками зав'язався бій.

– Терористи не очікували, що ми будемо чинити опір. «Сепари» думали, що випустять кілька кулеметних черг, і ми накиваємо п'ятами, адже помітили тільки мене і «Кирила». Але не так сталося, як їм гадалося. Мої хлопці добре знали тактику «новоросів». Не чекаючи закінчення ворожого кулеметного вогню, вони прицільно відповіли з гранатометів. Лігва терористів миттєво вкрилися димом. Вороги заметушилися,

зчинили галас у супроводі традиційної панічної лайки. Їхній старший просив підмоги поплічників і переконував своє командування: «Фашистов целая рота лезет! У меня уже потери!» З кожною хвилиною їхній вогонь посилювався. У дію вступили снайпери ополченців, які рясно дірявили кулями вікна покинутих будинків і металеві огорожі. Кожна наша помилка могла стати фатальною, – розповідає Віктор Ніколюк. – Бойова сутичка тривала хвилин двадцять. У противника було два «двохсотих» і три важкопоранених. Далі залишатися на дачах не було сенсу. Ми виконали завдання, добули важливу інформацію та без втрат відійшли.

ПОЛОНЕННЯ РОСІЙСЬКИХ СПЕЦПРИЗНАЧЕНЦІВ

Історія про взяття чугуївськими бійцями в полон двох військовослужбовців Головного розвідувального управління Генерального штабу РФ Євгенія Єрофєєва та Олександра Александрова миттю облетіла не тільки Україну, а й весь цивілізований світ. Резонансна подія вкотре підтвердила: проти України воюють офіцери й солдати російської армії.

...16 травня 2015 року на зв'язок з командиром 92-ї окремої механізованої бригади виходять бойовики і повідомляють, що готові о 14-й годині передати нашим піхотинцям загиблого українського бійця, аби рідні змогли його поховати на Батьківщині. Такі передачі й обміни «двохсотими» нерідко відбувалися між двома сторонами. Інколи бойовики, поводячись безчесно, влаштовували і

збройні провокації. Траплялися випадки, коли приїхавши на обмін, наші воїни потрапляли під мінометний вогонь. Того травневого дня за тілом загиблого героя, як завжди, поїхав комбриг Ніколюк. Він і гадки не мав, що може бути обман. Із собою взяв лише пістолет. Уже дорогою комбригу повідомляють, що поблизу мосту через Сіверський Донець іде бій. Прибувши на опорний пункт «Фасад», який утримували його хлопці, полковник Ніколюк побачив загиблого Вадима Пугачова. Саме він сповістив бійців про диверсантів і, на жаль, дістав шість смертельних поранень зі спецзброї російських спецпризначенців «Вал». Ціною власного життя цей воїн попередив товаришів про ворожий напад. Це закон фронтового братства:

якщо смерть дивиться в очі твого побратима, переведи її погляд на себе, добре відомий нашим захисникам.

– Боєць із позивним «Жук» першим прийшов на допомогу Пугачову й відкрив вогонь по диверсантах. Мені повідомив: «Командире, я одного підстрелив, решта – відступили. Пам'ятаю, узявши в солдата автомат, я з двома досвідченими бійцями кинувся в траншею. Над нами свистіли кулі. Диверсанти, тікаючи, продовжували стріляти. Спочатку знайшли пораненого в передпліччя російського капітана Єрофеева, який назвався «ополченцем». Неподалік я помітив сліди крові. Пробігши ще тридцять метрів стежкою, натрапив на іншого диверсанта, який лежав у траві. Це був Александров. Підійшовши ближче, я вибив з його рук зброю і перевіряв кишені, щоб під ним не було закладеної гранати, – згадує офіцер той випадок під Щастям. – «Дяденька, не убивайте мене! Не стреляйте! Вы – наш? Русский?» – благав мене російський розвідник. «Усі ми русичі, усі походимо з Київської Русі!» – відповідаю диверсанту, при цьому запитуючи: «А от хто ти? Невже шахтарі й трактористи воюють із російським «Винторезом?» «Я – сержант Александров. Третья бригада спецназа. Город Тольятти. Россия. Не убивайте... Хочу жить...» – тихо промовив диверсант. Від цих слів я отетерів. «Синку, тебе й пальцем ніхто не торкнеться. Таких, як ти, не вбивають. Вважай, що тобі поталанило. Тепер заживеш ти неабиякої слави!» Коли підійшли наші бійці, я наказав готувати евакуатор, адже нам попалися кадрові російські військові.

Дорогою до лікарні російські полонені Єрофеев та Александров зізналися, що атаку на «Фасад» здійснювала розвідгрупа чисельністю 14 осіб. Вони повідомили: диверсанти продовжують орудувати в даному районі. Мета – захопити позицію й заволодіти мостом під Щастям. Бійці бригади швидко озброїлися боєкомплектом і висунулися назустріч диверсантам.

– Як тільки бойовики дізналися про полонення двох офіцерів РФ, почали обстрілювати територію, де стався бій, щоб ті не потрапили до нас живими, – розповідає Ніколюк. – З боку села Весела Гора, розташованого на правому березі Сіверського Дінця, потужно накрили нас мінами. Серце шалено закалатало, аж мурашки по тілу побігли. Та свої рубежі ми втримали. Тоді я дивом залишився живий. Від смертельного осколка врятував стовбур дерева. Розвідник «Кирило» дістав контузію, а бійцю «Ольсі» осколок пошкодив руку.

Більше двох років полковник Віктор Ніколюк зі своїми підлеглими боронив свободу нашої держави та стримував ворога в Щасті, Трьохізбенці, Станиці Луганській та на Донецькому напрямку. Саме під командуванням цього офіцера воїни із Чугуєва знищили чимало окупантів, зайняли нові позиції і втримали їх. На особистому рахунку легендарного «Вітру» понад сотня боїв у зоні АТО. Та найбільше командир пишається своїми підлеглими, які стали для нього опорою та другою сім'єю. Та і він завжди першим приходив на допомогу хлопцям, які опинялися в небезпеці.

– Час командування – це найкращий період моєї військової кар’єри. 92-га – моє улюблене дитя, моя гордість. На хороші слова, без перебільшення, заслуговує кожен офіцер, сержант та мобілізований боєць. Усі вони пройшли дорогами війни, дорогами випробування на міцність і братерство, – переконаний Віктор Ніколюк. – Позитивну оцінку діяльності моєї бригади давало не тільки українське військове керівництво. Якось після чергового бою з окупантами до нас навідалися офіцери української контррозвідки і сказали такі слова: «Вікторе, хочемо вас привітати. Днями в Генеральний штаб Росії прийшла цікава довідка з так званої ДНР, де вказано, що 92-га бригада за боєготовністю та силою посідає друге місце в Збройних Силах України». Хто перший, так і не сказали. Утім настрої мені покращили. Ці слова означали, що ми на правильному шляху.

НОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ – НОВЕ ВИПРОБУВАННЯ

21 березня 2017 року полковник Ніколюк очолив 169-й навчальний центр Сухопутних військ Збройних Сил України, що в селищі Десна на Чернігівщині. Це з’єднання для бойового офіцера не чуже, адже перед призначенням у Чугуїв він був командиром одного з полків центру. Справа навчати солдатів завжди була не з легких, проте командир «Десни» налаштований рішуче та дивиться в майбутнє оптимістично.

– Кожен керівник прагне покращити умови служби підлеглих. Однак без змін і нових ідей результату досягти

неможливо. Завдяки всебічній підтримці Міністра оборони України, начальника Генерального штабу та командувача Сухопутних військ виділяються кошти на покращення інфраструктури центру, – розповідає полковник Ніколюк. – Плануємо оновити програми навчання солдатів за стандартами НАТО. Незабаром у нас з'являться комп'ютерні комплексні тренажери, на яких одночасно зможуть навчатися піхотинці, танкісти, зенітники всіх категорій: від стрільця до командира роти включно. У центрі з'являться нові люди з досвідом бойових дій. Скажу відверто: ці військовослужбовці зможуть передати курсантам весь комплекс знань, здобутих в АТО.

...Свою місію на Сході України цей відважний український офіцер виконав достойно. Очолювана ним 92-га окрема механізована бригада стала однією з найбоєздатніших в українському війську. За успішну службу на передовій полковник Віктор Ніколюк став лицарем ордену Богдана Хмельницького III ступеня.

Про фронтові історії Віктора Ніколюка можна розповісти багато та навіть писати книжки. Але краще за слова про нього говорять його мужні вчинки – вчинки великого воїна, який захищає свою землю і свій народ.

Олег СУШИНСЬКИЙ
Фото Олесі ГУЗУН

липень 2017

P.S: Свій позивний «Вітер» полковник Віктор Ніколюк отримав з легкої руки підлеглих. Енергійний, спритний, вольовий і фізично розвинутий офіцер завжди був прикладом для своїх солдатів. Разом з ними пройшов крізь вогонь і воду! Вів у бій своїх хлопців, ходив з розвідниками в похід у ворожий тил, рятував поранених.

«ПРИВІТАННЯ» ПУЄВУ ВІД БІЙЦІВ З ЧУГУЄВА

Дорога до Мар'їнки була не надто хорошою, тож наш водій Євген мав достатньо шансів підтвердити своє звання «дорожнього аса» та водночас продемонструвати свій словниковий запас. Як виявилось, він у нього багатий!

Від усіляких розмов нас, військових журналістів, відволікають краєвиди Донеччини: безкраї поля, які інколи поступаються територією невеличким шматочкам лісу, і, звичайно, візитівка цього краю – горді терикони. На шляху зустрічаємо населені пункти та блокпости наших військових. Та по-справжньому подих війни відчуваємо, наблизившись до Мар'їнки.

«Алмаз»

Прифронтове місто розташоване на лінії зіткнення за кілька кілометрів від тимчасово окупованого Донецька, інакше кажучи, під боком у терористів. Про війну в самісінькому центрі Мар'їнки нагадують вибиті шибки у багатьох житлових будинках та нечислені містяни. І хоча важкі снаряди сюди долітають рідко, проте осколки – практично щодночі.

Гірша ситуація – на східних околицях райцентру, де вцілілих осель майже немає. Мирне життя у місті триває до обіду. Потім місцеві ховаються по домітках чи підвалах, адже під вечір терористи педантично влаштовують їм нічний жах, такий собі цинічний «обстріл за розкладом». Тож тутешні жінки бідкаються, що давно вже забули, що таке сон.

– Хай буде проклятий той «русский мір»! За що ми таке терпимо?! Через отих російських іродів залишилися без газу та води, а по ночах будинки ходором ходять від їхніх мін. Два роки тому після одного такого танкового обстрілу харцизяк від важкого поранення померла Лілечка Корнієнко. А це була п'ятимісячна дитина! Чому це немовлятко повинно було померти? Після того ми встали на захист своєї Мар'їнки, – з розпачем розповідає житель міста Степан Михайлович.

І це був справді страшний злочин, скоєний бойовиками 17 серпня 2015 року, який місцеві запам'ятали чи не на все життя...

Того літнього вечора тихеньке агукування та перевертання зі спинки на животик маленької донечки зібрало біля її ліжечка усе дружне сімейство Корнієнків. Щасливе подружжя, обійнявшись та усміхаючись, уважно вдивлялося в кожную рисочку обличчя своєї любої крихітки та тихо сперечалося, на кого вона схожа та ким буде, коли виросте. Тут жили і мріяли про майбутнє. І лише декілька годин їх віддаляло від тієї страшної миті... Це сталося вночі – тієї самої пори, коли злодії чинять свої чорні справи. Не

маючи нічого людського, бойовики підступно обстріляли з танка житловий квартал. Один зі снарядів влучив у будинок Корнієнків. Уся родина опинилася під завалами. Найбільше поранень зазнало крихітне немовлятко. Тоді під вогнем нападників дитину відчайдушно рятували українські військові та медики Курахівської лікарні. Та попри усі зусилля лікарів, врятувати життя п'ятимісячної Лілії, на превеликий жаль, не вдалося. Дівчинка померла вранці 30 серпня від зупинки серця під час чергової операції.

Нині оборону під Мар'їнкою стійко тримають загартовані в боях воїни 92-ї окремої механізованої бригади. Цей рубіж для проросійських окупантів – наче кістка поперек горла, тому позиції піхотинців вони обстрілюють

регулярно. Перебуваючи в місті, наша група військових журналістів вирішила познайомитися з бійцями однієї з найбоєздатніших та найславетніших частин Українського війська. Слово – за нашим водієм.

Євген, відчуваючи відповідальність, максимально тисне на газ. Через постійні обстріли терористів трикілометровою асфальтну ділянку між Мар'їнкою та Красногорівкою, яку українські захисники охрестили «Дорогою життя», долаємо із вражаючою швидкістю. Далі – кадр за кадром: поле, кілька лісосмуг, пропускний пункт. Нарешті дістаємось укріплень. Оборонці Мар'їнки перебувають на «нульових» позиціях, від яких до противника рукою подати. Тож пильність та професіоналізм тут понад усе!

Першим нас зустрічає командир відділення з позивним «Алмаз». Відразу зацікавило, чому так назвали. І перше, що спало на думку: «Глаз – алмаз, очей алмаз... Отже, влучний?» А виявилось все набагато простіше: чоловік має красиве та звучне прізвище – Алмазов.

Продовжуючи з ним розмову, помічаю виваженість і мудрість, незважаючи на досить молодий вік. Не без гордості та з особливим задоволенням він показує свої володіння в окопах, які доводилося рити під вогнем противника. На «опорнику» Олександра Алмазова добре налагоджена служба, виставлені пости та організовано цілодобове чергування.

– Ситуація – стабільно напружена, але бувало й важче. Здебільшого наші позиції піддаються обстрілам з

артилерії та важких мінометів із тих лісосмуг, – вказує на напрямки ворожого вогню захисник Мар’їнки. – Наша артилерія «мовчить», адже відведена від лінії фронту. Та якщо треба, належну відсіч противнику даємо стрілецьким озброєнням. Знаємо, що ворог відчуває нашу силу і наш дух.

До війни Сашко жив у Слов’янську, тож він майже місцевий. 2014 року протистояв прихильникам сепаратистського руху. Коли озброєні бандити терориста Гіркіна захопили місто, чимало його знайомих подалися у бандформування. «Алмаз» зробив інший вибір – поїхав до Чугуєва та поповнив лави 92-ї механізованої бригади. Разом з побратимами пройшов кілька «гарячих точок»

Ігор Єршко

на Луганщині. У Красногорівці дістав поранення. Того дня на окраїні міста між нашими бійцями та терористами зав’язався жорстокий стрілецький бій. Коли окупанти усвідомили, що зазнають поразки, застосували гранатомети...

– Сепари від нас за 150 метрів. Це практично була «дуельна війна». Кулі пролітали над головами, наче бджоли. Раптом після ворожого пострілу з АГС поруч мене розірвалася граната. Осколки посікли ногу, зачепили обличчя. Від смерті врятували бронезилет і шолом, – згадує той бій молодший сержант.

Уже у шпиталі Покровська він дізнався від побратимів, що противник того дня запросив перемир'я, аби забрати поранених поплічників та «двохсотих». Трохи підлікувавшись, Алмазов знову повернувся на фронт до своїх хлопців.

Розповідаючи про свій бойовий шлях, Олександр веде

нас до сусіднього поста. Пересуваємося швидко, оминаючи відкриті ділянки. Коли ж опиняємося на спостережному пункті, увагу привертає двадцятирічний воїн, який уважно вдивляється в бінокль та прискіпливо проглядає місцевість. Це Ігор Єрешко. Він одним із перших кинувся рятувати пораненого Олександра у тому бою під Красногорівкою.

Військову кар'єру Ігор обрав за велінням серця. За успішну бойову роботу має кілька заохочень, зокрема відзнаку «За оборону міста Щастя». Хлопець завжди рівнявся на свого батька-«афганця», який солдатом тривалий час воював у країні пекучого сонця. На жаль, його вже немає серед живих. Він би пишався сином, який став на захист України.

Нашу розмову з піхотинцем раптово перериває тріскотіння автоматів з ворожого боку. Ігор насторожується. Відчувається, що хлопець добре навчився розрізняти, коли «пьяный сепар вышел пострелять», а коли може початися справжній бій.

– От прислухайтесь. Це – чистої води провокація. Працюють «калаші» та кулемети. Стріляють по своїх позиціях та в повітря, а потім звинуватять наш підрозділ у порушенні режиму тиші. Це неабияк дратує, – обурюється молодший сержант. – Дивно, але сьогодні «орки» трішки вгамувалися. Ймовірно, туман став на заваді. Утім від них можна чекати різних сюрпризів. З'являються будь-де: лізуть на дерева, маскуються в лісосмугах, підходять близько їхніх розвідників. Якось бачимо: лізуть двоє

сепарів. Із радіоперехоплень почули, що одного з них звуть чи то «Пуєв», чи то «Буєв». Спостерігаємо, як вони нишпорять у високій траві, намагаючись встановити розтяжки. Ще кілька хвилин – і небезпечна пастка могла б стати фатальною для когось із побратимів. Тож всипали ми покидькам з кулемета кілька черг, аби не лазили. Потім дивлюся в тепловізор, а вже один тягне другого... Як бачите, виявити і змусити диверсантів відступити є кому. Чого лише Макс вартий, – військовослужбовець вказує на американського тер'єра, який несподівано з'явився перед нами. – Він також захищає рідну землю від загарбників та виручає нас у складних ситуаціях.

Пес, неначе зрозумівши, що його хвалять, радісно замахав хвостом. Разом зі своїм господарем – бійцем «Вакулою» – він щовечора заступає на бойове чергування. «Унікальний

Людмила
Забродіна

боєць» вслухається та принохується у бік противника та вчасно попереджає «двоногих побратимів» про будь-які підозрілі події. На рахунку однорічного стаффорда вже кілька успішно виявлених диверсійно-розвідувальних груп. Утім військовослужбовці люблять Максиміліана не лише за цінні «бойові» якості, а й за веселу вдачу, відданість та привітність до кожної людини в українському однострої.

Попрощавшись з новим чотирилапим знайомим, ми йдемо далі. Ліворуч – ще один опорний пункт. Навколо все всіяно гільзами, на стінах укріплення розвішані кільця від гранат. Збоку – добре замаскований вагончик. Справжня «криївка». З буржуйки в'ється дим. Це обладнаний медичний пункт, де порядкує медсестра Людмила Забродіна. «Наша Іванівна» – лагідно та з повагою називають її бійці.

В Іванівни – медична освіта. Працювала в швидкій медичній допомозі, у відділенні терапії. Коли почалися бойові дії, жінка вирішила, що має бути поруч з бійцями, аби захистити своїх, нехай і дорослих, дітей. До військкомату прийшла добровільно, підписала контракт, а із жовтня 2016-го виконує свій обов'язок на передовій у Мар'їнці. На її рахунку не один десяток врятованих життів.

– Бинти, джгути, перев'язувальний матеріал... – знайомить із вмістом робочої сумки військовий медик. – Ліки і таблетки підвозять регулярно. Нині – перехідний період з різними вірусними інфекціями, та медикаментів вистачає.

На запитання, чи не страшно їй, жінці, на війні, Іванівна з усмішкою відповідає: «Я – хоробра. Насправді ж боятися треба тільки одного – погано виконати свою роботу».

І дійсно відволікати цю мужню і вольову жінку від справ не хотілося. Тим більше, цього б не дозволила і черга, яка утворилася біля «криївки». Хлопці з пролісками в руках спішили привітати свого «ангела милосердя» з 8 Березня.

А весна тим часом переможно змінювала зиму. Розквітала природа. На розмерзлих сірих полях з'являлася зелена травичка. Пробивалося життя. У бійців покращувався настрій. Адже рідна земля, яку вони захищають, додає їм сил і наснаги.

Олег СУШИНСЬКИЙ

квітень 2017

ЗАХИСНИК БЛОКПОСТА

Віталій Якименко – один із перших, кого відправили на захист найбільш наближеного на той час до російсько-українського кордону блокпоста неподалік Макарового. Цей пункт нищівно бомбили і місцеві терористи, і російська артилерія. Адже розміщений поблизу дороги, що вела в напрямку Щастя, він став на заваді бандформуванням

У Гончарівському щойно мобілізованого Віталія призначили в роту снайперів. Напевне, через те, що молодий та спритний, або через те, що таким був вибір долі. Потрапивши в зону бойових дій, він одразу ж став командиром відділення. Його слухали товариші по службі, йому довіряли. Санінструктор Ігор Трохимець каже, що коли треба було виходити в «зеленку» та надавати допомогу пораненим, то звертався до Віталія, щоб прикрив, бо знав – не підведе. І яким би щільним не був вогонь, хлопець ніколи не полишав товаришів у біді.

До служби на цьому блокпості вони разом пройшли Трьохізбенку, Ювілейне, Сабівку, Родакове, Щастя, Сватове та Старобільськ. Після тривалих боїв підрозділи 1-ї окремої танкової бригади відправляли в Чугуїв. Та невелика група бійців, серед яких був і Віталій Якименко, відмовилася залишати Донбас.

– Ми не хотіли відсиджуватися в наметах у Чугуєві. Нас було десь 30 бійців, 8 танків, і ми погодилися їхати до Станиці Луганської, в Макарове, – каже Віталій.

Військовослужбовців танкової бригади прикомандировували до 13-го батальйону. 80 українських солдатів зайняли позиції вздовж 100 метрів дороги, укріпивши передній край бетонними плитами. А навколо – сосновий ліс, який не подолати техніці. Тож наших бійців почали вибивати мінами, «Градами» та «Смерчами». Лише за 2 тижні дерева тоді перетворилися на обгорілі та понівечені стовбури. Ліс нагадував частокіл, який ніби хтось

навмисне встановив. Адже осколки від снарядів летіли вгору на кілька метрів, зсікаючи соснові верхівки.

– Ми вже навчилися розрізняти за звуком, куди летить снаряд і якого калібру. А ховалися в бліндажі, який ще першого дня самі ж і спорудили, – згадує рядовий Якименко.

За перші місяці перебування на Луганщині йому вдалося осягнути чимало нюансів військової науки. Тож зорієнтуватися в будь-якій ситуації та скерувати вогонь для нього не становило труднощів. Бойові будні вчать діяти на випередження, бо часто спрацьовує принцип: або ти, або тебе.

– Одного разу я засік пересування в лісі. Під рукою не

було СГД, лише автомат. А тут кожна секунда вирішальна. Даю координати танкісту і той робить свою справу.

Зранку нове завдання: супроводжувати двома БМП танк до села Комишного – табору базування прикордонників. Звідти до РФ лише 350 метрів – майже в руки ворогу. Та бійці не хвилювалися, адже прикордонники там стояли не один місяць і жодної провокації не було. Але за збігом обставин у ніч, коли там залишилися захисники блокпоста, розпочався мінометний обстріл.

– Перші залпи летіли рядком по 5 штук, наступні відступили на 5 метрів – і так пробивали всю територію. Над нами кружляв безпілотнок, ми його чули, але збити не могли – не бачили. А що найцікавіше: жодна міна не впала за межами табору.

Всю ніч по українцях вели вогонь, на ранок – «Градами», а потім бандити пішли в наступ, оточивши блокпост півмісяцем.

– Ми стріляли з усіх видів зброї, яка була в нас, – згадує Віталій Якименко. – Ми знали, що будь-який необережний рух може стати фатальною помилкою.

Бій тривав доволі довго. Була виснажлива спека. Адреналін зашкалював так, що весь жах того, що відбувається, навіть не усвідомлювався. Викликали підкріплення. І коли наша артилерія почала давати відсіч, бандити відступили.

Поки точилися бої на Луганському напрямі, блокпост біля Макарового щодня зазнавав ворожих ударів. А село, де колись були хати, магазини та заправка, найманці

перетворили на руїну. Дивитися на таке бійцю було несила.

У Макаровому було мертво, жодної живої душі. На той момент, хто встиг, виїхав в Україну, а дуже багато – в Станицю Луганську і Луганськ.

Молодий запальний чоловік не знав, що робити, як допомогти людям. Але він був переконаний: кожен має щось робити, аби змінити ситуацію. Із блокпоста нікуди не дінешся, а прихильники та поплічники бандитів зовсім поруч. Інколи вони перепливали річку й під виглядом місцевих цивільних видивлялися, що робиться на блокпосту, скільки там техніки та особового складу. Та випадок не змусив себе довго чекати. Роздоріжжям за кілька метрів від базування українських підрозділів

проїжджали цивільні автівки до Трьохізбенки. Там був такий собі базар: біля підірваного мосту люди торгували огірками, помідорами та іншою городиною. Тож Віталій зупинив перший мотоблок, який рухався в напрямку базару, підсів туди, сховавши в кишеню гранату. А водієві сказав, що якщо видасть, то буде непереливки.

Рядовий Якименко їхав дорогою і прокручував ймовірний перебіг ситуації. На той час чуття загострилися, дорогою він запам'ятовував всі деталі, а пильний погляд помічав навіть розтяжки вздовж шляху. Міст був підірваний, наполовину і вздовж, а посередині чорнів повалений на бік і обстріляний КРАЗ. Віталій допомагав розвантажувати ящики, а боковим зором ловив кожну дрібницю.

– Страшно було. Якщо під час бою встав і осколок долетить, то нібито не прокинувся, а тут їдеш і розумієш, що ти робиш, що сам їдеш на неминучу смерть.

Віталій приніс розвіддані. Із майором Котиком бійці розробили операцію. За їхніми розрахунками, вони б без надмірних зусиль змогли розбити дзоти сепаратистів, бо у бойовиків не було жодної бронетехніки. Та й ті ходили, ніби були впевнені, що їх ніхто не чіпатиме. І хоча вищі командири згоди на проведення такої зачистки не дали, Віталій Якименко здобув неоціненний досвід та поставив для себе позначку «Я це зробив».

Звичайно, кожен день у зоні АТО приносив свої враження, загартовував дух та зміцнював бажання за всяку ціну перемогти. Тим паче, що там зустрічалися люди, які підтримували українських визволителів. Коли Віталій

говорив про це, в його пам'яті ожила картина дворічної давнини:

– В Новому Айдарі були діти – хлопчик років 3-4-х та дівчинка років 10-12. Я їх зустрів декілька разів, але коли йшов повз їхню хату, то вони постійно там стояли з оберемком маленьких синьо-жовтих прапорців та роздавали їх воїнам. Буває їдеш, а вони стоять і махають нам прапорцями.

Взагалі Віталію Якименку щастило на добрих людей. Не всі, хто залишився на Донбасі, зрадники та українофоби. Були і такі, які щиро допомагали нашим військовим. Коли стояли в Родаковому, до нього та інших бійців підійшов шкільний вчитель, пригостив яблуками та виноградом. Поспілкувавшись із воїнами, чоловік зрозумів, що може надати їм важливу інформацію. Наступного дня приніс карти, на яких позначив позиції противника. Так було кілька разів. А коли українській армії довелося відступати, примчав до бійців і сказав: «Хлопці, може бути і таке, що вам не вдасться вийти. В мене є дача, там сховаєтеся. Там є все необхідне: матраци, їжа, вода. Все буде нормально: сусідів немає, ніхто вас не побачить!».

...Віталію судилося пройти багатьма дорогами війни, у 25 років зазирати в очі смерті, бачити зраду, підставляти себе під кулі, прикриваючи товаришів, і, попри все, залишитися відданим своїм принципам: жити так, щоб не було соромно, і робити все так, щоб було краще іншим...

Галина ЖОЛТІКОВА

червень 2016

«КОСМОНАВТ» У СЕРЖАНТСЬКИХ ПОГОНАХ

Сержант Роман Гільевич до лав Збройних Сил України призваний під час третьої хвилі мобілізації. Пройшов підготовку в Полтавському навчальному центрі зв'язку. Отримав спеціальність телефоніста-механіка. Коли потрапив у 93-тю окрему механізовану бригаду, відразу написав рапорт щодо участі в антитерористичній операції на Донбасі.

У нього відкритий, доброзичливий погляд, щира усмішка, впевнена хода... Навіть не віриться, що не так давно він дивився в обличчя смерті та виживав під кулями і ворожими снарядами. Дільничний у минулому, а нині – український захисник із позивним “Космонавт”, не один місяць утримував наші позиції біля донецького аеропорту, воював у Пісках та Водяному, виявляв ворожих коригувальників вогню поблизу Опитного. За бойову роботу його цінували командири та побратими, а бойовики за “голову” українського бійця пропонували чималу винагороду. Він із честю пройшов усі випробування та мужніми вчинками довів свою відданість Батьківщині...

Роман Гільєвич добре усвідомлював, що їде на війну. Напередодні його ротації в зоні бойових дій, де протистояли воюючі сторони 93-ї окремої

механізованої бригади з Дніпрянщини, знову пролилася кров – кілька бійців загинуло, інші дістали поранення. На Донбас він потрапив у березні 2015 року. Ротація налічувала 700 бійців. Місцем дислокації стало селище Водяне. Перші дні для Романа та його побратимів виявилися нелегкими. Воїнам довелося ночувати у покинутих і розбитих будинках, ховатися від ворожих обстрілів. Вони навчилися долати страх та підтримували один одного в екстремальних ситуаціях.

– Ми розміщувалися здебільшого в будинках, власники яких виїхали на тимчасово окуповану територію. Хлопці почували себе в безпеці, адже багатії домовлялися з терористами, щоб ті не обстрілювали їхні шикарні апартаменти. Тож зазвичай мішенями бойовиків ставали помешкання простих людей, – згадує сержант. – У Водяному жили в будинку одного з керівників аеропорту «Донецьк». На подвір'ї хазяїна – тенісний корт, басейн, сауна та зручний підвал, де могли б поміститися п'ять автомобілів. Цей чиновник виявився зрадником та приєднався до терористів так званої ДНР.

Батальйон сержанта Гільєвича тримав оборону на позиції «Пульсар». Вона являла собою великий глиняний насип вздовж злітної смуги донецького аеропорту.

З боків розташовані прифронтові села Опитне, Водяне, Авдіївка. Бої поблизу «Пульсара» відбувалися постійно. Проросійські бандформування регулярно намагалися вибити українських бійців із цієї позиції, втім їхні старання щоразу виявлялися марними. Під час обстрілів наші

хлопці заривалися в землю, наче кроти, а потім вогнем у відповідь завдавали ворогу втрат. Згодом самі ж бойовики називали цю неприступну для них позицію «мурашником», а українських воїнів – «бойовими мурахами».

Біля аеропорту на рахунку бійців 93-ї було чимало вогневих зіткнень з терористами, участь у штурмах укріплених ворожих позицій та виконання інших бойових завдань. Своя специфічна робота була й у Романа. Командира взводу зв'язку одразу залучили до виявлення ворожих коректувальників артилерійського вогню. Навкруги реальна загроза, на кожному кроці чатує небезпека. На таких бійців заколотники «руського міра» організовували справжнє полювання. Бойовикам наші вояки сильно дошкуляли, адже визначали їхні вогневі точки, місця скупчення техніки, пункти управління. Гільєвич каже, що для зв'язківця на війні головне – чути ворога,

знати, чим він живе і до чого готується.

Від попередньої ротації на «Пульсарі» Роману дісталось добротне «господарство»: супутникові антени, маршрутизатори, проводка та спеціальні сканери. Інструкції до деяких приладів були написані англійською

мовою, якою він, на жаль, не володів.

«І як із цим поводитися?» – ошелешено поцікавився Роман у бійця, якого міняв. «Просто. Я працював і ти впраєшся. Ми – українці – народ кмітливий», – прозвучало у відповідь. Єдине, що Гільєвич добре розумів, – попереду буде ще багато «сюрпризів».

– Одного разу я виявив роботу ворожого пеленгатора: бойовики дуже боялися, аби українці не застосували проти них авіацію. Зрозумівши, що нам відомі їхні координати, противник почав масований обстріл наших позицій мінами 120 калібру та гаубицями. Чесно кажучи, я тоді й не думав, що у бронешиті можна так швидко рухатися. Відчуття, неначе в тобі включається якась кнопка і все робиться автоматично: повзеш, перезаряджаєш автомат, стріляєш у відповідь, – згадує сержант Гільєвич.

Загалом обстановка в березні-квітні 2015 року в

районі донецького аеропорту загострилася. Інтенсивні бої не припинялися. Українські військові тримали оборону метеостанції летовища, пожежної частини і руїн диспетчерської башти та контролювали навколишні села – Опитне, Тоненьке, Піски, околиці Спартака. Російсько-терористичні війська сунули з усіх боків, накривали сили АТО артилерією, перевіряли нашу оборону своїми диверсантами. Найбільше клопоту завдавали нашим воякам бойовики так званої бригади «Сомалі».

Проте українські бійці трималися. Відбиваючи одну за одною атаки терористів, вони захищали кожен клаптик рідної землі. Неодноразово, аби вгамувати розлючених заколотників «руського міра» та змусити їх дотримуватися режиму тиші, до Водяного прибували українські та російські офіцери спільного центру з координації та припинення вогню. Позитивний результат був, допоки на ворожі позиції з перевіркою служби «підлеглих» не навідався одіозний терорист «Гіві», якого найманці вважали «пупом землі». Жорстокий «новорос» уявляв себе ледь не намісником Всевишнього на землі, бо мав необмежену владу, карав і милував на власний розсуд. Як тільки з'являвся, одразу кричав своїм, мовляв, чого вони сплять, проводив перекличку, викликав на бесіди своїх «солдатів», наполегливо примушував вести бойові дії. Ті «рядові», які йому відповідали, що з «українами» перемир'я, зазнавали знущань.

Українські захисники і вдень і вночі чули розбірки між бойовиками в ефірі, адже «сепари» користувалися

старими російськими радіостанціями, які легко прослуховуються. Голоси кожного бандита впізнавали відразу. В раціях головорізи видавали свої координати, а коли починали стрільбу, наш міномет у відповідь накривав їхнє вогневе гніздо. До такої тактики бандитів наші бійці були готові заздалегідь. Потім – ховалися, бо в хід ішла вся наявна ворожа зброя. Якось «сомалійці» вирішили влаштувати бійцям 93-ї бригади підступну диверсію, використавши привід забрати своїх поранених і вбитих. Очолив її сам «Гіві».

– За побратимами, що лежали неподалік злітної смуги аеропорту, «сепари» відправили дві «бехи». Ми спочатку довірилися ворогу. Однак потім із переговорів стало зрозуміло – це обман. Я почув, як «Гіві» наказував командирю диверсійно-розвідувальної групи «Лешому» слідувати за автомобілями, видавати себе за вантажників, а потім пробратися до постів «карателів» і зробити з них «укропський шашличок», – згадує епізод з АТО український сержант. – «Комбат, вони щось запланували!» – гукаю командирю. Він одразу розставив хлопців на позиції. Коли автомобілі наблизилися до поранених, у наш бік пролунали постріли. Терористи намагалися викинути димовухи, та не встигли. Ворожу ДРГ ми вже тримали на прицілі: диверсанти зазнали втрат, один автомобіль згорів, інший був підбитий. Біснுவатий «Гіві» місця собі не знаходив, в істеричі крив матюками і своїми, і наших... Того разу він прорахувався й отримав подвійний «вантаж 200».

Не дав ворог розслабитись українським оборонцям і в Опитному, що розташоване майже впритул до злітки донецького аеропорту. Війна перетворила колись елітне селище на справжнього «привида». Сержант пригадує, наскільки був шокований, побачивши в ньому заподіяні «руським міром» збитки. Все сплюндроване, а на будинках – сліди від куль та мін. Місцевих залишилося небагато, в основному – пенсіонери. Розгулювали безхатченки, наркомани та пияки, які, окрім мародерства, більше нічим не займалися. Навесні 2015 року бойовики продовжували безжально знищувати людські обійстя. Українські воїни неодноразово бачили, як у деякі оселі снаряд влітав прямісінько у вікно. Згодом, під час схожого обстрілу, бійцям 93-ї бригади таки вдалося відстежити місцевого коригувальника ворожого вогню. В радіостанції звучав жіночий голос. На пошуки «помічниці» терористів знадобилося сім днів, а для сержанта Гільєвича то був особливий випадок.

– За допомогою сканера та пеленгатора ми визначили будинок, звідки поплічниця бандформування терористичної «ДНР» виходить в ефір. У помешканні перебувало кілька осіб. Мою увагу привернула симпатична дівчина. Я підійшов до неї і попросив сказати кілька слів у радію. Вона зробила вигляд, наче бачить її вперше, втім моє прохання виконала. Її голос виявився ідентичним з мовою людини, що коригувала вогонь, – каже Роман. – Коли у підвалі ми знайшли кілька радіостанцій, ноутбук, диктофони і навіть гранати, у дівчини затруслися

руки. Вона зізналася у скоєних злочинах. За «успішну» роботу, бойовики нагородили її позивним «Зая». Від терористів отримувала по тисячі гривень щомісяця, а рідні на окупованій території – продовольчі пайки. Потім цю жінку передали нашим контррозвідникам.

Під час тієї спецоперації Роман Гільєвич не відчував ані лютої ненависті, ні якогось особливого героїчного азарту. Він виконував те, що

повинен робити справжній воїн. Сержант погоджується: цей вчинок врятував не одне життя. Втім зовсім інакше думали бойовики. У вчинку українських бійців вони побачили для себе справжню небезпеку. Бандити навіть прозвали Романа «непростим укропом», а за його життя пропонували чималу грошову винагороду.

– Терорист «Гіві» готовий був мене розстріляти. Тим, хто принесе йому мою голову, обіцяв 150 тисяч американських доларів. Шукають, мабуть, ще й досі. Оголошення про мене і моїх побратимів публікувалося на сепаратистських порталах. Приходили смс-повідомлення зі словами: «Карателі, забирайтеся додому», – посміхається Гільєвич. – Моєму батькові телефонували з окупованої

території, лякали, що син у полоні, рекомендували збирати гроші для викупу. Дружина також страшенно хвилювалась за мене. Однак кожного дня я заспокоював рідних, підтверджуючи, що живий та здоровий.

Постійні погрози від бойовиків помститися не зламали Романа. Навпаки, міцнішим стало його бажання бити ворога. І він це впевнено робив. Авдіївка, Старомихайлівка, Піски, Карлівка – там наш герой під ворожим вогнем виконав десятки бойових завдань. Хай на межі можливостей, але він упорався зі своєю роботою – важкою і брудною, проте потрібною. Інакше й бути не могло, адже від дій зв'язківця залежало життя багатьох бійців, а будь-яке хибне рішення чи навіть найдрібніша халатність могли мати фатальні наслідки.

Роман Гільєвич захищав Україну на гарячому Донбасі рік. За цей час він переконався в тому, наскільки справжньою є дружба на війні. Йому пощастило з командирами і бойовими побратимами. Він вважає, що саме такими впевненими, розсудливими, грамотними і обов'язково авторитетними мають бути справжні офіцери і бійці. Ці люди ніколи не зрадять, не відступлять, не підведуть...

– За таких комбатів, як «Ескадрон» та «Майор», солдати завжди стоятимуть горою і підуть у бій. Вони були справжніми лідерами, їм не байдуже життя підлеглих. Бійці з позивними «Умка», «Охотник» та «Мені», який був моєю правою рукою, – надійні хлопці. На жаль, у боях загинули ще два товариші – «Шик» і «Лем». Земля пухом цим героям. Мужність цих хлопців викликає почуття

гордості за українців! – зібравши волю в кулак, розповів сержант.

На початку березня 2016 року легендарну 93-тю окрему механізовану бригаду вивели із зони АТО в тил на ротацию. Додому повернувся і Роман. Батько, дружина та діти дякують Богові, що їхня рідна людина повернулася з Донбасу живою.

Фактично «східна війна» й визначила його подальшу долю. Він уклав з армією п'ятирічний контракт. Сьогодні служить у Чернігові, в Державному науково-випробувальному центрі Збройних Сил України. Його місія – випробування новітніх зразків озброєння та військової техніки.

...Роман щиро вірить, що війна на нашій землі неодмінно закінчиться і він знову зустрінеться з бойовими товаришами. Пом'януть загиблих, розкажуть один одному про власне життя-буття, проникливо поспівають під гітару. І там, серед своїх – справжніх чоловіків, – не буде ні куль, ні фальші, ні байдужості.

Олег РОМАНОВИЧ

червень 2016

ВИСОТА – ДОЛЯ ВІДВАЖНИХ

Рейд тилами противника, із подоланням більше 400 кілометрів і понад 160 годин безперервних боїв, приніс йому славу та змінив хід бойових дій на Донбасі. Це була найвдаліша військова операція українських десантників. Тоді командира 95-ї окремої аеромобільної бригади Михайла Забродського американський експерт Філіп Карбер назвав найкращим керівником найкращої у світі бригади такого типу. Визнання і високе звання Героя України жодним чином не сприяли появі в характері тепер уже командувача ВДВ генерал-майора Забродського ні зарозумілості, ні зверхності. Він живе своєю роботою і каже, що зможе зітхнути з полегшенням тільки тоді, коли в державі закінчиться війна

– Так, мене впізнають. Але, повірте, це зовсім не тішить моє самолюбство, а частіше навіть заважає. Загалом всі мої звання та нагороди – це заслуга моїх підлеглих, – розпочинає спілкування Михайло Віталійович.

Вибір саме цього роду військ командувач і досі вважає велінням долі: «Розумієте, напевне, це і є те найголовніше питання, на яке в мене немає відповіді».

Він добре пам'ятає анкетування під час вступу до військового інституту, тоді ще в радянському Ленінграді. Там на вибір пропонували п'ять варіантів відповідей, остання була зрозумілою і водночас невизначеною: велике особисте бажання. Обрав її без вагань. Адже перед очима був приклад діда, який пройшов три війни. Саме завдяки

йому відбулося становлення, гартування чоловічих рис у характері Забродського-онука.

– Не скажу, що він мене до чогось схиляв чи агітував. Швидше це був послідовний вплив і особистий приклад. І вже в 9-10 класі я не бачив для себе іншого шляху, як бути військовим, – продовжує командувач. – Закінчив інститут 94 року, але в Україну зміг повернутися лише 2000-го.

Як каже Михайло Забродський, у десантні війська потрапив у російській армії. Тоді й гадки не мав, що на рідній Батьківщині доведеться відточувати до найвищого рівня здобуті там навички.

– Ми всі вчилися у вишах і на навчаннях так, що ті складові обставинки нам подавали в готовому вигляді.

Ми їх відпрацьовували на тренуваннях, полігонах. Події на Сході нашої країни показали: щоб скласти цю мозаїку обставинки, потрібен дуже серйозний процес. Ніхто тобі на папірці не принесе і не розкаже всіх нюансів, які визначаються із доповідей при спостереженні, із висновків, припущень, інтуїції. І лише за правильного

їхнього поєднання і ступеня відповідності реальності можна розраховувати на половину успіху. Адже головних помилок командири припускаються, коли мають неправильне бачення того, що відбувається. Тож, коли в мене є можливість подумати, взяти паузу та розібратися в обстановці, я ніколи не нехтую цим. Завжди потрібно чітко усвідомлювати, що твоє рішення на бій – це завжди ризик, а твій промах може бути оплачений чиймсь життям. Це, з одного боку, підштовхує до зважених рішень, а з другого – ти постійно відчуваєш тягар відповідальності. А вже під час бою, навіть коли ти розумієш, що щось іде не так, не маєш морального права показати підлеглим своєї розгубленості або невпевненості. Як би погано все не складалося, всі дивляться на тебе і чекають рішення. Поруч із ними іншого командира немає, і від тебе залежить буквально все, ти маєш тримати ситуацію під контролем, – ділиться генерал.

– Тепер, коли ситуація, на відміну від двох попередніх років, перейшла з динамічної в якусь більш статичну, все одно комусь щодня доводиться ризикувати життями. Адже ціна наших помилок не стала меншою.

Війна загартувала його і змінила, як сам він зазначає, глибоко всередині. Починав помічати за собою такі речі, яких раніше не було. З'явилося щось таке, чого не можна пояснити, на рівні якихось кровних зв'язків, на рівні нашої ментальності – віра у співвітчизників. Став помічати, що з початком конфлікту такі національні атрибути, як громадянство, гімн, прапор, під яким ідуть у бій, окрім офіціозу, мають глибоке духовне коріння і дуже серйозне значення. Це те розуміння, яке з плином часу

занурюється на якийсь підсвідомий рівень, і людина, не помічаючи цього, починає керуватися ним у своїх рішеннях, вчинках, діях.

З 2014 року йому жодного дня не вдалося відволіктися від служби.

– Можна по-різному напружувати мізки навіть тоді, коли нічого не плануєш і нічого не виконуєш, але одна думка про те, що там, у Луганській та Донецькій областях, не одна тисяча людей ризикує життям, вже є достатньою, щоб бути в постійній напрузі, – говорить командувач. – Добре, що в мене є людина, до якої я можу звернутися, яка говорить зі мною однією мовою, думає в одному ключі, але більш масштабно, бо має великий життєвий та службовий досвід. Мені його поради дуже знадобилися влітку 2014-го. Коли картина щодо обстановки, в якій потрібно буде виконувати бойове завдання, прояснилася, я сказав йому: «Ну що ж, давайте прощатися...» і почув від нього: «Я все розумію не гірше, ніж ти. Але йди вперед, нічого не бійся і не озирайся». Ось тоді мені цих слів вистачило, вони стали справжньою підтримкою. Напевне, це й є той найвищий рівень взаємодії між наставником та учнем, коли все видно по тобі й так, без зайвих запитань, коли лише з двох твоїх фраз стає зрозуміло, в чому проблема. В такі хвилини поради зайві, потрібна лише підтримка поглядом, словом. Тоді цього достатньо, щоб усе склалося, як має бути.

Холодний розрахунок, максимальна зібраність, чіткі вказівки – це ті складові, які вирізняли командира

бригади серед підлеглих. Він дорожив життям кожного. От тільки через напружені нерви інколи нівелювалося почуття самозбереження.

Був такий випадок, доволі типовий для бойової ситуації, проте комбригу тоді він запам'ятався найбільше. Це сталося неподалік Савур-Могили – у Степанівці. Бійці 95-ї та

30-ї бригад спільно виконували поставлене завдання. Населений пункт невеличкий, там таких понять, як передній край та тил не існувало взагалі. Зав'язався бій. Всі комунікації з тилом перебували під постійним обстрілом, можна сказати, що їх на той момент не існувало. По українцях вела вогонь ворожа артилерія, добре, що кваліфікація тих артилеристів була не надто високою: снаряди постійно перелітали через бойові порядки батальйону та передовий командний пункт бригади і лягали на сто метрів далі. Звісно, така ситуація гнітить та нервує, особливо якщо це відбувається з інтервалом у 15-20 секунд протягом доби. І коли дії перемістилися у північно-східну частину Степанівки, на її околиці, снаряд влучив

просто в командно-штабну машину. Вона спалахнула. А боєкомплект, що в ній був, почав детонувати. Всі розбіглися в пошуках укриття.

– На той момент я розмовляв з командиром батальйону по радіостанції. Коли це трапилося, в голові промайнуло два припущення: ворожа артилерія знайшла місце нашого польового командного пункту, отже, зараз буде зосередження вогню. Маю за лічені миті вирішити, куди рухатися далі, й водночас розумію, що на іншому кінці чекають моєї відповіді, – згадує командувач. – Я біг до канави, а по радіостанції мене постійно викликав комбат. У голові була банальна думка: якщо не відповім, він подумає, що мене вже немає серед живих. Розпочнеться плутанина, бо, можливо, на зв'язок вийти вже не вдасться. Я зупинився, привів у норму дихання і пояснив йому, що не виходив на зв'язок, бо мав деякі труднощі. Він навіть нічого не запідозрив. І лише закінчивши розмову, я стрибнув в укриття. Це все відбувалося на клаптику землі буквально у 50 метрів, за кілька секунд. Хто тоді мною керував, не знаю. Не знаю, як це назвати. Щось є таке на підсвідомому рівні, що підштовхує чинити саме так. Пояснити пізніше свої дії не міг, хоча розумів – коїв дурницю, коли зупинився, адже там реально можна було залишитися назавжди. Все це робив якимось автоматично, і це спрацювало.

Виручала не лише командирська інтуїція, а й допомога місцевого населення. Він міг би розповідати про це багато. Адже 2014-го на таку підтримку не очікували. Траплялося,

що люди виходили до українських десантників перед населеним пунктом і говорили: «Хлопці, не ходіть туди, там міни ставили». Хоча могли тихенько сидіти по домівках і чекати, чим це все закінчиться. Було і таке, що на вулиці підійшли просто до колони із застереженням: «Там попереду за перехрестям два дев'ятиповерхові будинки, в них бандити влаштували на вас засідку». Надходили і смс чи повідомлення в Інтернеті. Він і досі не знає, хто ці люди, але їхня допомога тоді була дуже потрібною.

Генерал-майор Михайло Забродський, на рахунок якого достатня кількість вдало спланованих та проведених операцій, досить стримано розповідає про власні

досягнення, успіхи приписує не собі, а людям, які були поруч, які ніколи б не підвели свого командира: «Мені впевненість у підлеглих дуже допомагала. Важливо хоча б знати, хто з тобою поруч. Під час операції і бою ти маєш бути впевненим, що людина, яка поруч, не покине тебе й не зрадить. Це дуже важливо».

Стосовно ж відсутності почуття задоволення від того, що, мовляв, доріс до висот, гадає, що це, напевне, той механізм, який штовхає на більші досягнення, вимагає досконалості, особливо тоді, коли з'являється досвід і можливість озирнутися назад, зробити висновок відносно того, що вдалося, а що ні. Перекоаний, що зі званням полковника чи генерала благодать не сходить. Той, хто правильно розуміє свою роль та місце в житті й кар'єрі, знає, що вищі щаблі передбачають і більшу відповідальність, і більший масштаб.

– Я ніколи не прагнув генеральських погонів. Просто так склалася доля. У мене було багато в житті доленосних переломних моментів, коли мав вибирати: продовжувати військову службу чи ні, бути серед однодумців у військовій частині чи займатися штабною роботою. Але мене завжди тягнуло туди, де жива робота, де ти можеш реалізувати себе сповна. Я доклав чимало зусиль, щоб продовжувати службу у ВДВ. Аргументів для цього мав небагато, але було, як колись писав ще абітурієнтом в анкетуванні, – «велике особисте бажання».

Галина ЖОЛТІКОВА

листопад 2016

МУЖНІСТЬ НЕ ДАЄТЬСЯ НАПРОКАТ

Дорога для ротної тактичної групи 169-го навчального центру «Десна» до окупованої Горлівки видалася нелегкою. Кілька сутичок із ворогом, вихід з ладу колісної техніки, постійна напруга – усе це чітко проглядалося на виснажених обличчях бійців. Засмагли від пекучого сонця та пропахлі гаром передової піхотинці зупинилися...

– Шахта «Шість-сім»! Наш орієнтир! Прибули! – стрибнувши з бронетранспортера, гукнув підлеглим полковник Олексій Вуколов.

– І навіть вчасно! Якраз сімнадцята минула... – подивившись на свій командирський годинник, схвально кивнув у бік свого заступника командир тактичної групи полковник Едуард Москальов.

Бійці полегшено зітхнули та почали оглядати незнайому місцевість. Довкола розкинулася промислова зона. Будинки змінювалися шматочками лісу. Серед них виднілися спостережні вежі слідчих ізоляторів, на яких несли службу поодинокі вартові. Картину тамтешніх краєвидів доповнювали похмурі сірі терикони...

Провівши розвідку місцевості, офіцери помітили зруйновані об'єкти інфраструктури та випалену траву, як і знищене життя навколо. Усе свідчило про те, що бойовики, котрі орудують у цьому районі, зробили свою чорну справу.

– Залишатися тут небезпечно. Це може бути пастка. Маємо повернутися, – слова Олексія Вуколова підтримали всі командири, які зібралися на бойову п'ятихвилинку.

– По машинах! – тільки-но пролунало в липневому повітрі, як українські позиції накрило шквалом мін і снарядів. Стало зрозуміло: навкруги терористи. Оточені з усіх боків, українці прийняли бій...

«ІДЕМО НА ВИ!» – СКАЗАЛИ ХЛОПЦІ З ДЕСНИ

– На Майдані – розпал Революції Гідності, у Криму одна за одною спалахують проросійські акції, а в 169-му деснянському центрі моя військова частина «доживає»

останні дні перед розформуванням. Мені як командиру полку спокій лише снився. І дні, і ночі – постійно на робочому місці. Перед кабінетом юрмляться підлеглі. Хтось просить підписати рапорт, хтось прийшов попрощатися перед від'їздом до нового місця служби, взводні та ротні доповідають про готовність передачі техніки та майна. Тут ще й рідні телефонують, схвильовано запитуючи: «Льошо, бачиш, що на Майдані робиться?! Багато вбитих...» Інформація про розстріл Небесної сотні розноситься світом, навіюючи по собі смуток і водночас пробуджуючи дух єдності з патріотами

України. Згодом починається інтервенція російської армії на Кримський півострів... Нас піднімають за сигналом тривоги. У голові лише одна думка: «Що буде далі?» Настрій, чесно кажучи, не найкращий. Проте рук ніхто

не опускає, навпаки, кожен воїн готовий стати на захист своєї землі, – так командир 354-го механізованого полку навчального центру «Десна» полковник Олексій Вуколов згадає останні лютневі дні 2014-го, які докорінно змінили нашу історію та показали всьому світові віру та палке бажання справжніх патріотів зберегти Україну для своїх дітей і нащадків.

А вже 8 березня 2014 року командир 169-го навчального центру «Десна» генерал-майор Ігор Танцюра віддає наказ підлеглим формувати ротну тактичну групу зі складу найпідготовленіших бійців та офіцерів. Зважаючи на високу ймовірність вторгнення російських військ на територію України на північно-східних рубежах, це завдання

деснянці виконали в найкоротші терміни. І вже за три доби сформований підрозділ прикриває державний кордон України поблизу Охтирки на Сумщині. Понад 60 дів воїни з Десни разом з прикордонниками несли службу на пунктах пропуску, охороняли важливі об'єкти, облаштовували спостережні пункти та вогневі позиції, рили окопи. Так почала гартуватися сталь української армії. «Демо на ви!» – такою була відповідь деснянців на російську агресію.

ТРАГІЧНЕ І КОМІЧНЕ ПОРУЧ...

У червні 2014 року на Донбасі між українською армією та проросійськими терористами йшли запеклі бої. Тоді фактично й почалося визволення українських міст і сіл від знахабнілих ворогів. На жаль, у ті літні дні Україна втратила й перших своїх героїв. На допомогу найбоєздатнішим армійським бригадам на буремний Схід щодня вирушають новостворені підрозділи. Серед них й тактична група 169-го навчального центру Сухопутних військ ЗС України. Очолив зведений підрозділ представник командування центру полковник Едуард Москальов, його заступником і правою рукою став полковник Олексій Вуколов. Коли на одному із шикувань пролунало запитання: «Хто бажає захищати Україну в зоні АТО?», офіцер Вуколов першим зробив крок уперед. За кілька секунд командира наслідував увесь стрій його підлеглих.

З Десни до зони АТО поїхали найпідготовленіші воїни:

офіцери, прапорщики, контрактники. Бойова колона налічувала понад 130 одиниць бойової техніки й озброєння. Пересувалися скрито та подалі від зайвих очей. Місцевість і шляхи Донецької області виявилися не надто знайомими бійцям із Чернігівщини. Тому не дивно, що на роздоріжжі в одному з населених пунктів колона розійшлася в різні сторони. Внаслідок чого стався випадок, який запам'ятався особовому складу ротної тактичної групи своєю курйозністю.

– Танк, який прикривав колону, помилково повернув в інший бік. Танкісти, зрозумівши, що відстали від основних сил, намагалися будь-що нас наздогнати. Рухаючись

із максимальною швидкістю, вони і не здогадувалися, що мчать у бік окупованого терористами Донецька. Раптом на відстані 150 метрів перед ними виріс блокпост. Вони не знали, чий він – український чи ворожий, але повертати назад було пізно. Адже усвідомлювали, що можуть стати мішенню у випадку, якщо це блокпост ворога. Люк на башті «буцефала» миттю закрився. Механік-водій,

натискаючи на повну педаль газу, ракетою провів машину між бетонних споруд. «Пролетівши» таким чином ще двісті метрів, він занурився в «зеленку»... – морщить чоло полковник Вуколов. – Як виявилось згодом, цей блокпост був український і «нульовий» на підступах до Донецька. Хлопці, які тоді несли на ньому службу, від нахабства прибульця отетеріли. Одразу кинулися слідом за танком, намагаючись взяти в кільце непроханих гостей. Втім «бешкетники-шумахери» вже зайняли оборону, окопалися й навіть погрожували стріляти при подальшому оточенні. Коли ж обидві сторони зрозуміли, що перед ними – свої, дозволили собі посміятися від душі, вписавши в теорію «бойового злагодження», як не треба робити. І сміх, і гріх! Правду кажуть, що трагічне й комічне – завжди поруч, навіть на війні.

БОЙОВЕ ХРЕЩЕННЯ У КОСТЯНТИНІВЦІ

Перший бойовий досвід у районі проведення антитерористичної операції ротна тактична група 169-го навчального центру набула неподалік Костянтинівки на Донеччині. На початку липня 2014 року українські армієці витіснили з міста заколотників «руського міра» та взяли райцентр під свій контроль. Після трьох місяців безладу, безвладдя та щоденних гулянь вулицями озброєних бойовиків до Костянтинівки повернулися мир і спокій. Втім багато місцевих чоловіків, які під впливом російської пропаганди взяли до рук зброю та вступили до лав

загонів «ДНР», не полишали надії поквитатися з «україми» й переможно повернутися до Костянтинівки. За допомогою диверсійних груп противник почав регулярно тероризувати наших воїнів і мирних громадян. Українські пости навколо міста російським окупантам стояли кісткою в горлі.

Одного дня командуванню ротної тактичної групи надійшла інформація, що на український блокпост на околиці міста вчинено напад. Полковник Олексій Вуколов з резервною групою бійців на бронетранспортері та бойовій машині піхоти вирушили на допомогу своїм. Події того літнього вечора і досі в пам'яті бойового офіцера.

– На позицію довелося колесити автомобільною трасою Костянтинівка-Донецьк. Тоді ми вперше зіткнулися з підступністю й нахабством сепарів. Вони під'їхали вантажною фурою й зупинилися за кількасот метрів перед в'їздом у Костянтинівку з боку окупованої території. «Надворі сутінки, а фура без габаритних вогнів?» – запитую водія. Ми рушили до автомобіля, і саме в цю мить з-під вантажівки

полетіли кулі. Скажу відверто: ніщо не надає такої бадьорості, як куля, що пролетіла повз тебе. Тож зібравшись, я відповів кількома пострілами з гранатомета. Ворожий вогонь припинився, автомобіль почав від'їжджати. Хлопцям сказав, що з фурою розберемося пізніше, а зараз треба їхати на блокпост. Там на нас чекають, – згадує фронтний епізод полковник Вуколов. – Бійці на позиції здивувалися нашій раптовій появі. Від повідомлення про начебто здійснений на них напад відхрещувалися, адже все було спокійно. А в мене на серці – навпаки. «Ворог, напевне, щось замислив та готує провокацію», – роїлися думки. Підлеглим нагадав про уважність і пильність, а розвідникам наказав прочесати місцевість. Ми встигли перекинутися ще кількома словами, як на блокпост

полетіли міни. Для нас це було перше вогневе зіткнення з ворожими диверсантами в зоні АТО. Ми вистояли. Згодом був ще бій, потім – третій, четвертий... Бойовики під Костянтинівкою зазнали відчутних втрат у живій силі й техніці. На жаль, і серед бійців 34-го окремого мотопіхотного батальйону з Кіровоградщини, з котрими ми воювали пліч-о-пліч, були поранені та один «двохсотий».

«БЕСА» – ДО БІСА

Кожен бій на Донбасі для воїнів з Десни був безцінним досвідом. Загартовані в пеклі, вони не зважали на складні побутові умови, спеку та виснаження. Не втрачаючи бойового духу, утримували свої рубежі та впевнено просувалися вперед. В середині літа 2014 року на чергове бойове завдання під Горлівку деснянські воїни та батальйон кіровоградців висунулися двома колонами. Одна заходила з боку Торецька (колишній Дзержинськ – Авт.), друга, де знаходився полковник Олексій Вуколов, з боку Майорська. У той час ситуація на фронті змінювалася кожні п'ятнадцять хвилин. І хоча розвідка й повідомляла, що у вказаних районах більш-менш спокійно, командир Вуколов особисто перевіряв ділянки, де зупинявся його підрозділ. Перший блокпост українські воїни встановили на місці колишнього «деенерівського». Ту позицію бойовики покинули за кілька годин до приходу українців. Ще тліло багаття, валялися розкидані чайники та посуд, майоріли сепаратистські прапори. Було

зрозуміло: противник – десь неподалік і будь-якої миті може повернутися. Так і сталося. За деякий час почався півторагодинний бій. Проросійські терористи застосували стрілецьку зброю, а коли зрозуміли, що блокпост захопити не вдасться, почали обстрілювати його з танків. Проте наші воїни добре замаскувалися в заростях «зеленки» та відповідали влучною стрільбою. У тому бою серед деснянців не було ні поранених, ні вбитих. У душі Олексій Вуколов відчував гордість за своїх хлопців. Терористи відступили, а наша ротна тактична група продовжила рух на схід.

У ті літні дні до Горлівки терористи підтягнули всі свої «сили». Окуповане місто перетворилося на справжній військовий гарнізон. Одіозний глава терористів Гіркін-Стрелков, який ледь живим утік зі Слов'янська в Донецьк, відправив на допомогу бандитам до Горлівки своїх поплічників. Один з таких «вірних псів» Гіркіна на прізвисько «Бєс» потрапив до рук бійців з Десни.

– Назустріч нам раптово вилетів легковий автомобіль, який повернувся на 180 градусів і заходився обганяти військову колону, – ділиться спогадами Олексій Вуколов. – Увагу привернув молодик у камуфльованій формі, який сидів за кермом і уважно вдивлявся в кожен одиницю нашої техніки. Мої хлопці відразу подали йому сигнал зупинитися. Проте підозрілий розсміявся, буцімто говорив: «Ага, зараз! Не буду!» Можливо, він і встиг би випередити нас, якби тієї миті не відкрилися задні дверцята його легковика, з яких по колоні полетіла автоматна черга. У відповідь ми відкрили вогонь і зупинили автомобіль. Наблизившись до машини, побачили, що один бойовик – мертвий, другий – важкопоранений. Намагаючись надати допомогу, я спитав його: «Хто ви такі?» На що той промовив лише три слова: «Відправте мене додому». Згодом виявилось, що перший ліквідований, аби захищати «руський мір», приїхав на Донбас «туристом» з Росії. При собі мав паспорт громадянина РФ, а на формі – знаки російського десанту. Другий, що помер від втрати крові, був помічником терориста Гіркіна на прізвисько «Бєс». При ньому виявили не один десяток різних посвідчень

і дозволів на безперешкодне пересування територією «ДНР». Їхній легковик був вщерть набитий зброєю. Все це ми передали відповідним органам.

«ГОРЛІВСЬКИЙ БЛОКБАСТЕР»

Під окуповану Горлівку ротна тактична група прибула по обіді 20 липня 2014 року. Засмагли від пекучого сонця та пропахлі гаром передової піхотинці зупинилися – далі проїзду не було. Командирам впала в око незрима присутність бойовиків. На це вказували залишені ними численні сліди. Сутеніло. На короткій нараді офіцери прийняли рішення повернутися. Тільки-но заревіли двигуни й наші бойові машини рушили назад, як українців накрило шквалом артилерійських мін і танкових снарядів...

«Добрі люди» передали терористам інформацію про рух наших. У тому районі був розташований штаб бойовиків, який ті покинули та закріпилися на панівних висотах. Вони планували пропустити українців у промзону, а потім оточити та знищити артилерією. Проте окупанти і гадки не мали, що наші захисники не полізуть у пастку, а приймуть рішення про відхід. Те бойове зіткнення, що тривало більше трьох годин, деснянці охрестили «горлівським блокбастером». Тільки в кінострічках про війну осколки пролітають із пронизливим свистом, що є вигадкою режисерів і кіношним штампом. Насправді уламки проносяться з таким тріском, наче повітря розривається на шматки. У цьому бою воїни з Десни переконалися тоді в реальному бою.

– Перші ворожі снаряди лягли зовсім поруч. Запалав один з наших автомобілів. Кругом зайнялася земля й почав плавитися асфальт. Але під тією смертельною зливою куль і снарядів ми дали відсіч. Наші танки почергово виїжджали на вогневий рубіж. Один стріляє, маневрує і відходить, інший його змінює й знову лупить по лігву ворога. Танкісти не підвели: стріляли відмінно, показавши «деенерівцям», що таке рідна земля і як її треба захищати, – розповідає про той запеклий бій офіцер.

З адреналіном у крові та бажанням провчити ворога бійці вирвалися із небезпечної зони. Вперед рушила колісна техніка, яку прикривали танки. Колону очолював полковник Олексій Вуколов...

– Наш план спрацьовував, допоки противник не почав накривати важкою артилерією. Із териконів пронизливо полетіли снаряди

«Градів». Побільшало поранених. Дорога відходу, завдовжки в п'ятнадцять кілометрів здалася мені вічністю. На щастя, ми не втратили техніку. Не було серед нас і вбитих, – розповідає полковник. – Тоді сильно допоміг один із керівників сектору на Донецькому

напрямку генерал Ігор Довгань. Він кілька разів виходив на зв'язок і пропонував підтримку гармашів. Ми трималися до пізньої ночі, а коли ситуація стала важкою, по цілях терористів вдарила наша артилерія. Вогонь охопив терикони, які яскраво палали ще кілька днів. Чимало бойовиків знайшли там свою смерть. Вибравшись із цього пекла до найближчої нашої позиції, кожен дякував Богу за збережене життя.

Степанівка, Майорськ, Торецьк, блокпост «Зелена миля», позиція «Орлине гніздо»... Це ті «гарячі точки» на карті АТО, де потім довелося виконувати бойові завдання бійцям зведеної тактичної групи 169-го навчального центру.

У серпні 2014 року розпочалися бої за Дебальцеве. На підсилення підрозділів, які виганяли «проросійську чуму» з важливого залізничного вузла на Донбасі, направляються деснянські піхотинці. У той час бойові зіткнення між українцями та бойовиками велися безпосередньо в самому місті, яке поступово перейшло під контроль України. Щоб не допустити наступу противника з флангів, бійці з Десни міцно тримали рубежі та контролювали вигідні позиції під Вуглегірськом. Далі – Кам'янка, відоме перехрестя «Балу» та курган Гостра Могила, яка у 2014-2015 роках стала однією з найнебезпечніших українських позицій та крайнім форпостом наших військ у боях за Дебальцеве. Два пости на кургані, які з легкої руки бійців отримали назви «Ігор» та «Василь», від бойовиків відділяли якихось 800 метрів. Тут противник безперервно гатив

по наших з мінометів і артилерії. Проте українці стійко утримували позиції, відбиваючи численні атаки оскаженілих терористів.

КАЖУТЬ, ЩО ЧОЛОВІКИ НЕ ПЛАЧУТЬ...

Крім повсякденних бойових завдань, ведення розвідки й «роботи» у ворожому тилу, полковнику Олексію Вуколову та його підлеглим не один раз доводилося допомагати й мирному населенню Донбасу. Захисники ділилися з людьми хлібом, продуктами, відновлювали розбиті російською артилерією обійстя. Більшість були вдячні за цю жертвовність і самовідданість українських воїнів.

– Людям тих сіл, де ступив російський чобіт, не позаздриш. Переживши окупацію, побачивши війну, вдихнувши її гар, з упевненістю можу сказати – це змінило багатьох. «Руский мір» налякав людей так, що ті ще тижнями після відходу бойовиків з Дебальцевого ховалися в погребках. Пам’ятаю, як витягував з підвалу подружжя з двома маленькими дітьми. Вони не вірили, що українці нагодують, обігріють і скажуть: «Повертайтеся до своєї хати!» – розповідає офіцер. – Яюсь бачу: літня жінка рахує копійки на хліб. Підходжу й даю старенькій двадцять гривень. Бабуся від розчулення розплакалася і промовила: «Дякую, рідненькі! Дякую, що повернули мені мир...» Від таких слів тепло наповнює душу.

Українські воїни завжди з особливою чуйністю ставляться до дітей Донбасу. Бійці швидко заприязнилися

з діворою прифронтових сіл і містечок, які пізнали всі страхиття війни. За першої нагоди вони пригощали малечу фруктами, соками, згущеним молоком, усілякими ласощами. Тож діти чекали на кожну зустріч зі своїми захисниками. Траплялися і випадки, коли бійці буквально під кулями рятували маленькі життя. Одну таку зворушливу історію розповів полковник Вуколов.

– Одного дня бойовики підступно обстріляли з «Граду» центр Дебальцевого. Перебуваючи біля міського відділу поліції, бачу, як на пішохідному переході падає на землю жінка з маленькою донькою. Попри те, що в різні боки летіли осколки, разом з водієм кинулися до постраждалих і прикрили їх собою. На жаль, перший з осколків убив матір п'ятилітньої дитини. Лікарі не врятували їй життя, – з болем згадує пережите учасник бойових дій. – Коли взяв на руки дівчинку й подивився їй в очі, накопилися сльози... Кажуть, що чоловіки не плачуть. Запитайте про це в першого-ліпшого бійця, який бачив, як дитя, припавши тільцем до мертвої матері, благає її прокинутися, заглядаючи в неживі очі найріднішої у світі і не розуміючи, чому вона не встає...

На околиці міста я відшукав батька дитини, який регулярно заглядав у чарку. Коли при зустрічі я повідомив йому страшну звістку, він довго не хотів вірити. Я сказав: «Дай мені, українському офіцеру, слово справжнього мужика, що будеш про доньку піклуватися й поставиш на ноги своє янголятко!» Він задумався і врешті промовив: «Даю!» Через кілька тижнів ми знову зустрілися. Чоловік

і справді змінився. Поголений, з охайною зачіскою, він запевнив: «Я кинув пиячити. Треба годувати дочку, дбати про неї». Почуті слова вселили надію.

...У лютому 2015-го внаслідок наймасштабнішої злочинної операції російсько-терористичних військ на Донбасі місто Дебальцеве знову опинилося під контролем терористів. Разом з іншими українськими підрозділами з окупованого міста вийшла і ротна тактична група 169-го навчального центру «Десна». Відтоді минуло близько трьох років. Доля тієї маленької дівчинки, як й інших дітей з окупованих територій, не відома. Проте в захоплених містах Донбасу українських армійців пам'ятають і чекають, адже наші хлопці врятували не одне людське життя!

ФОРМУЛА ПЕРЕМОГИ ПОЛКОВНИКА

Нині полковник Олексій Вуколов вправно керує вві-
реним йому 354-м навчальним механізованим полком
у Десні. Підлеглі, які пройшли разом із командиром об-
палений війною Донбас, готують для війська нових про-
фесійних воїнів, навчаючи їх того, що допомагало їм
самим вижити і перемогти, – мужності та бойовому бра-
терству. Це і є формулою перемоги полковника Олексія
Вуколова.

Його побратими: полковники Едуард Москальов та
Артем Богомолів, боєць Олександр «Крим», інші відважні
воїни ротної тактичної групи та 34-го мотопіхотного ба-
тальйону пліч-о-пліч встали на захист рідної землі, явив-
ши світові приклад справжнього бойового братерства.

«Україна – це море. Воно червоне. Хто сам – потоне,
у гурті – переборє!» – говорив учитель Івана Мазепи
Лазар Баранович. Сьогодні ці слова стали мудрістю укра-
їнського воїнства.

А щодо мужності як складової формули перемоги, то
полковник Олексій Вуколов повністю згодний з Ліною
Костенко: «Мужність не дається напрокат», доповнюючи
її слова: «Вона з'являється у воїна від великої любові до
Батьківщини».

Олег СУШИНСЬКИЙ

вересень 2017

ВСТАТИ І ЙТИ

Піт тоненькими струмочками стікав з обличчя Вадима. Кожний крок давався неймовірними зусиллями. А їх потрібно було зробити тисячі. І не просто пройти, а пробігти. Десятикілометрова марафонська дистанція – серйозний іспит навіть для здорових людей. Українці ж долали її без рук і ніг, на протезах. 41-й щорічний марафон морських піхотинців, який відбувався в американському Вашингтоні, зібрав понад 30 тис. учасників. Українська діаспора, яка з'їхалася сюди з усіх куточків США підтримати чотирьох українських параспортсменів, прикрасила весь маршрут синьо-жовтими прапорами. Їх було практично стільки ж, як і прапорів американських.

Це був дійсно історичний забіг української команди військових. Наші бійці зробили те, що більшості людей здається неймовірним. А сержант Вадим Свириденко пробіг десятикілометровку за годину і менш ніж 7 хвилин. У своїй підгрупі він став беззаперечним лідером і ще раз довів собі й оточуючим, що після поранень на війні не тільки житиме повноцінним життям, а й навіть бігатиме.

– Ми вирішили присвятити свій забіг нашій армії і народу. Нам треба було показати, що Україна є і буде, і вона незламна, – поділився своїми враженнями відразу після фінішу Вадим Свириденко. – Тепер хлопці мріють про такі ж змагання в Україні.

3 «МОСКОВСЬКОГО КОМСОМОЛЬЦЯ...» – В АТО

До того, як Свириденка призвали за мобілізацією, він вісім років пропрацював у редакції газети «Московський комсомолец в Україні». А перед тим строкову служив у прикордонних військах фельдшером, адже до армії закінчив медучилище. Після строкової служби здобув економічну освіту. В газеті працював у відділі збуту, займався рекламою. У липні 2014-го отримав повістку. Направили Вадима до 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади санінструктором.

У зону АТО чоловік потрапив наприкінці серпня. Спочатку підрозділи стояли в районі Щастя, Теплового, згодом – біля Станиці Луганської і Ольхової. Наприкінці жовтня замінили в Чорнухиному 11-й батальйон

територіальної оборони «Київська Русь». Селище постійно обстрілювали. З медикаментами в тому регіоні було суцужно. Тож бійці ділилися ліками з місцевими жителями, dopravляли необхідні медпрепарати в лікарню.

Сержанта Свириденка найбільше вражало те, що багато чоловіків з Чорнухиного воювали на боці сепаратистів. І гатили по своєму ж селищу, розуміючи, що можуть поранити родича чи сусіда!

– До нас місцеві ставилися по-різному. Хтось підтримував, хтось відкрито ненавидів, але при цьому не було жодного дня, щоб вони не зверталися по медичну допомогу, – розповідає Свириденко. – Та справжній іспит ми пройшли під Дебальцевим, де наша бригада перебувала рівно п'ятдесят днів.

– У сусідньому Нікішиному хлопці гинули, а нас біда оминала, – продовжує чоловік. – За весь час перебування не було жодного пораненого, жодного вбитого! Хоча нас обстрілювали і мінами, і касетними бомбами. Просто ми постійно «слухали» небо. І при перших же звуках снарядів, що летіли, ховалися в укриття. У грудні мені навіть вдалося з'їздити у відпустку додому.

Проте Новий рік Вадим «святкував» на лінії вогню – в Ольховатці. Його роту відправили на блокпост у

цьому населеному пункті. Півтора місяця жахливо мерзли. Адже на Сході клімат відрізняється від київського. Через різкі вітри 12 нижче нуля тут сприймається, як усі мінус 25. У той час терористи сильно обстрілювали селище Новоорлівку. Тож головним завданням наших медиків було якомога швидше доставити поранених бійців до лікарні, незважаючи на снігопади і розбиті дороги.

«НА МЕНЕ ЧОТИРИ ДОБИ ПОЛЮВАЛА СМЕРТЬ...»

По позиціях 128-ї бригади в полі ворог гатив прицільно. Майже вся техніка згоріла. 12 лютого 2015-го група бійців вирушила на допомогу хлопцям із сусіднього блокпоста, що розташовувався неподалік Дебальцевого. Того разу українці завдання не виконали. Їхній танк із засідки майже впритул був розстріляний російським. Санінструктор

сержант Свириденко дістав поранення в праве передпліччя і стегно.

З лікарні Дебальцевого вісьмох поранених було вирішено відправити до Артемівська. Рушили колоною з «Уралів» і БМП. Легкопоранених розмістили у бойових машинах. Вадим та командир взводу старший лейтенант Денис Чабанчук перебувала в БМП, що замикала колону. Поїхали не по шосе, яке прострілювалося, а полями. Там і натрапили на міни.

– Піді мною в підлозі почала розповзатися помаранчева пляма – це плавився метал. Якби ми звідти не вилізли, згоріли б живцем. Мене врятував командир – відчинив двері і смикнув за собою, а я вивалився назовні, – згадує Свириденко. – Поранених побільшало. Колона зупинилася. Їхати далі замінованою дорогою було неможливо. Всі, хто міг ходити, висипали з машин. Хтось сказав, що один з «Уралів» на ходу. Туди й

завантажили поранених. Коли машина дала задній хід, вибухнула ще одна міна. Мене підкинуло на кілька метрів. Приземлився хребтом на чийсь ноші. Після цього падіння ходити вже не міг. Максимум, що вдавалося, – зробити кілька кроків. Вцілілі хлопці рушили по допомогу. Їхня доля й досі невідома. Мабуть, вони не зуміли пройти через мінні поля, які були навкруги...

А далі настала морозна лютнева ніч. Комвзводу і санинструктор укутали поранених бійців тим, що знайшли у підбитій техніці. Самі забралися в кабінку «Уралу», загорнулись у знайдену ковдру. Скла в машині не було, але під тканиною якимось зігрівалися. Ще й працював двигун, який так і не вимкнув поранений водій. Хоча тепла він практично вже не давав.

– «Не спати, не спати». – постійно повторював я Денису, – продовжує Вадим. Цікавий був хлопець, зі своєю філософією. І це в 23 роки. Буддист, вегетаріанець. Я як медик говорив йому, що коли холодно, м'ясо треба їсти. Але він все одно не їв...

– Мороз посилювався. І хлопці таки засинали. Заплющували очі з надією на те, що ось-ось загуде український БТР з підмогою. На ранок всі замерзли. Живим залишився тільки Вадим. Сержант прийняв рішення: йти. Нормально пересуватися він не міг, але все ж поставив собі за мету дістатися посадки. Підвівся. Зробив крок, другий, третій... Упав. Спробував повзти на колінах, відразу знепритомнів. Через годину доповз назад до машини. Він не пам'ятає, який був час доби, коли

задзвонив мобільний. Тремтячою рукою намагався втримати телефон, щоб трубка не вислизнула з долоні. З іншого виміру пролунав голос: «Алло! Привіт! Як ти там?» Це був дзвінок з Києва. Друг дитинства Руслан стежив за новинами, знав, що Дебальцеве в оточенні, і вирішив зателефонувати Вадиму.

Двома словами Вадим описав ситуацію. Назвати місце, де перебуває, не міг, сказав лише, що лежить у полі десь між Дебальцевим і Артемівськом. Руслан відповів: «Головне – тримайся!» І Вадима почали шукати. Пошукова група навіть знайшла бійця, який лежав непритомний у полі, в снігу. Але то був не Вадим.

– Я дуже хотів побачити своїх близьких, свою дружину. Адже у нас з Вікторією через сім місяців мала народитися дитина! Дівчинка. Що допомагало вижити? Спрацьовували якісь захисні механізми психіки. Я не вдумувався в те, як мені погано, в те, що навколо лежать мертві люди. Я щосекунди боровся зі смертю. Вона не один раз приходила по мене. Але щоразу рушала назад ні з чим.

– Я задовольнявся найменшим, – згадує Свириденко. – Наприклад, хотілося їсти. Водій під сидінням тримав сухпай. Неймовірними зусиллями вдалося відкрити банку з тушонкою. Кашу, що замерзла, доводилося гризти. А от пакетики з медом легко відкривалися зубами. «Запивав» все це снігом. Але все ж головною проблемою був холод. Розпалити багаття за всі дні так і не наважився – вогонь міг повернути увагу ворога. Єдиним джерелом тепла залишалося власне тіло: накривався з головою ковдрою і дихав.

Довгими годинами боровся зі сном. Повторював собі, як і Денису: «Не спати, не спати». Іноді все ж «вирубався». В один із таких моментів, вже на четверту добу, не відразу зрозумів, від чого прокинувся. На той час «Урал» заглух – скінчилося пальне. А тут Вадим знову почув ревіння двигуна і побачив, що наближається БТР. Перша думка: наші! Змахнув рукою. Виявилось – вороги. Грубий голос скомандував: «Встати!» – «Не можу». – «Тоді повзи!». Пам'ятає, як підскачили журналісти з «Лайф Ньюз»: «Навіщо ти сюди приїхав?» Зачепили камерою, і Вадим впав. Його підвели. Він зробив чотири кроки і знову почав падати, але його знову підхопили. Потім короткий допит: «Хто, звідки?» – «Фельдшер». – «Що таке диклофенак?» Довелося розповідати, що це таке. Поплескали по кишенях, витягли документи. Наступні спогади вже в кімнаті з білою стелею, катетер у руці, медсестра. То була донецька лікарня.

– Я пробув на тій стороні не більше дванадцяти годин,

– продовжує Вадим. – За мною прислали реаніmobіль, який відвіз мене до Дніпропетровська. На той час, як мене туди привезли, дружина Віка і мій друг дитинства Руслан вже приїхали з Києва. Дружині я зателефонував ще з Донецька. Сказав, що живий. Всі дні, поки від мене не було звісток, вона стійко трималася, намагалася про погане не думати. Ми з нею ще до мого від'їзду на війну домовилися: якщо я не телефоную, це ще не означає, що я загинув.

ДРУГЕ НАРОДЖЕННЯ

Час і мороз зробили свою страшну справу. Тканини буквально муміфікувалися. Свій діагноз чоловік пам'ятає й досі: «Сержант Свириденко Вадим Васильович, 1973 року народження. Обмороження четвертого ступеня кистей рук (з подальшою ампутацією), обмороження четвертого ступеня (з подальшою ампутацією), поранення правого передпліччя, поранення стегна, гангрена лівого передпліччя, перелом двох ребер, контузія, сепсис».

За два дні медичний борт доставив Вадима Свириденка і ще кількох поранених з Дніпропетровська до Києва. Так він опинився в Центрі пластичної та термальною хірургії (по-простому – опіковий центр). Поранений фельдшер розумів, що йому знадобиться операція, але не знав, яка саме. Одного ранку до палати увійшов хірург і пояснив, що кінцівки рук і ступні ніг доведеться відрізати. Там почався некроз, тож вибору не було. Коли лікарі сказали,

що врятувати руки і ноги неможливо, Вадим був шокований. Але розумів: іншого виходу немає.

– Найстрашніший біль там, де кістки різали. На лівій у мене була гангрена, і в цьому місці кістку вкоротили, – показує воїн. – На стіну хотілося лізти. Морфін діяв слабо, а коли його дія минала, біль посилювався. Припинилися м'язові болі, почалися фантомні...

Вадим місяць перебував у реанімації. У ті дні лікарі діагностували в нього зараження крові – сепсис. Ця хвороба швидко виснажує організм. Спочатку сепсис з'їдає підшкірну жирову клітковину, потім м'язи. Навіть повернутися на бік не мав сил. Тому першим завданням

було тренувати м'язи. Ще в реанімації почав качати прес. Незабаром йому на день народження подарували планшет. З його допомогою він телефонував і спілкувався з рідними, друзями, товаришами по службі. Світ став набагато ширшим за лікарняну палату.

– Оговтатися, знайти сенс життя мені допомагали рідні. Вони приходили до мене в реанімацію з усмішками на обличчях. А друг Руслан став моїми руками: піднімав мене, повертав. Батько шестирічної дитини, він почав заводити розмови, що теж піде воювати. Я казав йому, що відвоював за двох. І все ж, коли йому прийшла повістка, Руслан відправився в зону АТО. Він воював у складі 72-ї окремої механізованої бригади. Вже повернувся з фронту, і ми знову разом.

Якось мене в реанімації навідав університетський товариш, який прочитав про мене в соціальних мережах. Я його не бачив багато років. А тут розплющую очі: стоїть переді мною у військовому однострої. Пишаюся ним.

МАРАФОН НЕСКОРЕНИХ

– Коли вперше став на протези, то настільки зашкалював адреналін, що хотілося йти і йти. І взяти на руки майбутню донечку, – говорить Вадим Свириденко.

Після Києва сержант продовжив лікування у Львові на базі Військово-медичного клінічного центру Західного регіону. Там за участю представників програми НАТО в Україні відкрита перша в країні ерготерапевтична кімната

з реабілітаційним обладнанням, де важкопораненим бійцям не тільки відновлюють втрачені рухові функції, а й адаптують їх до повноцінного самостійного життя.

– У Львові я на власному прикладі показав хлопцям: жити повноцінним життям можна і потрібно, – розповідає Свириденко. – Так, це дуже велика праця і боротьба. Завдяки програмі НАТО у мене є по чотири види протезів для рук і ніг. Я можу бігати і навіть штангу піднімати. Тепер хочу ділитися власним досвідом як реабілітолог в одному з наших госпіталів. У США програмі реабілітації приділяють значну

увагу. Травмовані бійці довгий час вчать себе обслуговувати себе, долають постампутаційний стрес.

У серпні 2015 року Вадим приїхав до США на лікування і реабілітацію. У госпіталі штату Меріленд він провів вісім місяців. Там же поставив перед собою чергову мету – взяти участь у марафоні морської піхоти США.

Успіхам наших хлопців-ветеранів АТО раділа вся Україна. З командою військових, що брала участь у щорічному марафоні морських піхотинців США у Вашингтоні, зустрівся Президент Петро Порошенко. Під час розмови військові висловили ініціативу щодо заснування офісу

Уповноваженого Президента з надання допомоги в реабілітації українським військовим, які дістали поранення в зоні проведення АТО. Президент запропонував очолити в майбутньому цю структуру санітарному інструктору медичної роти 128-ї окремої гірсько-піхотної бригади оперативного командування «Захід» Сухопутних військ Збройних Сил України Вадимові Свириденку.

– Я особисто бачив новину про вашу участь у цьому марафоні і в цей момент я пишався своєю країною. За цим марафоном спостерігали представники багатьох країн світу. Для мене дуже важливо, що ми продемонстрували і фізичну, і моральну міць новоствореної, але дуже потужної української армії. Я був дуже гордий за

наших воїнів, які на весь світ продемонстрували мужність, потужну силу духу і здатність долати труднощі, – звернувся до учасників зустрічі Петро Порошенко. – Це не просто ваша перемога. Це той приклад, на якому мають виховуватися десятки, сотні, тисячі наших воїнів, які пройшли АТО, не зламалися і демонструють потужну віру в життя.

Президент зазначив, що був вражений результатами марафонського забігу, які продемонстрував Вадим Свириденко. Глава держави нагадав, що минулого року на президентському літаку Вадим Свириденко повертався з лікування у США додому в Україну: «Я настільки був заряджений позитивом Вадима, коли ми разом летіли із США. Це людина, яка навколо себе розповсюджує позитив».

І все ж таки Вадим Свириденко вважає, що він не супергерой, а звичайний українець: «Незважаючи на свої фізичні вади, я хочу бути главою сім'ї. Я люблю дітей, я хочу ще двох дітей, як мінімум. Діти повинні народжуватись у любові та злагоді. Я обожаю Вікторію, свою дружину. Вікторія справжня україночка в мене. Вона за українську мову кому завгодно горло перегризе. Чорнява, очі великі. Сама родом із Західної України. Я люблю своє місто, Київ, своїх друзів. А ще прості речі: розмовляти рідною мовою, любити рідну землю. Я люблю українську мову, вона настільки гарна, я всі фільми, всі переклади дивлюсь українською. Читаю книжки українські. Це гарна, багата мова, співуча».

Наприкінці липня 2016 року сержант Вадим Свириденко у Хмельницькому отримував нагороду «Народний Герой України». Він так хвацько піднявся на сцену, що можна було впевнено сказати, що він пересувається на своїх здорових ногах! А коли зі сцени повідомили, що Вадим зміг сам узяти на руки новонароджену донечку – зал притих. «Кожен день слухаю, скільки «двохсотих», скільки «трьохсотих» і які в них поранення. І якщо вони потрапляють у Київ – йду до них, щоб розповісти, що треба жити і не втрачати надії», – говорить Народний Герой України Вадим Свириденко. І сам кожного дня вирушає на роботу до Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників АТО. Сьогодні його передова тут. Сьогодні саме тут він потрібний людям.

Юрій КУЗНЕЦОВ

листопад 2017

«ПРИЙМАЙ РОТУ, ВЛАДЕ...»

Своїм двометровим зростом і статурою він нагадує відомих американських баскетболістів Блейка Гріффіна, Кобі Браянта, Леброна Джеймса... Та, на відміну від грізних форвардів, котрі до того, як стати «баскетбольними богами» для заокеанської публіки, роками відточували філігранні «слем-данки» на спортивних майданчиках, Владислав Циба обрав благородну професію захисника України й у зовсім юному віці потрапив на війну. Корінний донбасівець понад три місяці захищав авдіївську промзону, протистояв навалі російських окупантів, був поранений. Попри всі труднощі, через які довелося пройти, східна війна стала для українського офіцера-десантника справжньою школою життя...

27 лютого 2016 року – особливо пам’ятна для Владислава дата, бо того дня він став офіцером. Випускник аеромобільного факультету Одеської військової академії отримав призначення на посаду командира взводу в 90-й батальйон 81-ї окремої аеромобільної бригади – однієї з найбоєздатніших у зоні АТО. Перші дні в новому колективі для молодого офіцера виявилися нелегкими. Підлеглі – бійці четвертої, п’ятої та шостої хвиль мобілізації – за віком годилися Владу в батьки. Всі – учасники бойових дій. Кожен пройшов не одну гарячу точку на Донбасі. Тож молодий

офіцер «не рубав шаблю» і не послуговувався безглуздою приказкою: «Я начальник – ти дурень!» Він будував стосунки на взаємоповазі. Поступово набував авторитет. А в березні 2016-го вперше поїхав у район проведення антитерористичної операції.

Як тут не згадати слова із книги «Взвод, приготуватись до атаки!..» письменника Сергія Міхійченкова: «Вони, лейтенанти, завжди були наймолодшими солдатами у списку взводів і рот. Їх не балували нагородами. І коли щось не могли виконати бійці, приклад подавали взводні лейтенанти...».

– Авдіївська промислова зона, відвойована в бойовиків, на той час стала найгарячішим місцем фронту. Ми прибули в Авдіївку в складі ротної тактичної групи, яка налічувала понад 150 військовослужбовців, – згадує десантник. – Звісно, хвилювалися. Адже якихось двадцять днів тому я сидів за курсантською партою, а тут – вже на самісінькій передовій. Бути військовим командиром – це дуже велика відповідальність, адже йшлося про життя людей. Усвідомлював, що й сам можу не повернутися звідти живим.

За словами Владислава, «промку» не дарма назвали другим донецьким аеропортом. Про те, що ворог не шкодував снарядів, свідчили розбиті бетонні будівлі та зрешечені металеві конструкції. Акустика від зруйнованої інфраструктури відбивала напружену атмосферу. Кожну секунду лунали вибухи. Навіть автоматна черга десь поряд змушувала переходити

на біг. Противник стояв на відстані до 100-150 метрів, тому регулярно відбувалися справжні бої.

Взвод Циби зайняв оборону на позиції під назвою «Підкова». Звідти десантники тримали під вогневим контролем стратегічно важливу для терористів транспортну артерію Донецьк – Горлівка. Усі спроби бойовиків вибити «крилатих піхотинців» із цієї ділянки фронту закінчувалися для них поразкою. Нашим хлопцям доводилося ховатися в укриття, відстрілюватися, вести спостереження та знову чекати підступних атак бойовиків і найманців. Однак вони витримали шалені

обстріли, дуже швидко звикли до обстрілів, на ходу навчалися воювати і бити ворога.

Сутички з оскаженілими прихильниками «русько-го міру» в середині березня 2016 року назавжди відклалися в пам'яті взводного Циби. Владислав та його воїни щоденно протистояли терористам, які практично безперервно вели вогонь з боку покинутого гуртожитку – будівлі, що слугувала своєрідним орієнтиром для наших хлопців. Часто вони допомагали побратимам із сусіднього поста «Грузин» та спільними зусиллями перехресним вогнем «кошмарили» лютого ворога й знищували його та техніку.

А цей героїчний вчинок увійшов до історії їхньої ротної тактичної групи 90-го батальйону.

Якось хлопці одного з підрозділів роти, які закріпилися за кілометр від «Підкови», цілу ніч вели інтенсивний бій із російсько-терористичними військами. Бойовики намагалися взяти наших захисників в облогу, проте марно. Однак, коли бойовики кинули на захоплення тієї позиції всі свої наявні сили, сержант запросив допомогу:

– Ще кілька атак – і ми будемо в оточенні. Сили нерівні. «Сепарів» більше, сунуть, наче орда, і вже практично під носом у нас! Прошу, брати, допомогу! – гукав боєць на іншому кінці рації.

Командування, яке перебувало на спостережному пункті, доповідь прийняло. Офіцери стискали кулаки. Кожен викурив не одну сигарету. «Чи живі?»

– крутилася думка. Коли визрів план порятунку, на допомогу воїнам, що опинилися під мінометним «дощем», кинувся особисто командир 3-ї роти Василь Янюк з двома офіцерами. Військовослужбовці по-тайки дісталися хлопців, оцінили обстановку і доповіли інформацію про маневри «деенерівців». Завдяки вмільй вогневій операції десантники не допустили прориву терористів. Ротний замисел «спрацював» блискавично.

– Бійці, які спішили на допомогу, коли наблизилися до передової групи, відкрили гранатометний і кулеметний вогонь по противнику. Це стало для окупантів неприємним сюрпризом. Терористи почали панічно відступати і втратили між собою взаємодію. Дана ділянка «промки» залишилася під українським контролем. Тоді всі офіцери, включаючи й командування нашого батальйону, завдання виконали успішно, – згадує десантник.

...Ввечері 13 травня, під час одного з ворожих обстрілів, Владислава було поранено. Тієї миті він був на «Підкові» й керував своїми кулеметниками, які вправно знищували вогневі «гнізда» терористів. Раптом з боку проросійських бандитів по нашому командному пункту пролунали постріли із ручних протитанкових гранатометів. Все відбулося миттєво. Один снаряд пролетів над головою Владислава, другий – влучив у бетонну опору та розірвався неподалік.

– Це був звичайний день з обстрілами, напруженістю та прихованим страхом. Реальна загроза існувала завжди, бо невідомо, що може прилетіти з ворожого боку. Бойовики вкотре відкрили вогонь. Ми відповіли і почали вибивати їх із тих місць. Я керував операцією, – згадує епізод бою лейтенант Циба. – Хвилини тридцять знадобилося, щоб зачистити «сепарів». Я ще підбадьорив хлопців: «Молодці. Чудова робота!» І тут... «бах» – постріл. Потім – другий... Одразу не усвідомив, що відбувається. Згодом побачив кров. Осколки від гранати пошкодили руку, оніміли пальці, дістав контузію. Лікувався в польовому шпиталі у Красноармійську, потім – у Дніпрі. Цей гіркий спогад і досі крає душу...

Коли одужав і загоїлися рани, лейтенант Владислав Циба повернувся у стрій. Авдіївську промислову зону разом зі своїм взводом він захищав іще двічі. Але туди взводний повернувся уже зовсім іншою людиною: це був змушнїлий, зосереджений, сильний тілом і духом

командир. Його взвод, як і весь 90-й батальйон, показав насправді, як потрібно захищати кожен клаптик рідної землі.

...У травні й на початку червня противник помітно посилив інтенсивність вогню. Штурмували танками, гатили із заборонених 152-міліметрових самохідок і 120-міліметрових мінометів. Бойовики вже неприкрито порушували Мінські домовленості. Через їхні обстріли на спостережні пости не могли добратися працівники місії ОБСЄ.

– Активні бої припадали на другу половину дня та ніч. Терористи зазнавали великих втрат. Вони не вмiли воювати. Доходило й до казусів, бо «сепари» вбивали

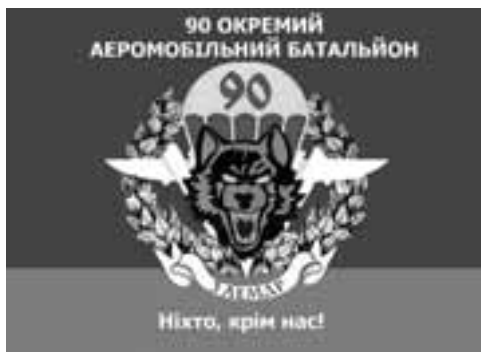
навіть своїх поплічників. Ті кричать: «Дебіли, в нас «двохсоті», закінчуйте стріляти, поки ви нас тут усіх не повбивали! Краще по «украх» влупіть!». Втім регулярно «нахапають» від наших і просять перемир'я, яке згодом самі ж підступно порушують. Складалося враження, що не знає так звана еліта «ДНР» відомої поговірки: «Противника треба поважати! – розповів офіцер.

...16 червня в десантників 81-ї аеромобільної бригади відбулася ротація. 90-й батальйон повернувся в пункт постійної дислокації. На «промці» хлопців змінили побратими із 122-го аеромобільного. За успішно виконані завдання Владислав Циба отримав подяку від командування частини. Адже після трьох ротацій в найгарячішій точці АТО усі його підлеглі повернулися живими. За свої заслуги отримав волонтерську медаль «Авдіївка. Промзона. Стояли на смерть» та почесний нагрудний знак спілки ветеранів ВДВ України «Десантна доблесть». Згодом талановитого офіцера призначили командиром роти.

– Мене викликав до себе командир бригади полковник Євген Мойсюк і подякував за службу. Він сказав: «Владе, приймай роту! Знаю, що ти готовий керувати таким підрозділом. Впораєшся!» Відповів коротко: «Слухаюсь!» Так став ротним і довіру нашого легендарного комбрига не маю права втратити. Приємно, що командування позитивно оцінило мою роботу, – усміхається десантник.

...Владислав Циба родом із донбаського містечка Мирноград – колишнього Дмитрова, що за п'ятнадцять кілометрів від найближчої залізничної станції – Покровськ (Красноармійськ). Там мешкають його батьки, які пишаються сином – справжнім воїном. Офіцер зазначив, що для нього – корінного уродженця Донбасу і захисника Вітчизни – повернення мирного життя на тимчасово окуповані території України є одним з головних завдань. Він впевнений, що це лише питання часу.

– Я завжди ставлю за приклад свій рідний Мирноград, який був і є українським. Навіть під час «кривавої весни» 2014 року, коли сепаратистські групи захоплювали адміністративні будівлі, створювали блок-

пости та розгулювали Слов'янськом, Краматорськом і Костянтинівкою, в Мирнограді майорів синьо-жовтий стяг і відбувалися проукраїнські патріотичні зібрання. Одягнувши блакитний берет, я не один раз гордо проходив вулицями міста і не чув жодного лихого слова у свій бік. Коли випадає можливість, навідуюся до своїх батьків, рідних, друзів і нічого не боюся, адже це – моя рідна українська земля. Вірю, що вже незабаром настане час, коли до людей, які проживають на тій стороні, прийде прозріння, – переконаний офіцер.

...Свою місію в зоні АТО відважний десантник виконав із честю. Він ніколи не ховався за спину солдатів, а навпаки – був у вирі подій поруч із підлеглими в окопах, у бліндажах і на постах. Командував, радив і підтримував своїх хлопців у важкі хвилини інтенсивних обстрілів. Попри молодий вік, Владислав Циба виявився справжнім героєм і командиром, яким може пишатися Українська армія!

Олег СУШИНСЬКИЙ

грудень 2016

ПІД КУЛЯМИ

Сержант розвідувальної роти 81-ї окремої аеромобільної бригади Віталій Пилипенко залишив добре оплачувану роботу за кордоном і повернувся в Україну, щоб захистити її від озброєних терористів та російських окупантів.

На його рахунку не один десяток бойових операцій у донецькому аеропорту та авдіївській промисловій зоні. Він – один із тих воїнів, кому в найважчі дні оборони цих вже легендарних стратегічних об'єктів судилося вистояти й вижити. Народжений у “сорочці”, навіть після двох важких поранень він знову повернувся на фронт. Війна змінила його, зробила сильним, подарувала вірних друзів... Саму там він зустрів своє справжнє кохання...

Строкову військову службу Віталій відслужив ще на початку дев'яностих років в одній з частин на Західній Україні. Працював на шахті в рідному Червонограді, а згодом переїхав до Ізраїлю. А коли почалася антитерористична операція на Донбасі, він повернувся на Батьківщину. Просився на Схід добровольцем. Спочатку не взяли, а потім вступив у підрозділ «УНСО». Невдовзі всі хлопці його добровольчої роти уклали контракти зі Збройними Силами України, зміцнивши 54-й окремий розвідувальний батальйон, що дислокувався на Житомирщині.

Одного дня на полігон розвідників приїхав офіцер, який відбирав бійців у Високомобільні десантні війська. Віталій перекинувся з ним кількома словами, сказавши: «Ех, одягнути б блакитний берет, підкорити «Джміля» та десантуватися. Мрію про це і страху не маю. Берете?» Почув у відповідь: «Вертольоти, літаки й парашути поки що не обіцяю, втім аеропорт – точно побачиш!»

–Вже потім я зрозумів: слова офіцера були пророчими... Так і став десантником, – згадує сержант Пилипенко.

...Зона АТО. 13 січня 2015 року терористи висунули «кіборгам» ультиматум: або вони залишають донецький

аеропорт, або загинуть. Наші армійці вибрали бій. Відтоді вогневі зіткнення вже не вщухали. Не минуло жодного дня без атак і потужних артилерійських обстрілів. Настала фінальна фаза протистояння за легендарне летовище. На допомогу українським захисникам прибули свіжі сили, серед яких був підрозділ сержанта Віталія Пилипенка – розвідувальна рота 81-ї окремої аеромобільної бригади ...

Українські бійці одразу відчули, що таке війна. Біля Пісків, Опитного, Водяного гриміли «Гради» та здригалася земля. Обстановка нагадувала пекло. Небезпеку хлопцям довелося «перечікувати» у підвалах. Однак вони швидко звикли та пристосувалися до таких умов. Далі почалася справжня бойова робота.

Перші походи в розвідку в аеропорт, перший бій і загибель товаришів... Ті спогади для сержанта Пилипенка

особливо пам'ятні. Було хвилювання, ноги м'якли, важко давалися кроки. Та, зчепивши зуби, наші хлопці вчилися воювати і ворог це відчув на власній шкурі. Навіть втрачаючи своїх і розуміючи, що кожен із них може стати наступним, українські розвідники демонстрували мужність. Перебуваючи по кілька діб у секретах, вони корегували вогонь артилерії, попереджали командування про плани противника і напрямки ворожих обстрілів. Ця вкрай важлива інформація дозволила зберегти не одне людське життя.

– Бойове хрещення пройшли на злітній смузі аеропорту. Ми поверталися із завдання. Аж раптом у наш бік полетіли кулі: вогонь відкрили ворожі диверсанти. Зав'язався бій, в якому ми перемогли та знищили з десяток терористів. На жаль, і два наших бійці загинули... Такі вогневі сутички стали регулярними. Проти нас здебільшого воювали кадрові російські військові, – стверджує десантник.

Свої корективи у хід бойових дій в аеропорту вносила

погода: стояв сильний туман, постійна мряка, під ногами утворилася «каша» зі снігу та дощу. Дошкуляв перехресний вогонь. Інколи виникала плутанина, часом доходило до курйозів.

– Одного разу ми зачаїлися в секреті, раптом помітили групу людей, яка наближалася до нас з боку ворога. Невже терористи готують провокацію? – промайнуло в моїй голові. Ще буквально секунди дві-три – і ми б відкрили вогонь на ураження. Втім розвідницький досвід підказав зачекати... Коли почувся український говір, я перехрестився... Слава Господу... – усміхається Віталій. – Виявилось, що бійці сусіднього підрозділу вирішили зрізати частину шляху та вийшли до нас на приціл. І такі бувають випадки. Наша солов'їна мова врятувала цим відчайдухам життя.

Після прикриття відходу «кіборгів» із нового терміналу аеропорту, розвідники 81-ї аеромобільної вели жорстокі бої з терористами за метеорологічну вежу. Цей об'єкт переходив «із рук у руки»: то бойовики її захоплять, то наші відіб'ють. Коли вежа втратила стратегічне значення, підрозділ Віталія відступив на край летовища і зайняв оборону на позиції «Зозуля». Вибір залишатися під кулями був свідомий і дуже небезпечний. Ворог не припиняв атак, і ніхто не знав, чим вони закінчатся.

У березні 2015 року розвідник Пилипенко в одному з боїв зазнав важкого поранення. Хлопці із сусіднього поста проінформували, що до них наближаються ворожі диверсанти. Віталій із бійцями поспішив на порятунок.

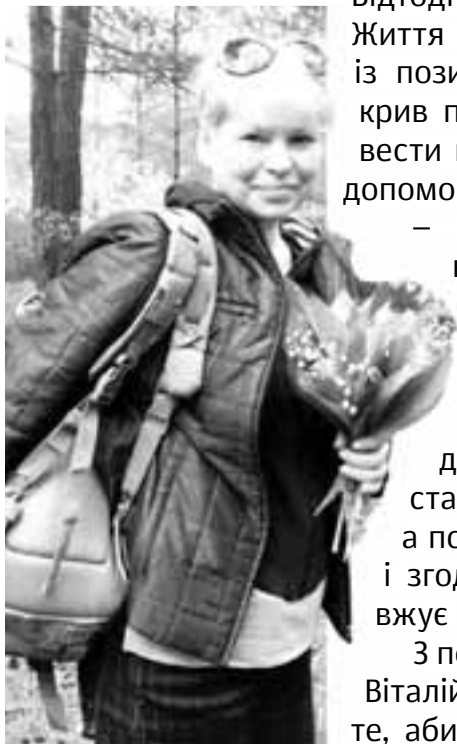
Застали «сепарів» зненацька і розібралися із шістьма бойовиками за лічені хвилини. Однак біда чатувала на Пилипенка попереду...

Виявилося, що в засідці їх пильнувала ще одна диверсійна група. Бій тривав довго. Серед наших були поранені. Віталій кинувся до побратимів, намагаючись допомогти їм знеболювальним, і в цей момент дістав кулю. Вона пройшла крізь щелепу, розбила лопатку і ключицю.

Відтоді воїн має металеві зуби. Життя йому врятував товариш із позивним «Дніпро». Він прикрив побратима і продовжував вести вогонь, поки не надійшла допомога.

– Противник був оточений і знешкоджений. Документи вбитих засвідчили: це були російські спецпризначенці. Того дня ми втратили двох розвідників... Мене доставили в польовий госпіталь, а потім відправили до Дніпра і згодом до Львова, – продовжує розповідь співрозмовник.

З перших днів після операцій Віталій Пилипенко думав про те, аби повернутися на службу.

Лікарі й чути про це не хотіли, але з часом погодилися. Боєць відновився. Реабілітація тривала понад три місяці, і він знову повернувся до строю вісімдесят першої. «За хоробрість і відвагу отримав орден «За мужність». Воював біля Зайцевого та Новгородського, а в березні 2016-го поїхав у промислову зону Авдіївки...

Там лінія фронту проходила перед трасою Донецьк – Горлівка, яку на початку весни українські воїни взяли під свій контроль. Поки ще не було наших військ, бойовики залюбки перевозили цим автобаном зброю, боєприпаси й техніку між окупованими містами. Віталій певен: контроль за «промкою» – стратегічна перевага, яку терористи втратили і прагнуть взяти реванш.

Постійне «тріскотіння» зброї та обстріли на «промці» тривали по кілька годин. Довкола – потрошені споруди, спалені автівки. У будь-яку хвилину могла прилетіти смерть у вигляді снаряду або кулі. Хлопці воювали у напівзруйнованих промислових будівлях, спали в будівельному смітті, там і харчувалися. Займався своєю прямою роботою і сержант Пилипенко – ходив у розвідку, пильнував кожен крок ворогів, по крихтах добуваючи інформацію про задуми противника, прочісував місцевість. Кожна «прогулянка» по цьому стратегічному шматку землі на південному сході Авдіївки – як іспит. Повернувся неушкодженим – вважай, склав залік на виживання. Віталію доводилося складати такі заліки по декілька разів на добу...

День 31 березня виявився напрочуд сонячним, ніщо

не передрікало біди. Віталій з товаришами вирушив на чергове завдання. Їм належало перевірити дорогу, якою підуть у розвідку вночі побратими. Шлях пролягав через сільські дачі, які межували із промисловою зоною. Розвідники зупинилися в одній із покинутих осель. Перед ними на відстані пострілу – ворожий передній край. Коли взялися за облаштування вогневої позиції, сталось лихо. Віталій Пилипенко дістав друге фронтове поранення. Таке й у страшному сні не могло йому наснитися...

– Нас було троє. Один боєць з даху напівзруйнованого будинку вів спостереження, а ми з напарником встановили кулемет та навели на ціль по ворогу. Потім взялися розчищати завали в хаті. Коли витягнув зі сміття дитячу куртку, пролунав сильний вибух. В одязі була прихована встановлена міна-сюрприз без гачка. Мені сильно посікло ліву ногу, а один із уламків пошкодив легені й зупинився за два міліметри від серцевої аорти. Хвилинами втрачав свідомість, важко дихалося. Я не думав, що виживу. Мене врятував бойовий побратим Андрій, який наклав джгути, перев'язав, викликав допомогу, – розповідає український воїн. – Тоді вже сутеніло. Через темряву загубили дорогу і повернули в бік ворога. Коли зорієнтувалися – отетеріли. Напівживий я казав хлопцям: «Залиште мене, а самі мерщій повертайтеся. Дайте лишень автомат і кілька «ріжків». Прикрию вас і буду відстрілюватися до останнього набою...» Підлеглі відповіли, що десантники своїх не кидають, тим більше командира групи...

Оперували відважного десантника у дніпропетровській лікарні імені Мечникова, а потім в одеському військовому шпиталі. Допомогали і щоденно підтримували Віталія мати – Любомира Іванівна, комбриг Євген Мойсюк та бойові друзі. Знала про випадок з Віталієм і його дружина Ольга, проте жодного разу так і не провідала чоловіка. Роботу в Ізраїлі вважала важливішою за здоров'я близької людини. В той період опіку над пораненим взяла на себе волонтер Ярослава Марченко, яка постійно перебувала біля реанімаційного ліжка бійця. Вона стала для Віталія і оберегом, і ангелом-охоронцем.

– До мого поранення ми з Ярославою тільки віталися. Втім вже у шпиталі зрозумів: це рідна для мене людина.

Коли був підключеним до апарата штучної вентиляції легень, вона двічі рятувала мене від смерті, годувала з ложечки, вчила по-новому ходити, допомогла встати на ноги. Вона до останнього вірила в моє одужання, – згадує Пилипенко. – За деякий час я зателефонував Ользі до Ізраїлю і розповів правду, що покохав жінку, яка була зі мною у найважчі миті життя. Потім освідчився Ярославі й попросив її руки. Вона відповіла згодою. Цікаво, що в нас склалися схожі ситуації. Ярослава до Революції Гідності, як і я, жила за кордоном – у Лондоні та була одружена з британцем. Однак спільна боротьба за мир в Україні зріднила наші серця і поєднала долі. Моя кохана дає мені натхнення жити.

...Після таких поранень, які Віталій Пилипенко дістав під Авдіївкою, мало кому вдається швидко відновитися. Проте він зміг. Ще під час лікування, коли хірурги не давали гарантій на одужання, сержант твердо вирішив повернутися до товаришів, до своєї роти і рідної бригади. І він повернувся на передову – туди, де незнайома людина стає ріднішою за брата, де єдиною межею між життям і небуттям є пробитий бетонний паркан...

Олег СУШИНСЬКИЙ

листопад 2016

«УКРОП» ВІД ЦВЕТКОВА

Лейтенант Сергій Цветков вийшов на четверту вулицю авдіївської промзони. Разом із ним – командир розвідвзводу з позивним «Нокс» та ще троє бійців. Вони мали зайняти нові позиції і знищити будівлю на початку п'ятої вулиці, що закривала сектор стрільби. Пряме влучення в неї гранати зрівняло б усе із землею та збільшило б зону обстрілу. Досі бойовики почувалися там вільно і дістатися до них українські захисники не могли. Тепер від ворога їх віддаляло якихось двадцять метрів

То було ризиковано, проте бійці почали облаштовувати для себе бліндаж, а Цветков із «Ноксом» пішли оглянути місцевість. Командири виявили максимальну обережність до таких сюрпризів, як закладена міна, сигнальна ракета тощо. Але на них чекала інша несподіванка.

Раптом Сергій помітив бліндаж «сепарів». Він був глибоко вкопаний і добре замаскований, проте його видавали білі мішки з піском, які встановлюють для захисту. Офіцери вийшли просто на бліндаж: перед ними з'яяла бійниця і ствол кулемета був спрямований в їхній бік.

Цветков зупинився і запитав:

– «Ноксе», ти бачиш те саме, що і я?

– Так, – почув відповідь напарника. – Якби був стрілець, ми б уже попрощалися із життям.

– Напевне, сплять, як ведмеді в барлозі, – припустив Цветков. – Зовсім знахабніли «сепарюги», нічого не бояться.

– Зараз вони пожалкують про таку зухвалість, – озвучив його думки «Нокс».

– Тож уперед! Я обійду їх із тилу, – сказав, стиснувши свій автомат, Цветков.

«Нокс» зайшов із фронту, а лейтенант Цветков рушив до виходу з укриття ворога. Командир розвідвзводу намагався витягнути кулемет, але щось завадило. Він засунув руку в бліндаж через бійницю і тут пролунав постріл. Його поранило в руку.

У своїх припущеннях десантники не помилилися. Так, у бліндажі дійсно спали троє терористів і прокинулись

надто невчасно. Тоді Сергій пустив автоматну чергу просто в бійницю. Потім у бліндаж залетіла граната. Ворожий кулеметник загинув на місці, а двоє інших бандитів почали тікати через тунель, який слугував їм запасним виходом. Черга з «калаша» Цветкова їх зупинила. Ворога знешкодили у його лігві. Завдання було виконане. А «сепарам» показали, що українці не зволікають і зухвалості не пробачають.

Командир аеромобільно-десантного взводу 81-ї окремої аеромобільної бригади лейтенант Сергій Цветков лише цього року закінчив військовий виш і відразу – на війну. Можна сказати, що авдіївська «промка» стала його постійним місцем служби. Тут він провів три ротації і був двічі поранений. Після лікування

зразу ж повертався до своїх підлеглих. Не може їх надовго залишати самих на фронті.

– 15 травня доповів про прибуття командир батальйону. Мені дали лише п'ять днів на те, щоб прийняти техніку та особовий склад, тому вже 21 числа виїхав на ротацію до авдіївської промзони – місця, яке сьогодні недаремно називають найгарячішою точкою, – розповідає Сергій про свої перші дні на війні.

Пригадує, що до «промки» його підрозділ прибув зранку. Всі залишилися в укритті, а він з офіцером, якого мав змінити, пішов на рекогносцировку. Коли зайшли на першу позицію, ворог почав бити по них з легкої стрілецької зброї та підствольників. Це був перший вогневий контакт Сергія з противником.

– Коли атаку відбили, завів свій взвод у район під назвою «Дачі». Приготувалися тримати оборону. Адже нашу зміну застерігали, що ворог може розпочати стрільбу будь-якої миті. Ми зайняли позиції. Відстань між нами і противником була від п'ятдесяти до ста метрів. «Сепари» знали, що ми провели ротацію, тому вирішили перевірити нас на міцність, – розповідає Цветков.

– Протягом першої ночі наші десантники тричі були в близькому вогневому контакті з ворогом. О 20.00 розвідка помітила ворожі ДРГ. Вони працювали парами, пересувалися між сховищами і діяли дуже обережно. Таке враження, що нас вивчали і шукали слабкі місця. А потім почалися обстріли, на які українська сторона змушена була відповідати.

Наступного дня офіцер знову вийшов на рекогносцировку та зафіксував всі місця розташування сил ворога та його вогневі точки. А з настанням ночі взводний вирішив готуватися до бою. Він передбачив усі дії терористів. А ті зазвичай повторювалися. Коли все починалося за звичним сценарієм – під покровом

ночі ворог знову відкрив вогонь першим, наші влучно вдарили по ньому. Окупанти зазнали втрат. Наші хлопці трималися добре і не давали їм спуску. Коли стрільба вщухала, українські захисники чекали нової атаки бандитів, яка знову закінчувалася провалом.

А на четвертий день ротації десантники взагалі відкинули проросійських найманців подалі, вибивши їх із сусідньої вулиці.

Ось так, вже за чотири дні перебування на фронті молодий і необстріляний лейтенант пішов у наступ і повернув клаптик української землі.

Ворожі обстріли тривали й далі. «Сепари» продовжували застосовувати тактику роботи невеликих ДРГ.

Отримавши від своєї групи з двох солдатів сигнал, про фіксацію чергової ДРГ, Сергій Цветков з двома десантниками пішов їм на допомогу. Вп'ятох вони знищили сім диверсантів противника.

А 25 квітня офіцер дістав перше поранення. Це були звичайні бойові будні. Під час переміщення між постами просто перед ним розірвалася ворожа граната, випущена з підствольного гранатомета. Командира взводу поранило в руку, але він цього відразу не відчув та продовжив оглядати позиції. За деякий час рука заніміла, з неї почала крапати кров. Його евакуювали до польового шпиталю, потім доправили до Дніпра, а звідти передислокували до Одеси. Адже у підствольного гранатомета осколки, які не можна дістати магнітом, спеціальні ж прилади для цього були тільки в Південній Пальмірі. Там офіцера прооперували. А 28 квітня він уже повернувся на «промку». Каже, що не міг валятися на госпітальному ліжку, хотів назад до побратимів, на фронт.

За кілька днів Сергія відправили на інші позиції, які були за 500 метрів до противника. На новому місці ворог майже без упину, обстрілював десантників з мінометів. Наші закріпилися в бетонній будівлі, дах якої був весь в дірках від ворожих мін. Там вони оборонялися 4 доби і витримали 9 прямих влучань.

Друге поранення Сергій дістав у обличчя. Його підрозділ тримав позицію в будівлі з великими вікнами. В одне з них залетіла граната з РПГ. В авдіївській лікарні промили рани та поставили діагноз – контузія правої половини обличчя. Щоб поновити сили, офіцеру вистачило лише одного дня. Після виписки він знову повернувся на «промку».

Сергій розповів, що одного разу на передовій згадав

слова свого викладача і начальника кафедри з військового вишу. У пам'яті виринало: «Будь готовий до всього, особливо коли твій підлеглий зневірився і каже тобі, що більше не може...» Такий випадок у молодого офіцера і стався на фронті. Тоді Цветков просто спокійно поговорив із солдатом, який втомився воювати, і зміг повернути йому віру в себе. А коли було потрібно, став з ним пліч-о-пліч у бою.

Після цього десантник змінився, повернувся думками до колективу і продовжував воювати із лицарською хоробрістю. Сергій каже, що на фронті такі речі додають упевненості підлеглим та зміцнюють авторитет командира.

– На фронті ми намагалися завжди знімати стрес гумором. Слухали жартівливі пісні, анекдоти, самі жартували. Якимось у перерві між обстрілами ми почули запрошення від ворогів на чай. Вони намагалися бути серйозними, щоб викликати в нас довіру. Ми відповіли їм кулеметною чергою, – розповідає Сергій.

На запитання, який день на війні був найважчим, він чіткої відповіді не дав. Каже, загалом на війні непросто.

Особливо, коли рахуєш розриви мін, які б'ють по твоїй позиції і налічуєш більше двохсот лише за дві години. Ось в такі моменти стає дуже страшно.

Нині його частина перебуває у пункті постійної дислокації. Десантники відновлюють сили після чергової ротації. Але в авдіївській промзоні залишилося дещо, що нагадує про 81-шу окрему аеромобільну бригаду. Сергій передав новій зміні власний винахід – «систему залпового вогню «Укроп». Ідея повністю належить молодому офіцерові.

П'ять одноразових гранатометів РПГ скріпили між собою і разом поставили на підставку. Направили під кутом 35 градусів та зробили спусковий механізм, щоб одночасно здійснити постріл з усіх гранатометів. На практиці ця зброя показала високу ефективність. Коли противник чує хлопок від РПГ, то очікує побачити тільки вибух однієї гранати, насправді отримує аж п'ять. Це неабияк дезорієнтує. Тож «Укроп» і сьогодні нагадує ворогу з «промки» про десантників і, зокрема, про Сергія Цветкова.

Ігор ПАРУБСЬКИЙ

листопад 2016

МИХАЙЛОВЕ «ВОСКРЕСІННЯ»

Михайло прокинувся вночі від бажання курити. У приміщенні було темно, холодно, яось дивно пахло. Чоловік не міг збагнути, де він. Намарне намагався зібрати до купи уривки спогадів. Відчинив двері. У сусідній кімнаті жінка-медпрацівник глянула на нього переляканими очима. А коли попросив цигарку – медсестра ледь не знепритомніла. Молода працівниця моргу в Артемівську вперше побачила воскреслого небіжчика. Збагнувши в чому річ, він з усмішкою вимовив: «Отже, житиму довго». І цим повернув її до тями

11 лютого 2015 року. Механізована рота 30-ї бригади вже другу добу стояла в резерві на околицях одного з населених пунктів на Дебальцівському напрямку. Обрй весь час палав від постійних артилерійських обстрілів. Дошкуляли мороз та сирість. Деякі хлопці хворіли, проте до шпиталю не просилися, адже знали – на них чекає відповідальна робота. Надвечір піхотинцям надійшов наказ: вирушити в напрямку селища Логвинове, вибити звідти ворога і закріпитися там. Цей населений пункт мав стратегічну значущість, адже від контролю над ним залежали життя сотень наших військовослужбовців, які переміщувалися трасою Артемівськ-Дебальцеве...

Наступного ранку, 12 лютого, бійці вирушили засвітло. Дорогою до місця призначення навідник БМП Михайло Левківський зрозумів, легко не буде, адже навіть гудіння двигуна його «бехи» не могло заглушити вибухи снарядів, а над пагорбами здіймався дим й курява від розривів ворожих мін. Проте українських воїнів така картина не злякала і не зупинила. Вже на під'їзді до селища вони перешикувалися у бойовий порядок. Йшли в складі взводу. Перша машина відірвалася трохи вперед. На якусь мить все затихло. Та ця тиша була ворожою і непривітною.

«Льова» – такий позивний

мав Михайло, вів спостереження крізь приціл. Коли побачив, як з-за будинку раптом з'явилися із десять чоловіків. Вони мали білі пов'язки на руках. Воїн щосили вигукнув у ефір: «Ворог зліва!!!» Тоді йому здалося, що ці слова лунали впродовж усього наступного бою.

– Спостерігаю, як один вже прицілюється зі «Шмеля», – розповідає навідник Михайло Левківський. – Без вагань відкриваю вогонь з гармати осколково-фугасними. Бачу, як розлітаються тіла ворогів й сіра хатка стає червоною. Утім і в мою машину все-таки влучила ворожа граната, від чого з броні позлітали бронешилети.

БМП добряче струсонувало. Задня машина теж потрапила під шквальний вогонь противника. Михайло зрозумів, що це засідка. Бійці з його машини залягли за охопленим полум'ям «Уралом» та спаленим танком, які були занадто близько до ворога. Під щільним вогнем хлопці могли лише гранату кинути, тому навідник БМП переніс вогонь в їхньому напрямку, аби вони змогли відійти до

«бехи» та пройти далі. Живої сили у противника виявилося чимало, тому «Льова» крутив баштою на всі 360 градусів і дякував Богу, що стабілізатор працював, а гармату та кулемет жодного разу не заклинило. З боку бойовиків – знову спалах. Немов у фільмі Михайло побачив, як до нього наближається вбивчий вогонь, машину вкотре підкинуло. Снаряд з ворожого РПГ зачепив масляний радіатор. Якась кількість мастила потрапила на бійця. Броня запалала, фарба всередині почала лущитися, і знову машина здригнулася – вцілів ще один снаряд. У вухах дзеленчало, шоломофон горів, плавилися прилади спостереження.

Серед товаришів і командування старший солдат Левківський славився своїм педантизмом. Вважав, що озброєння бойових машин підрозділу має бути в ідеальному стані. Це підкреслювало його військовий професіоналізм. А ще він – хоробрий та розсудливий воїн, що неодноразово доводив під час боїв упродовж 2014

року, а тепер і тут – у Логвиновому.

– Намагався відстріляти весь боєкомплект по «орках», але відчував, що коли залишуся, то може запалати не лише «шапка-говорилка» (шоломофон на військовому слензі. – Авт.), а й сам можу згоріти, – згадує подробиці боєць. Перед тим, як залишити башту, він випустив протитанкову керовану ракету по будинку, звідки вели вогонь проросійські бойовики.

– Горланю механіку-водієві, щоб залишав машину, бо всередині вже все палає й неймовірна спека, хоча ззовні – 10 градусів морозу. Намагаюся витягти «калаш», але його так затисло, що це неможливо було зробити. Як найшвидше виліз із башти і бачу, що від неї майже нічого

не залишилося. Все у вогні, з «бехи» клубочиться чорний дим. Ваня, механік, біля «гусянки» лежить, трохи далі – загиблі бійці «Донбасу», що йшли з нами на підсилення. Лівий бік моєї голови обгорів, всього хитало, здавалося, ще трохи – і знепритомнію. Покликав Івана, удвох поплазували до річки, – продовжує Михайло.

Раптом бійці почули гуркіт танків. За кілька метрів від них проїхало три російські Т-72, один – замаскований білою сіткою.

– Певно, якийсь козирний, – презирнулися хлопці. Вдали з себе вбитих, адже вони тоді були, не надто схожі на живих. Чекали, доки танковий взвод росіян не почав міняти позицію, і потім пішли по льоду. Було холодно, зводило ноги, але обережність змушувала бути непоміченими, тож терпіли. Як виснажені й напівживі дісталися до своїх, Михайло Левківський не пам'ятає. Єдине, що згадує – побратими, тоді витягнули з його руки «ефку» без запобіжного кільця.

«Доц», старший їхньої групи, та хлопці вже вели полонених, разом з якими Михайло потім їхав у тил наших підрозділів. Доїхали до «Хреста» – блокпоста на роздоріжжі Луганське – Дебальцеве – Миронівський. Спочатку евакуювали поранених середнього та високого ступеня важкості. В голові солдата не припиняло гудіти, відчував, що сили полишають його, дуже жалкував за втраченим

«калашем». Щоб хоч трохи заспокоїти Михайла, хлопці «подарували» йому трофейний «Рись».

Обстріли наших позицій посилювалися. Чергові вибухи та втома

остаточно виснажили «Льову», він просто відключився. Тими днями фаза активних бойових дій була на піку. Зовнішній вигляд нашого навідника залишав бажати кращого. Тому його «евакуували» в машині разом з пораненими та загиблими.

У боях за Логвинове загинуло чимало українських бійців, але ще більше змогли вижити завдяки їхній самопожертві.

Село залишилося під контролем ворога, та ті бої вкотре виявили справжній героїзм і сміливість наших воїнів. Значно поступаючись ворогу за чисельністю, вони знищили неймовірну кількість його живої сили й техніки. Того дня підрозділ, в складі якого «Льова» брав участь у даному бою, взяв у полон 12 ворожих бійців.

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі під час російсько-української війни Михайло Левківський нагороджений орденом

«За мужність» III ступеня.

– Неодмінно житимеш... Простягаючи тремтячими руками Михайлові цигарку з пачки, яку залишили на роботі колеги-чоловіки, медпрацівниця і сама захотіла закурити.

– Щасливий ти, – мовила вона бійцеві. І нарешті полегшено зітхнула...

Іван БУРДЮГ

березень 2017

ДРУГИЙ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ СОЛДАТА ТХОРЕНКА

Він біг полем уночі зі щент зруйнованого луганського аеропорту, не помічаючи ні ям, ні кущів. Горло роз'їдав дим згарища, вітер доносив важкий запах розірваних снарядів та розпеченої землі. Віддаляючись кілометр за кілометром, Євген дедалі менше звертав увагу на свої відчуття, а до свідомості нав'язливо почала просочуватися думка: треба було зазирнути в погріб, може, там хтось вцілів і чекав команди на відхід

Та, можливо, якщо б солдат Тхоренко не виконав наказ офіцера не віддалятися від групи, він би не вийшов звідти. Ворожа артилерія припиняла гатити по тому невеличкому клаптику землі, де тримали оборону наші бійці, лише на хвилини, і будь-яка затримка могла коштувати життя.

Притиснувши автомат до бронезилета, він рушив за товаришами. А в лівій кишені куртки, просто біля серця, у хлопця були військовий квиток та іконка, яку передала мама. Це все, що він забирав із собою...

В луганський аеропорт рядовий Євген Тхоренко прибув у складі групи 1-ї окремої танкової бригади, доправленої туди літаком Іл-76 з бортовим номером 777. Ще перед посадкою військовослужбовці зауважили: «козирний номер». І навіть припустити не могли, що через місяць на власні очі побачать, як саме цей борт спалахне в небі, підступно підбитий російсько-терористичним угрупованням.

Те, що на Сході буде нелегко, Євген розумів і був морально готовий до будь-яких випробувань. Навесні 2014 року в Гончарівському, після двомісячної саперної підготовки, мобілізованих зібрав офіцер і сповістив:

– Потрібні добровольці в зону ведення бойових дій. Комплектуємо підрозділ, у складі якого мають бути 20 саперів. На роздуми даю годину.

Кожен мав право вибору і кожен для себе його зробив.

– Ми вишикувалися в одну шеренгу. Після запитання командира, хто готовий, відразу першим вийшов Михайло з міста Сновськ (колишній Щорс), другим – я. Потім дивлюсь, а хлопці виходять і виходять. У повному складі ми вилетіли з Ніжина двома транспортниками, – згадує Євген.

Перші тижні перебування на летовищі були відносно спокійними. Виконував бойові завдання наш герой майже автоматично. Те, чого навчився під час строкової служби у Кам'янці-Подільському, добре закарбувалося в пам'яті. Всі мінні загородження він

ставив власноруч разом із побратимами. Знав кожен клаптик землі: де небезпечно, а де є прохід. Обстріли перебивали дроти, тож сапери із ризиком для життя йшли лагодити лінію, адже в разі наступу мали підірвати мінне поле. Для перепочинку вистачало кілька годин. На кожен зі спостережних постів, які розміщувалися по периметру аеропорту, заступав і сапер. Євген Тхоренко був закріплений за першим, що біля дороги. Тому і позивний отримав «Кріт01».

Та коли обстріли ставали все більш масованими, а залишатися на території аеропорту було дуже небезпечно, надійшла команда: 10 військовослужбовців вивести. Євген залишився у другій групі, яка до останнього стримувала наступ противника. Як вдалося вижити під шквальним вогнем артилерії, сам не знає. Тільки тоді вже мерехтіло у голові: «Аби один раз і все, щоб не страждати». Нервове напруження, перетом давали про себе знати, утім надмірне почуття відповідальності допомагало солдатові зміцнити віру в себе і в тих, з ким плече до плеча приймав бій. Зникала межа між реальністю, подекуди все відбувалося як у старому чорно-білому кіно: час уповільнювався, а думки випереджали його.

Так трапилося й у ніч з 30 на 31 серпня. Ніхто з бійців 1-ї танкової не знав, що вони востаннє бачаться на території аеропорту. Як зазвичай, Євген перебував на ввіреному посту, з якого простежувалася центральна дорога та місцевість навколо неї. Чергували

невідлучно, навіть відпочивали в облаштованому поруч бліндажі. Солдат Тхоренко добре пам'ятав слова комбрига полковника Сергія Маленка: «Від твоїх дій залежить і життя інших». Тож пильно вдивлявся в темну далечінь, щоб не пропустити жодного стороннього руху в зеленці. Наступ на українських бійців розпочався близько 13-ї години: з усіх спостережних постів доповідали старшому керівникові: «Бачу техніку, бачу піхоту!».

– Спочатку по нас вдарила артилерія, потім почали пробиватися танки. Вогонь був настільки щільний, що вціліти можна було лише в одному місці. Так і зробили. Паніки не виникло, просто сиділи і чекали вказівки командира, – розповідає боєць.

Та коли він дізнався, що його побратими йдуть з небезпечної території, тут і спрацював момент «уповільненого кіно». За лічені миті оцінивши ситуацію, Євген збагнув – він не вийде:

– За першим блокпостом по лівий бік дороги стояли наші гармати. Увесь вогонь ворог сконцентрував на них. Пройти іншим шляхом – неможливо. Якщо бігти туди – квиток в один кінець. Я залишився з хлопцями з 80-ї бригади. Далі почався наступ. Командир поста сказав: «Стати в оборону». Ми вели вогонь, але коли побачили, що на нас їде Т-72, командир по ньому випустив чотири гранати з РПГ. Утім танк не зупинився.

Знищити броньовану техніку автоматними чергами – неможливо. Старший віддав наказ двом бійцям

прикрити відхід з АГС. Євген Тхоренко біг передостаннім. За кілька кроків до бомбосховища повернув голову туди, де хвилину тому була їхня команда, а там вже стояв танк.

– Напевно, в них командир не зорієнтувався вчасно. Ми бігли 50 метрів, нас вони могли просто покосити з ПКТ. Біля входу в укриття був насип, який зробили військовослужбовці з Десни. Якби не він, снаряд із танка влучив би в нас. Забігли всередину, не встигли

перевести подих, як хтось із командирів наказав ставати у кругову оборону.

Перед очима українських бійців розгорталося жахливе дійство. Усю територію аеропорту заповнили російські піхотинці. Вони почали бій, застосовуючи навіть зброєю, яку залишили наші військові. Перевага в техніці – на боці ворога, тож єдиним правильним рішенням було повернутися в укріплення і покласти-ся на долю. У тому нетривалому бою солдат Тхоренко був легко поранений уламком гранати, але це здавалося йому дріб'язковим випадком:

– Ми всі забігли в бомбосховище. Чули, що нібито гелікоптери підключилися, щоб відтіснити терористів, бо вони були прямісінько над нами. Потім вдарила артилерія. Все стихло тільки опівночі. Ми чекали, поки вони пройдуть. Ризикнули вийти і були шоковані: земля над нашим укриттям горіла.

Відшукати своїх із 1-ї окремої танкової бригади Євгену Тхоренку було нелегко: більше 10 кілометрів пішки до Георгіївки, пошук колони, яка б рухалась у напрямку Веселої Гори, постійні обстріли противника в полі, і знову він балансував між життям та смертю. А ці два дні побратими вже вважали його безвісти зниклим. Їхній друг не виходив на зв'язок, і зухвала облога російсько-терористичних угруповань не залишала жодної надії на те, що там можна вціліти.

Ввечері 1 вересня боєць зустрів товаришів по службі. Чи через чорне від кіптяви обличчя Євгена,

чи тому, що зустріли його, вже втративши будь-яку надію побачити живим, хлопці остовпіли.

Настільки сильні відчуття та емоції були, що словами не передати. Потім вони налетіли з криком: «Живий!» Насамперед йому дуже захотілося перекурити, а далі зателефонував мамі і попросив, щоб налила чарку батькові за здоров'я сина.

Сказати, що попри вік – 21 рік, Євген Тхоренко пережив багато – це не сказати нічого. Три місяці біля Луганська, шість – під Волновахою. Але хлопець знайшов у собі сили не зламатися та йти далі. Єдине, чого вже не сприймає – розміреного темпу спокійного цивільного життя. Він там зрозумів, що його місце в армії, де є справжнє почуття дружби, взаємодопомоги та братерства. Військо подарувало йому Людей з великої літери. А вони також не забувають про товариша і завжди телефонують двічі на рік, в день першого та другого дня народження: 19 грудня та 1 вересня.

Галина ЖОЛТІКОВА

вересень 2016

167

ДВАДЦЯТИРІЧНИЙ КОМАНДИР

У той час, коли його однолітки вчилися у виші чи робили перші спроби знайти себе в цивільному житті, Петро Мазярчук вже воював на захопленому терористами Донбасі. У свої молоді роки він став командиром штурмового взводу, командиром, якому довіряли та за яким без вагань ішли навіть вдвічі старші за нього бійці. Адже бачили його завзяття, знали, що не підведе, не залишить у біді

Кожна бойова операція для сержанта Мазярчука була особливою. На рахунку його підрозділу безліч вдалих маневрів, чимало визволених від ворога населених пунктів. Коли йшли на штурм чи зачистку, завжди мав перед очима героїчний приклад старших офіцерів – вони були взірцем для нього, а він – для своїх підлеглих.

Приказка «Воїнами не народжуються, воїнами стають» – не про Петра. Він змалечку прагнув бути військовим. Не полишив війська ні тоді, коли отримував «копійки» на першій своїй посаді контрактника, ні тоді, коли армію охопила широкомасштабна реформа «оптимізації», а в його штурмовому взводі залишилося п'ятеро бійців. Він не йшов з армії, бо знав – така робота до снаги лише справжнім чоловікам і про неї ще згадають.

На жаль, чекати довго не довелося. З перших же днів подій на Сході України Петро зі своїми побратимами з 95-ї окремої аеромобільної бригади рушив на захист Батьківщини. Вони їхали на охопленій полум'ям Донбас, і їх благословляла вся Україна. Тоді відчув неймовірну гордість, що він воїн.

– Саме в такі моменти розумієш: на тебе покладена особлива місія. На постах ДАІ, у Вінницькій та Миколаївській областях, колону зупиняли люди. Вони без зайвих слів клали на БТРи коробки та мішки з продуктами, а хтось просто стояв з очима, переповненими слізьми. Яюсь дорогою сталася механічна поломка. Зупинилися та почали лагодити. Під'їхав чоловік на машині й запитав, чим може допомогти. Ми відповіли, що

самі впораємося. Поки ремонтувалися, він привіз нам з магазину печива та води і сказав: «Тримайтеся, хлопці», – згадує Петро березневі події 2014-го.

Здавалося б, невеличка увага, але тоді для бійців вона мала величезне значення. У їхню свідомість міцно входило: їм є кого захищати, вони не скоряться.

Кардинально інша ситуація їх чекала на Донбасі. Петро каже, що коли їхали на ту чи іншу операцію, то вздовж дороги помічали людей, які дивилися на них хижими поглядами, а по губах, навіть без сурдоперекладача, можна було прочитати «фашисти». Він не звертав на них уваги і розповідав, що любить свою роботу, знав, що за ним український народ, а одурені російською пропагандою люди йому не зможуть стати на заваді.

Він добре розумів, що на війні легко не буває. І як тільки йшли в атаку чи розпочинався вогонь, давався взнаки його армійський гарт:

– Коли ти бачиш, як підбитий БТР здіймається на 3 метри в повітря, в нього відлітає башта, а кожен сантиметр незахищеного простору насичується смертельною небезпекою, то в такі миті страху не відчуваєш. Тобою керують інстинкти воїна: зайві думки відсутні, ти чітко робиш те, що маєш робити, не боїшся, що тебе поранить чи вб'є. Це такий собі холодний розрахунок: куди стріляти, куди перебігти і як залишитися живим. Тоді пригадуєш все те, чого вчили. Це вже потім, після бою, з'являються почуття і розуміння, що ти міг звідти не вийти. Таким запам'ятався йому перший танковий бій на славнозвісному першому

блокпосту поблизу Слов'янська, що отримав назву «Рибгосп».

Проти російських танків, які, звичайно, не мали знаків розрізнення, у наших оборонців блокпосту були 4 БТРИ, ПТУРИ та особиста зброя. Зупинити стрімкий наступ ворожих танків українські бійці за таких умов не могли.

– Ми відступили, бо інших шансів залишитися живими не мали. По нас ще вели вогонь з танка та БТРа з дами, а від лісу – з двох БМД. Наші два БТРИ загорілися, серед бійців були вбиті та поранені. Вісім гранат із РПГ

по ворожій броні випустили – танк зайнявся, видно було, що його екіпаж контузило. А за ним другий вивернув прямим ходом на нас, – розповідає сержант Мазярчук.

Командир роти біг своїми позиціями та кричав взводним: «Відходимо!» Минуло два роки, а той момент Петро згадує, як зйомку якогось жахливого фільму:

– Все вибухало, всюди дим, гар, а він

виходив радіозв'язком на нашу артилерію, яка тоді стояла на Карачуні й кричав у слухавку: «Давай вогонь по моїх позиціях!»

Бійці швидко полишали огорнутий полум'ям блокпост. Останніми відходили командири, з ними і Петро Мазярчук. Та відважний сержант вирішив закинути в єдиний вцілілий БТР ручний протитанковий гранатомет. Всі йому кричали, щоб тікав. Але боєць затявся. Та лише зробив рух, щоби взяти до рук зброю, як розпочався масований обстріл. Поруч по броні вдарив снаряд з ворожого танка, а за кілька міліметрів від ноги пролетіла куля. Цей момент запам'ятав назавжди, бо секунди розтяглися в часі, наче у сповільненому кіно – він зміг її побачити. Петро кинув РПГ додола і вигукнув: «Їдьмо», бо за мить вони могли назавжди залишитися на цьому місці. Дощ перетворив дорогу на суцільну багнюку, але БТР пройшов, вивозячи поранених. Тільки-но хлопці встигли відійти, блокпост почала обстрілювати артилерія.

Бійці ніколи не підводили свого взводного. Командир завжди був із ними поруч і виконував ту ж роботу, що й вони. Ходив на чергування, спав при 25-градусному морозі в напівзруйнованих будівлях, а коли комусь було скрутно, підбадьорював і ніколи не подавав вигляду, що йому також складно. У найнебезпечніші моменти міг усміхнутися, а під час зачистки території гукнути підлеглому: «Малий, побігли! Скільки треба буде, стільки і будемо бігти, я з тобою!» Навіть тоді, коли дістав контузію, відмовився їх полишати на полі бою:

– Хлопці контужені йдуть далі, а я буду сидіти у шпиталі? Ми постійно штурмували позиції. Перший рік простояння був насиченим та важким.

На його долю випало побувати в оточеному терористами донецькому аеропорту, проводити зачистки поблизу Дебальцевого та багато-багато іншого. Але згадує він про це неохоче.

– Найважче бачити, коли гине боєць. А в бою не важко. Ти просто робиш свою роботу. Якщо ти не можеш чогось виконати, тобі там не місце, – каже захисник України.

В зоні АТО командир відділення десантно-штурмової роти десантно-штурмового батальйону 95-ї бригади Петро Мазярчук чесно виконував свій обов'язок – визволяв рідну землю від окупантів. І, може, й добре, що в одному з боїв на Донбасі він втратив свій шолом із написом «Я відпущу гріхи твої». Війна забрала своє. І хоча залишила на серці воїна багато шрамів, але й навчила по-справжньому цінувати людське життя та плече товариша. Виринаючи рідну Україну із лап російських окупантів, Петро Мазярчук та його бойові побратими, мріяли про її прекрасне і щасливе мирне майбутнє, а свої мрії втілювати вони вміють!

Галина ЖОЛТІКОВА

грудень 2016

РОТНИЙ

Борись в ім'я честі. Якщо доведеться ще раз бути пораненим, проливай свою кров, як благотворну росу, і усміхайся

Олександр Довженко

26 червня 2014 року вдалося для Слов'янська спекотним.

– Хлопці, до зброї! Готується штурм! – віддав команду Віталій Пилипчук.

Десантники аеромобільної роти миттю зайняли кругову оборону. Терористи атакували блокпост № 1, який захищали українські бійці.

Тишу роздерли жорсткі звуки бою. Сильні вибухи стрясли повітря. Застуговіла земля. Прибійники «руського міра» щосили гатили з усієї зброї, яка в них тільки-но була. Чотири російські танки прямою наводкою били по українській позиції, знищуючи все навкруги. Щільний вогонь покосив траву. Сили були нерівні. На очах у молодого командира загинули чотири бійці. Від болю, що роздирав душу на шматки, Пилипчук несамовито закричав: «Не віддам вам, мерзото, більше жодної людини! Не пошкодую на вас останнього набою!»

Прийнявши рішення про відхід, ротний викликав на себе вогонь української артилерії...

РІШЕННЯ ГЕНЕРАЛА

Віталій Пилипчук тепер часто буває на своїй малій батьківщині. У мальовничому селі Стугівщина, що на Житомирщині, його пам'ятають ще малим непосидючим хлопцем, який не цурався будь-якої роботи. Ганяв селом зранку до вечора, здіймаючи куряву та розганяючи врз-нобіч наполоханих гусей. На звичне запитання, – ким він мріє стати, моторне хлоп'я, напустивши поважності на обличчя, серйозно відповідало: «Військовим!»

Хлопець завжди із захопленням спостерігав, як з армії

поверталися браві односельці – загартовані та зміцнілі парубки. Для малого вони вже були героями, і йому так хотілося бути схожим на них! Тому з дитинства готувався до служби. Навчився добре плавати, спритно бігати кроси й на поперечині віртуозно крутити «сонечко», чим викликав захоплене «Ого! Круто!» своїх друзів.

– Шибайголова! – охрестили енергійного хлопця дві бабусі-сусідки, сидячи на лавочці та лускаючи насіння.

– От сказано – баби! – спересердя grimнув дід, після чого, трохи заспокоївшись, з гордістю промовив: – Не бачите, мужик підростає!

А він і справді підріс. 2004 року Віталій склав вступні іспити в Одеському інституті сухопутних військ. Конкурс до вишу був високий, на одне місце – кілька претендентів.

Одразу стати одним з 45 конкурсантів аеромобільного факультету Віталію не вдалося. За підсумками іспитів юнаку забракло лише одного балу. Абітурієнта викликав до себе начальник інституту генерал Анатолій Троц. Він пропонував Віталію стати курсантом іншого факультету, але Пилипчук відмовився.

– Не хочу ні в розвідку, ні в піхоту. Прагну бути десантником. І якщо не зміг зараз, все одно вступлю через рік, два, три, а свого досягну! – сказав, немов відрізав.

– Ох і впертий ти, юначе! – усміхнувся генерал. – Є в тобі щось козацьке, вольове. Мені такі хлопці потрібні. Беру. Будеш 46-м десантником-першокурсником! Мерщій у стрій до своїх!

Курсантські роки пролетіли швидко. Разом з дипломом та офіцерськими погонами Віталій отримав призначення в 95-ту окрему аеромобільну бригаду, де став командиром аеромобільного взводу. Постійні польові виходи, навчання, стрибки з парашутом, марш-кидки, обслуговування бойової техніки – молодий офіцер поступово опановував усі тонкощі нелегкої служби в елітній частині українського війська. І, як виявиться згодом, не дарма.

КРИМСЬКІ ПЕРЕШІЙКИ

Тривожні події 2014-го старший лейтенант Пилипчук зустрів заступником командира роти – інструктором з повітрянодесантної підготовки. У березні після широко-масштабних військових навчань 95-та окрема аеромобільна бригада висунулася на кордон окупованого російською армією Криму. Тоді існувала висока ймовірність висадки морського десанту країни-агресора на Приморському напрямку. Розгорнувши поблизу Генічеська базовий табір, десантники контролювали й охороняли перешийки на Арабатській стрілці та інші важливі об'єкти з боку материкової України.

– Тоді росіяни вдавалися до різних провокацій на морському узбережжі. Добре пам'ятаю, як противник демонстративно «брязкав залізом», вів розвідку безпілотниками, а потім неодноразово над нами пролітали російські вертольоти Ка-52. Окупанти чекали, аби

українці здійснили хоч один постріл в їхній бік. Втім ми тримали порох сухим. Здоровий глузд і впевненість у власних силах узяли гору... – згадує Віталій Пилипчук. – Вихвалятися не хочу, проте знаю: ворог добре усвідомлював, хто ми і звідки.

РАЙОН ПРИЗНАЧЕННЯ – СЛОВ'ЯНСЬК

Ранок 12 квітня 2014 року розпочався із захоплення озброєними загонами сепаратистів, якими керували офіцери спецслужб РФ, українських міст – Слов'янська, Краматорська, Дружківки.

З оголошенням АТО на Сході України житомирські десантники одними з перших вирушили на Донбас, аби очистити ці населені пункти від проросійських бойовиків і найманців. На підступах до Слов'янська, де орудував одіозний терорист Гіркін-Стрелков, наших солдатів антиукраїнський натовп зустрів не надто привітно. Жінки, діти, пенсіонери, як і обіцяв Путін, «живим щитом» блокували проїзд колон техніки українських захисників, а чоловіки по-зрадницьки інформували терористів про кожен їхній крок. Тож нашим воїнам неодноразово доводилося змінювати маршрути, через що вони потрапляли у ворожі засідки. Бойове хрещення в сутичках із навіженими фанатами «руського міра» український офіцер Пилипчук пройшов під шахтарським містечком Добропілля, що за 40 кілометрів від Слов'янська.

– Як тільки почали окопуватися в полі, в наш бік

полетіли перші кулі. Згодом відбулося кілька бойових зіткнень... Проросійські бойовики, наркомани та місцевий озброєний криміналітет вдалися до обстрілу військових колон, кидали «коктейлі Молотова», прикривалися спинами «мирно налаштованих», – згадує учасник бойових дій. – Ми вистояли й завдали сепарам відчутних втрат. Тоді кожен офіцер підтримував солдата, а рядові довірили свої життя командирам. Нікому не хотілося загинути в

першому ж бою, коли ніхто із нас ще майже нічого не зробив корисного для України та її визволення. Долаючи «вогневі пастки», ми з боями дісталися до Краматорська. Тримали під контролем місцевий аеродром, а потім були Слов'янськ, гора Карачун, Красний Лиман та ще кілька звільнених населених пунктів.

...3 червня 2014 року батальйонна тактична група 95-ї аеромобільної бригади під командуванням Героя України підполковника Тараса Сенюка рушила на знищення ворожого

блокпоста під Семенівкою, що неподалік Слов'янська. Артилеристи, розвідники та комбат йшли попереду, а підлеглі прикривали їх. Того дня українські десантники блискуче виконали завдання, проте, на жаль, із втратами... В бою від кулі снайпера загинув підполковник Тарас Сенюк, який керував діями тактичної групи, а командир

1-ї аеромобільної роти капітан Олег Бутніцький отримав важке поранення.

Віталій Пилипчук перебував на відстані трьохсот метрів, по радіозв'язку чув упевнений голос комбата та ротного, їхні чіткі накази особовому складу. Раптом зв'язок обірвався. Він кинувся до командирської машини. Намагався надати медичну допомогу комбату Сенюку, але той був уже мертвий. Куля калібру 12 мм пробила бронезилет, завдавши йому смертельного поранення. За кілька десятків метрів лежав непритомний ротний Олег Бутніцький.

– Вколів йому знеболювальне «Бутерфінол». Він прийшов до тями. Його вдалося врятувати, але він втратив ногу, – із сумом розповідає Віталій Пилипчук. – Командування десантною ротою після поранення капітана Бутніцького взяв на себе...

80 ВРЯТОВАНИХ ЖИТТІВ

11 червня 2014 року аеромобільна рота старшого лейтенанта Віталія Пилипчука займає оборону блокпосту №1 біля Слов'янська. У підпорядкування ротного направляють 20 бійців Нацгвардії і спецпідрозділу «Барс». На той час в окупованому українському місті вже було до півтори тисячі озброєних бойовиків. У ті дні угруповання проросійських сил отримує з території Росії кілька танків та іншого озброєння. Ситуація з кожним днем загострюється, бойова напруга зростає. Українські захисники добре усвідомлюють: наближається серйозне випробування.

26 червня близько 17-ї години вечора в місті заревіли двигуни ворожих машин. Гуркіт техніки було добре чути на блокпосту, який утримували бійці Пилипчука. Оцінивши можливий розвиток подій, український офіцер наказав підлеглим: «Хлопці, за зброю! Ворог готує штурм! Виконуємо кожну мою команду!» Тієї миті на позицію десантників обрушився шквал снарядів. Чотири танки противника били по блокпосту прямою наводкою. Одночасно в них полетіли міни. В наступ пішла ворожа піхота. Наші воїни прийняли бій... Цей епізод під Слов'янськом навічно залишився в пам'яті офіцера. Саме тоді він прийняв перше самостійне командирське, а головне – правильне, рішення, яке врятувало десятки життів його підлеглих...

– Вогневе зіткнення тривало близько години, а тоді

здавалося, що цілу вічність. Два ворожі танки прорвалися і впритул наблизилися до нашого блокпоста. Один ми підбили. Протистояли «сепарні» лише з кулеметами, гранатометами та протитанковими керованими ракетами. Так і трималися, і відсіч давали, хоч сили були нерівні. Терористи оточили нас з усіх боків. Було пекло. Серед моїх підлеглих було четверо «двохсотих» і кілька поранених. Втратили два бронетранспортери, – дивлячись удалечінь, розповідає Віталій. – До останнього вірив, що вдасться вистояти... Втім закінчувалися набої. Коли терористи пішли в лобову атаку, я викликав на себе вогонь нашої артилерії, а за кілька хвилин дав команду на відхід... Тоді іншого рішення не існувало. Саме воно не дозволило окупантам зімкнути кільце повного оточення. Через поле, що стало для нас «коридором життя», зі мною вишло вісімдесят бійців. Вихід тривав понад три години, та вони вижили. Для мене – це найбільша нагорода.

У тому запеклому бою ротний дістав важке поранення. Уламок міни влучив йому в плече. Однак біль не завадив хороброму десантнику вивести хлопців у безпечне місце. Першу медичну допомогу йому надали вже в базовому таборі, а потім лікували у військовому шпиталі. Там офіцер і дізнався про остаточне визволення Слов'янська від терористів. Розпочату Віталієм справу успішно завершили його побратими – повернули місто під контроль України. Правду в народі кажуть: «Справжні сміливці ті, котрі вміють повернути взяте!»

Впевнені дії старшого лейтенанта Пилипчука гідно

оцінило командування бригади. А слова підлеглих: «З тобою, командире, ми готові хоч у вогонь, хоч у пекло, хоч під кулі!» неабияк зміцнили бойовий дух офіцера.

За те героїчне виведення людей з ворожого оточення 26 липня 2014 року Указом Президента України Віталій Пилипчук нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

«БЛОКПОСТ-32»: НА ПРОРИВ!

У вересні 2014 року Віталій Пилипчук повертається у стрій 95-ї. Вже за кілька днів разом із своїм підрозділом – 1-ю аеромобільною ротою вирушає в чергове відрядження в район проведення антитерористичної операції. У той час епіцентр бойових дій поступово переміщується на Донецький напрямок. Після підписання перших Мінських угод бойовики та російські спецпризначенці активізували штурм Міжнародного аеропорту «Донецьк». Біля навколишніх Пісків, Опитного та Водяного регулярно розриваються снаряди. Віталій з підлеглими щодня супроводжує конвої до позицій українських військ у район Донецька. Хлопці доставляють туди продовольство, боєприпаси, вивозять поранених. Ці бойові завдання десантники неодноразово виконують під щільними обстрілами з російських «Градів», які нещадно б'ють з боку окупованого Спартак. На щастя, серед наших втрат не було.

Одного осіннього вечора ротний отримує чергове завдання – доставити конвой захисникам 32-го блокпосту,

що на Бахмутській трасі в Луганській області. Тоді за цю важливу позицію точилися бої. Озброєний до зубів противник будь-що намагався оточити її й вибити звідти десантників 80-ї бригади та бійців з «Айдару».

Зважаючи на те, що майже всі шляхи до блокпоста були перекриті загонами бойовиків, 18 жовтня 2014-го наші воїни прориваються до оточених побратимів під Бахмутку двома колонами. Перша, якою керував Віталій, пішла на блокпост прямою дорогою. Друга – правим флангом. За кілька кілометрів від «32-го» рота Пилипчука потрапляє під підступний ворожий обстріл. Це була засідка. Одна з випущених бойовиками протитанкових керованих ракет влучила в командирський бронетранспортер, який загорівся. Тієї ж миті на фугасі підривається й танк, що слідував попереду. Рухатися далі не було сенсу, шляхи – заміновані. Почався жорстокий бій з усіма його жахливими атрибутами. Важкопоранений командир, вибивши ногами

пошкоджений люк бойової машини, почав евакуацію екіпажу. Його тіло палало від осколків та опіків. Однак ротний з останніх сил відтягував своїх бійців з лінії вогню. Ці спогади на все життя закарбувалися в його пам'яті. Рятуючи поранених, він продовжував керувати ротою...

– Ми відкрили вогонь у відповідь. Кілька наших пострілів були влучними. Я встиг прикрити відхід нашої вцілілої техніки й передав до штабу координати вогневих позицій бойовиків. У той час, коли ми вели бій, друга колона зуміла таки прорватися на блокпост до наших й передати все необхідне, – згадує бойовий офіцер. – Наша рішучість і чіткі дії дали змогу вибратися із влаштованої пастки. Біль відчув лише тоді, як впевнився, що хлопці в безпеці. Коли глянув на себе, мене охопив жах... Руки, ноги та живіт заливала кров. Осколки посікли майже все тіло й пошкодили обличчя. Самостійно наклав собі джгути. Мене доправили в Лисичанськ, зробили першу операцію. Згодом переїхав ще кілька хірургічних втручань у Харкові та Києві. За кілька днів дізнався, що українські армійці покинули 32-й блокпост. Оскаженілі банд-формування вщент розбили позицію реактивними системами залпового вогню.

31 жовтня 2014-го бойовий офіцер удостоєний чергової нагороди – ордена Богдана Хмельницького II ступеня.

БІЛЬ, ЩО ЯТРИТЬ СЕРЦЕ...

Найважче для українського офіцера на полі бою – втрачати бойових побратимів. Комбат Тарас Сенюк,

розвідник Олексій Крементар, навідник машини Ігор Ващук... Це – неповний список героїчних людей, котрих втратив на цій неоголошеній Росією війні Віталій Пилипчук. Спогади про досвідченого командира, надійних товаришів, мужніх десантників – вічні, а сум втрат – досі крає душу...

– Перших товаришів втратив ще в курсантські роки. У наш стрій вривався п'яний водій, троє друзів загинули. Досі пам'ятаю, – очі учасника бойових дій наповнюються сумом. – Побратими, які вбиті під Слов'янськом, назавжди залишаться зі мною. Вони – герої! Жодна смерть на війні за свою країну не є даремною. Як сказав Симон Петлюра: «Кров, пролита для великої мети, не засихає!»

* * *

Сьогодні капітан Віталій Пилипчук продовжує гідно служити Україні. За значний бойовий досвід отримав вищу посаду – заступника командира окремого батальйону командування ВДВ з повітрянодесантної підготовки. На особистому рахунку офіцера – сотні підготовлених парашутистів-десантників для підрозділів «крилатої піхоти». Усі вони беззаперечно вірять у перемогу, як і їхній наставник: «Коли ворог приходить на твою землю – ти приймаєш цей бій. Навіть коли сили нерівні – ти переможеш! Вистоїш!»

Олег СУШИНСЬКИЙ

Жовтень 2017

ПУНКТ ПРИЗНАЧЕННЯ – ВІЙНА

...Вони їхали на фронт. Дорогою до Новгородського долали багато перешкод. Транспорт постійно маневрував, обминаючи вирви від розривів снарядів, повалені стовпи ліній електропередач. Їх було семеро, найбільше – одеситів. В машині їхало п'ятеро випускників тамтешньої Військової академії, один лейтенант зі столичного вишу та сповнений натхнення і впевнений у собі лейтенант Старичок зі Львова

– Ми ще мало знали один одного, тому всі їхали мовчки і розуміли, що ця дорога не веде на навчальний полігон, а кінцевий пункт нашого призначення – передова. У всієї сімки були схожі думки та хвилювання. Адже ніхто раніше на фронті не був. Курсантські роки минули – попереду доросле життя, – пригадує свій перший день на посаді начальник інженерної служби підрозділу старший лейтенант Микола Старичок.

Глибокої ночі на передовій молодих офіцерів чекав комбат, про якого підлеглі кажуть, що це людина з дуже гарним почуттям гумору. Щоб зняти напруження в колективі, він часто жартував.

Йому представилися та відрекомендувалися всі новоприбулі лейтенанти. Залишився тільки Микола. Командир запитав у нього, хто він такий? Старичок сказав як постріл зробив: «Призначений на посаду начальника інженерної служби батальйону випускник Національної академії сухопутних військ 2016 року лейтенант...» Комбат зупинив молодого офіцера і мовив: «Навіть не хочу знати, як тебе звати, адже ваш брат на фронті довго не живе». Звичайно це був жарт, але Микола Старичок зрозумів це не відразу, тож тоді йому стало дуже страшно. А перед очима промайнули все дитинство та юність.

Микола вирішив одягнути однострій ще в шкільному віці. Спочатку, вступивши до військового ліцею у Кам'янці-Подільському. В перші дні він ще сумнівався у своєму виборі. Микола мав репутацію розбишаки і непосидючого хлопця. Тому його налякала сувора армійська

дисципліна та дотримання розпорядку дня. Він поділився із батьком своєю проблемою і сказав, що хоче покинути ліцей. Юнакові пішла на користь батьківська порада: «Синку, не поспішай, ти зробив правильний вибір. Ти подорослішав раніше за своїх друзів. Тепер твоє завдання – добре освоїти науку, а до армійського життя звикнеш і ліцейські роки згадуватимеш як найкращі».

Так і сталося. Після закінчення ліцею він вирішив, що буде військовим інженером. Микола вступив до військового вишу у Кам'янці-Подільському, а закінчив навчання в Академії сухопутних військ у Львові.

І от невдовзі після випуску він потрапляє на війну...

Другий день на фронті – і відразу перше бойове завдання для молодого офіцера. Відпочити та зібратися з думками було ніколи. І трохи зухвалий та впевнений в собі лейтенант Старичок разом зі своїм інженерно-саперним взводом вийшов на передову.

На підконтрольній батальйону ділянці існувала можливість проходження диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ), тому потрібно було замінювати місця їхнього можливого проникнення. В переломний для Старичка момент, курсантська свідомість змінилася офіцерською.

– Я зрозумів, що дитинство закінчилося, вже немає місця жартам. Тепер у мене є підлегли, і я відповідаю за їхні життя та виконання бойового завдання, – пригадав Микола.

Під вогневим прикриттям наших підрозділів офіцер пішов на передній край, взявши із собою сапера. Тоді було важливо показати власний приклад.

– Коли встановлював свою першу міну, у мене тряслися руки. Було страшно. Іноді перехоплювало подих. Але усвідомлення важливості моєї роботи не дало мені провалити свою першу бойову вилазку. Адже на позиції мене чекали мої підлегли, для яких я є прикладом. Працюючи на передовій, маєш приділяти увагу кожній дрібниці. Треба вивчити кожен сантиметр, а потім зробити крок. Я все зробив саме так. Завдання було виконане.

Одного разу група саперів Старичка замінувала поле. Офіцер дав команду тим, хто встановив міни, самотійно відходити назад. Троє саперів повернулися. Офіцер залишився замінувати западинку, яку наші не могли візуально контролювати навіть удень, тож ДРГ ворога могла б там просковзнути.

По радіо йому передали, щоб повертався. Коли не почули відповіді, знову продублювали: «Старичок, Старичок, відходь додому, тебе вже тримають на прицілі».

Радіостанція сапера була приглушена, щоб не заважала концентрації, тож він знову нічого не почув і далі обережно вивчав щупом ґрунт навколо себе.

Наші розвідники перехопили радіообмін «сепарів»: «Відім в поле человека со щупом, ето может бить «укроповській» сапъор». У відповідь прозвучало: «Наблюдайте, огонь не откривать». Тоді Старичкові пощастило.

Коли він повернувся на базу, до нього підійшов колега з позивним «Че Гевара» і каже: «Друже, нащо ти в бій так рвешся, нащо тобі той адреналін, коли ти можеш заплатити за нього життям? Ну ви, сапери, взагалі без страху. Я скільки воюю, такого не бачив. Сказали ж, що тебе тримають на прицілі, чого не послухав?» Тоді Старичок все зрозумів, і зайва зухвалість відразу кудись зникла. Тоді він усвідомив, що у війни є свої правила, які йому треба засвоїти. За те, що залишився живим, він подякував «його величності випадку» та своєму ангелу-хранителю.

Відтоді став обережнішим, але в тилу не відсиджувався. Одного разу офіцер працював зі своїми саперами та групою прикриття в лісосмузі. Коли ворог відкрив по них прицільний вогонь, за лічені секунди кулями постинало гілки дерев та кущів.

– Я миттю опинився на землі й руками почав рити окоп, щоб хоч якось укритися від вогню. У відповідь ми не стріляли, тож ворог думав, що нас знищив. Потрібно було витримати паузу. Та хтось із десантників, чії позиції були поблизу, не витримав і відкрив вогонь у відповідь.

Окупанти знову «підстригли зеленку» поруч з нами, тільки цього разу щільніше й нижче, стрільба по нас продовжилася, – пригадав Микола. – В радіоефірі тоді почув: «Бовдури, що ви робите, там наші «їжачки» (так називають саперів на армійському сленгу) працюють, не стріляти!» Тоді ми дивом вціліли. За це знову дякую ангелу-хранителю.

Буває на фронті й таке, що якийсь невідоме відчуття підказує: не роби цього, побережи себе, не геройствуй! Бійці це ще називають «чуйкою». Одного разу «чуйка» допомогла і Старичку.

Перед одним із завдань, коли потрібно було просуватися відкритою місцевістю, сапери попросили у офіцера перечекати. Викурили по цигарці, потім ще по одній. Раптом його осягнуло, що недаремно бійці ніяк накаритися не можуть. І в цей момент почався масований ворожий обстріл. Ось так завдяки «шостому чуттю» та другій цигарці сапери залишилися живими.

Після перших днів на передовій і бойових завдань Старичок їде на збори молодих офіцерів до Житомира. Там він відчуває себе вже бойовим офіцером.

– Хто мене може тут навчити чогось нового, коли я вже побував під ворожими обстрілами і виконав не одне бойове завдання? – так тоді думав він.

Але заняття в Житомирі проводили офіцери також із досвідом АТО. Щоб трошки приборкати зухвалість молодих лейтенантів, вони говорили «Хлопці, те, що ви маєте бойовий досвід, додає вам тільки поваги та честі,

але не дай Боже, щоб ви побачили те, що ми бачили в ДАПі (донецькому аеропорту). Саме там писалися найкривавіші сторінки нашої історії. І загалом ви ще зовсім молоді й «зелені», тому краще візьміть собі на озброєння дуже багато корисних речей, які ми вам розкажемо і покажемо».

Коли Микола проходив курс навчання на зборах, до нього прийшла страшна звістка. Підірвався під час розмінування ворожої міни його підлеглий, сапер Сергій Ісаєв. Коли він працював у Новгородському, то не зміг знешкодити «сюрприз» від ворога.

– Тоді мене переповнювали досі незнайомі почуття. Почувався відповідальним за Сергія. Знаю точно, якби

пішов на вилазку разом із ним, цього б не трапилося. Після пережитого більше ніколи не залишаю свій взвод. Більше «двохсотих» і «трьохсотих» у мене не було, – розповідає Микола.

Ще одним «гарячим» місцем служби офіцера стала Авдіївка. Туди його підрозділ прибув о першій годині ночі і до ранку облаштував свої позиції. Ось там і почалося справжнє «весілля». Обстрілів було вдесятеро більше, ніж у Новгородському. Коли терористи лупили із 122-го калібру, здавалося, бетонне укріплення складеться, як іграшковий будиночок. Там наші хлопці пережили багато чого.

На «промці» Микола набув для себе нового досвіду. Каже, що до цього він ніколи не стикався із мінами типу ПОМ-2. Але зміг її знешкодити. Таку міну противник скидає з квадрокоптера, і вона автоматично налаштовується. У різні боки на 9-10 метрів вона випускає чотири тонкі паски, які автоматично чіпляються за гілки тощо. Міна має систему автоматичного знищення і через певний період самоліквідується. Вони є забороненими в усьому світі, але на Донбасі наші сапери їх виявили чимало. Як і інших «сюрпризів».

Наприклад, пасток, які розміщують на висоті зросту людини. При цьому до дроту прив'язують гачки, які чіпляються за одяг і в такий спосіб приводять вбивчий механізм у дію. – Такі розтяжки використовували під час бойових дій у Чечні. Для сапера вони становлять смертельну небезпеку, яку можна прогавити, адже здебільшого вся

увага зосереджується на землі. Тож сапер має бути готовим до будь-яких нестандартних ситуацій. Адже він завжди йде першим. Ризикує сам і водночас відповідає за життя інших.

Сьогодні на Донбасі вистачає роботи для саперів. Терористи залишили після себе багато саморобних вибухових пристроїв у житлових районах. Часто вони замасковані під звичайні побутові предмети, іграшки, мають вигляд музичних програвачів, іншої побутової чи офісної техніки тощо. В будинках, де дерев'яна підлога, встановлюють пристрої, які спрацьовують, коли дошки прогинаються під вагою тіла. Вибухова небезпека може зачaitися й у звичайному мішку.

– Одного разу ми рухалися колоною, обабіч дороги стояв наповнений чимось мішок. Звичайний білий мішок, начебто покинутий або забутий поспіхом. Ми вирішили зупинитися та обстежити його. Виявили вибухівку, а від мішка до найближчих кущів тягнувся дріт. За нашими колонами полювали. Проте в кущах вже нікого не було, певно, терористам щось завадило, – розповідає Микола Старичок. А ще стався випадок, коли в літньої жінки в городі знайшли снаряд, який не вибухнув. Наші сапери швидко прибули на місце і знешкодили його.

Будь-яка війна рано чи пізно закінчується, але для саперів вона завжди триває довше, ніж для решти. Останніми повертаються саме вони.

Минуло не так багато часу з того моменту, коли в армійській вантажівці їхали на передову семеро лейтенантів,

серед яких був Микола. Всі воїни прибули до свого пункту призначення, яким стала війна. Когось вона ламає, когось надихає, когось загартовує, але в будь-якому випадку змінює. Стихія війни впливає на людину, на її психіку, душу, погляди на життя.

Змінила війна й Миколу Старичка. Він швидко пройшов усі трансформації. В окопах провів не одну ніч, навчився засинати під звуки вибухів та пострілів та, попри все, вірить у майбутнє без війни.

Ігор ПАРУБСЬКИЙ

грудень 2016

ВОЇНИ «РІДДИКА»

Березень 2017 року. Переносними реактивними установками залпового вогню «Град-Партизан», 120-міліметровими мінометами та снайперським вогнем російські окупанти кілька днів поспіль підступно обстрілюють селище Водяне, що за тридцять кілометрів на північний схід від Маріуполя

У прифронтовому селі постійна небезпека, тому і журналістам туди потрапити дуже важко. Однак на власний ризик керівництво бригади морської піхоти дає нам згоду на відвідання позицій українських армійців. Крім усього, свої корективи вносить погода – дощ, мряка, туман. До пункту призначення дістаємося на броні БМП,

адже лише на такому транспорті можна безперешкодно подолати весняну польову багнюку.

Двадцять хвилин маневрів на «залізній дамі» – і наша група журналістів у Водяному. Хлопці

зустрічають і жартують: «Ласкаво просимо в бруд і воду! Без гумових чобіт тут аж ніяк. Яке ж Водяне без болота?» Саме селище зустріло нас непривітно, та й пейзаж, чесно кажучи, не радував. Унаслідок обстрілів з боку незаконних збройних формувань воно практично зруйноване. Багато понівечених осель, вирвами від снарядів усяні городи...

Дорога до передових рубежів морпіхів прострілюється. Тому рухатися доводиться перебіжками та зупинятися у проміжних укріплених пунктах. Щоб ми на власні очі побачили злочини бойовиків «ДНР», покинутими дворами нас супроводжує командир взводу морської піхоти із

позивним «Ріддік». Його для взводного вигадали підлеглі за схожість на відомого актора Віна Дізеля.

– З того боку нам протистоїть ворожа мінометна батарея. Терористи діють підступно. Вогонь ведуть переважно в нічний час. Противник нахабний. Стріляють з танка, гранатометів, кулеметів, регулярно влаштовують провокації. Через них місцеві пішли з селища. Залишилося тільки 13 мешканців, – розповідає командир взводного опорного пункту.

Поруч добре видно вирву від міни зі 120-міліметрового міномета. Вона «лягла» неподалік одного з будинків. Командир розповів, що дивом ніхто не постраждав.

– Завдяки сепарам перекопаний увесь город. Постраждала й природа – осколки посікли та поламали чимало фруктових дерев, – продовжує «Ріддік», демонструючи вирви від ворожих снарядів на підмерзлих після зими грядках. – А в той будинок прилетів танковий снаряд. Помешкання повністю зруйноване. Окупанти чинять на нашій землі тільки злочини й нові руйнування.

До розмови долучається один з небагатьох мирних

мешканців Водяного і розказує про свою біду. Посеред його подвір'я утворилася яма від розриву міни. Від нічних обстрілів постраждав і будинок.

– А щоб «добре» було цим покидькам-«новоросцям». Одним «героям» кінець уже прийшов... Але ще залишилися Захарченки, Плотницькі й їхня «кремльовська» верхівка, – розлючено зітхає літній чолов'яга. – Через тих злочинців я втратив сусідів, які виїхали на мирну Україну.

Якби не наші солдати, то не було б з ким і поговорити. Хлопці – молодці, допомагають, чим можуть, діляться водою, харчами... А головне – воювати вміють.

І дійсно, в цьому підрозділі служать доволі досвідчені військовики, здатні виконувати найскладніші бойові завдання. Поряд з ними набувають досвіду й молоді бійці, які лише шість місяців служать у зоні АТО.

Таким є вісімнадцятирічний морський піхотинець з позивним «Дерзкий». Побачивши журналістів, він виходить назустріч і наполегливо радить нам одягнути шоломи, адже обстріл може розпочатися будь-якої миті. З оборонним відомством молодий воїн підписав трирічний

контракт. До війська пішов свідомо – прагнув захищати Україну. З перших днів служби працював над собою, поступово заживав авторитет, неодноразово брав участь у вогневих зіткненнях.

– Моя мама була проти військової служби. Але я пояснив, що мушу їхати її захищати, аби ворог не прийшов до нашого дому. Тепер тут – на самісінькій передовій, а рідні пишаються мною, – усміхається відчайдух.

– Вважаю, що всі справжні чоловіки повинні взяти до рук зброю і прийти захищати свою землю, свій народ, своїх коханих...

Удома «Дерзкого» з нетерпінням чекає дівчина Олена. Він впевнений, що повернеться лише з перемогою. Обійме міцно і ніжно скаже: «Привіт, кохана! Я знову з тобою...»

На іншій позиції порядкує боєць із позивним «Кіт». Він – вправний воїн. Грамотно облаштовані та дбайливо замасковані укриття, вогневі засоби, окопи, бліндажі... Звідси до «небезпеки» лише сімсот метрів. Інколи вітер

доносить ворожі голоси. «Кіт» – сміливий, спритний, з козацькими вусами. Мимоволі промайнула думка: «Є у цього хлопця щось таке козацьке, вольове...»

– Мій опорний пункт частенько потрапляє під ворожі кулі. Російські окупанти квадрат за квадратом накривають нашу територію. Таким чином намагаються виявити наші позиції чи вогневі точки, – розповідає «Кіт». – З недавного часу почали застосовувати пускові установки «Град-Партизан». Їхня особливість – низька точність влучання, але значний радіус ураження осколками. Останній раз прилетіло дві ракети, які завдавали шкоди в селі.

...У Водяному наші хлопці забезпечені всім необхідним. Теплий одяг, пальне, набої – є все. Вчасно доставляються продукти харчування, питна вода та інші необхідні речі. Морпіхи запрошують нас на польову кухню, яку облаштували в тилу неподалік позиції. На «пекельній кухні» господарює боєць на прізвисько «Кок». Строкову службу відслужив на підводному човні «Запоріжжя», нині в зоні АТО став гранатометником. Коли настає нетривале затишшя, він готує для побратимів український борщ, супи, каші, рибу і, звичайно, традиційні макарони по-флотськи. Вільного часу в нього небагато, втім того дня отримав можливість трішки перевести дух. На столі часник, сало, морква з цибулею, зелений горошок... Хлопці, що невеличкими групами забігають попити кави, перешіптуються між собою: «Певно буде смакота!». «Кок» смажить свіжий хек, варить горохову «зупу» та розповідає...

– Якось нас обстрілювали бойовики. Проте хлопці

попросили мене приготувати щось смачненьке. Правду кажуть: «Війна війною, але обід за розкладом». Готую, аж раптом черговий обстріл. В рації чую, як командир гукає: «Кок, повертайся на позицію. Без тебе діла не

буде», – згадує морський піхотинець. – То я ще ніколи в житті не долав так стометрівку – за 30 секунд був на позиції. Мій гранатомет – моя «пташка» став у пригоді й дав ворогу «прикурити»...Того дня противник зазнав значних втрат...

...Загалом, у Водяному морські піхотинці твердо стоять на своїх позиціях. Вони знають наміри бойовиків і не піддаються на провокації. Втім зазначають, що порох тримають сухим. У разі будь-яких нестандартних дій противника відповідь буде миттєвою та адекватною. Жодного метра української землі окупанту не віддадуть...

Непомітно наблизився вечір і настав час повертатися. Залишати цих вояків не хотілося. Тоді думка була одна: аби Всевишній зберіг цих незламних та вірних синів нашої країни.

Олег СУШИНСЬКИЙ

березень 2017

ТАНКОВИЙ АС

Звуки запеклого бою лунали звідусіль. На штурм Логвинового, що неподалік Дебальцевого на Донеччині, російсько-терористичні війська 12 лютого 2015 року кинули значні резерви та дві роти танків. Оскаженілому ворогу протистояли три екіпажі 1-ї танкової бригади під командуванням капітана Олександра Мороза. Танкістів із Чернігівщини підтримувала піхота з Новограда-Волинського.

Того лютневого ранку, на блакитному небі щедро сяяло сонце. Тож навколо наших позицій була добра видимість.

– 100 на 100! Очі – як в орлів! – жартували між собою українські танкісти.

«Булати» розгорнулися фронтом, кожен контролював свій сектор.

– Федоре, зліва від села – російська «сімдесятдвійка»! Працює по наших! Дай по ньому, брате! Це твоя ціль! – гукнув своєму навіднику Федору Матюші командир танка Мороз.

Рука досвідченого бійця не схибала. Перший постріл з дистанції 900 метрів – і перший ворожий «буцефал» запалав!

– Ну якось так, – скромно підсумував свою роботу Матюша.

За кілька хвилин від точних влучань у цілі зайнялися ще два російські танки. У небо піднялися клуби чорного диму.

– Блискуча робота! – широко посміхнувся ротний. – Як ти там казав, Федоре, «український танк – це сильний протитанковий засіб»?

Екіпаж бойової машини гучно зареготав. Та командир умить посерйознішав: «Нехай знають покидьки, що Україну є кому захищати! Тепер слово за піхотою!..»

«ЛІСОВІ ВОВКИ» ПРОТИ «ВЕДМЕДЯ З БАЛАЛАЙКОЮ»

Ротний Олександр Мороз – один з перших українських танкістів, хто опанував модернізований Т-64 БМ «Булат», а його підрозділ неодноразово визнавали кращим у військовій частині. Тому хлопцям діставалися найвідповідальніші завдання.

Навесні 2014 року, коли всі Збройні Сили України були підняті за тривогию, батальйонна тактична група 1-ї танкової бригади висунулася на прикриття українського

кордону з Російською Федерацією. У повній бойовій готовності танкісти пильнували агресора на Чернігівщині, згодом – під Глуховом та Ярмолинцями на Сумщині. Літо «лісові вовки», як називають воїнів 1-ї танкової бригади через зображення на їхньому шевроні вовка, зустріли вже на Луганщині. Отримавши бойову техніку, танкова рота Олександра Мороза рушила на посилення українських блокпостів у селах Металіст та Весела Гора, що за десять кілометрів від охопленого полум'ям сепаратизму Луганська. Там хлопці по-справжньому побачили й відчули всі принади «руського міра», який путінською символікою – від триколора з котиками до ведмедя з

балалайкою – «завойовував» серця мирних українців. Цей сепаратистський колорит доповнювала постійна небезпека та ворожі міни зі снарядами, якими бойовики нещадно били по українських позиціях. У відбитті атак минали дні. Але наші хлопці дуже швидко навчилися витримувати шалені артобстріли, звикли до гуркоту вибухів і самі завдавали ворогу неабияких втрат. Надійно утримуючи свої укріплення в перші червневі дні 2014-го, танкісти записали на свій рахунок не один десяток знищених сепаратистів і російських найманців. Попри труднощі та фізичну втому, українці були незламні.

– Це наша земля! Тут майорітиме синьо-жовтий прапор! Ніхто відступати не збирається. Нам треба йти вперед! – твердо вирішили хлопці з Гончарівського, яких ріднила одна мета – захистити Україну!

НА ПРОРИВ ДО ЛУГАНСЬКОГО АЕРОПОРТУ

9 червня ротний Мороз отримує бойове завдання – прорватися до захисників луганського аеропорту, який на початок літа став найзначущим стратегічним об'єктом на Луганському напрямку. Сепаратисти «накривали» летовище з мінометів, гаубиць та «Градів» із передмістя Луганська. Руйнувалася інфраструктура. Українські військові опинилися в повній блокаді. На той час продукти харчування та боєприпаси доставляли їм виключно повітряним шляхом.

На прорив блокади летовища українські захисники

вирушили о четвертій ранку наступної доби. Колону із 30 одиниць броньованої техніки очолили танкісти з Чернігівщини. Машина капітана Олександра Мороза йшла першою в дозорі. Біля населеного пункту Розкішне наші хлопці виїхали з польової дороги на асфальтну трасу й одразу стали мішенню для ворога. Раптом з усіх боків розпочалася стрілянина та вибухи. Це була ворожа засідка. Зав'язався бій. Масованим вогнем наші воїни розбили противника в заростях лісосмуг, відійшли з небезпечної зони, перегрупувалися й знову рушили наміченим маршрутом, не усвідомлюючи небезпеку, яка чатувала на них попереду. Цей фронтний випадок під

Луганськом командир танкової роти Олександр Мороз пам'ятатиме довго...

– Бетонні плити, якими сепари перекрили міст у Розкішному, мій екіпаж розбив першим бронейним снарядом. Такий розвиток подій неабияк розлютив ворога, який відкрив вогонь з артилерії та гранатометів. Кулі гупали по броні танка, немов били в барабан. Однак ми здійснили ще кілька точних пострілів, знищили ворожу розвідувальну дозорну машину. З боєм і на шаленій швидкості вдалося подолати мостові загородження й прорватися далеко вперед. Основні сили колони, на жаль, відстали. Відкривши люк танка, побачив, що позаду нікого немає. Фактично мій екіпаж залишився сам на сам з ворогом! Я усвідомлював, що бойовики тримають нас на прицілі. Намагався по рації вийти на побратимів, щоб повідомити, в якому місці чекатиму нашу колону. Втім у трубці чув лише шипіння, – розповідає український офіцер.

Від обстрілів, які витримав танк Мороза, почала виходити з ладу система. Зупинився двигун. Узнявши особисту зброю, хлопці вибралися з машини. У той момент їх укотре накрыли вогнем із великокаліберних кулеметів. Потім – із зенітних установок. Обстріли були такі, що й голови не можна було підняти. Командир з підлеглими покинули підбитий танк і відповзли до соняшникового поля, яке жовтим цвітом буяло край дороги.

– Наступав вечір. Темніло. Сепари намагалися нас «викурити» із соняшників – стріляли з кулеметів,

гранатометів, самохідних артустановок, закидували мінами... Відчуття, чесно кажучи, не надто приємні. Близько третьої ночі ми все ж вибралися до автомобільної траси. Дорожній знак вказував, що прямо – луганський аеропорт. Мені вдалося по мобільному вийти на бригадних розвідників, які перебували там. Вони були здивовані нашим дзвінком, проте раділи, що ми живі. Хлопці повідомили, що безпечний шлях до летовища тільки один – смуга обабіч асфальтованої дороги, решта територій – замінована! – згадує Олександр Мороз. – На ранок були вже в аеропорту. Коли розповів офіцерам про пригоду з проривом по мосту, ті отетеріли. Як виявилось, наші артилеристи сприйняли мій «Булат» за ворожий танк й уже дали команду на його знищення з повітря. Проте через погану погоду бойовий вертоліт, на наше щастя, не вилетів. Згодом ми «прокрутили» не одну успішну операцію з прориву оточення терористів. Це забезпечило доставку боєприпасів, ротацію військ і вихід з аеропорту підрозділів, які тривалий час у ньому перебували.

ЯК УКРАЇНЦІ ЗАВАДИЛИ ТЕРОРИСТАМ РУБЛІ ДІЛИТИ

Захищаючи луганський аеропорт, екіпажі Мороза регулярно виходили на «полювання» на ворога. Танкісти влаштовували противнику засідки і прицільним вогнем знищували бронетехніку та живу силу агресора. Так було під Лутугіним, Красним Лучем, біля Вергунської розв'язки...

Одного разу ротний готувався зустріти чергову українську колону та здійснити супровід на летовище. На це завдання хлопці вирушили вночі й добре замаскували танки в лісосмузі неподалік Георгіївки. Зранку ротний спостерігав цікаву картину й дивувався. «Зовсім страх втратили. Хлопці, невже «орки» думають, що вони безсмертні?» – поцікавився офіцер у підлеглих. На відстані 800 метрів посеред поля стояла ворожа техніка: дві вантажівки з боєприпасами, «газель» та ще дві «коробочки». Навколо метушилися озброєні люди. Все як на долоні! Про таке кажуть: картина олією! Олександр Мороз оперативно доповів про «знахідку» безпосередньому командирі. Той відповів: «Дійте за ситуацією!» Як виявилось,

машини зі зброєю прямували в окуповану Георгіївку. Оцінивши обстановку, капітан Мороз вирішив знищити ворожий боєкомплект.

– Танковими пострілами ми знищили їхні машини. Вони яскраво палали, немов сухе сіно, а розриви боєприпасів влаштували окупантам ранкові феєрверки. Ті, хто вижив, розбігалися врзнобіч. Раптом неподалік тліючої техніки з'явилися ще два автомобілі – джип і «Таврія». Чоловіки в камуфляжах почали передавати один одному невеличкі пакети. Придивившись краще, ми зрозуміли, що у пресованих пакунках – гроші. «Командире, вони рублі ділять! Тому й зупинилися, щоб поторгувати російською зброєю, якою потім вбиватимуть наших побратимів. Дозволь закрити «земні двері» цим «підприємцям»?!» – попросив мене сержант Матюша. Наша кулеметна черга була влучною. Успіх закріпили одним бронебійним. Нічого не вдієш – гроші рахунок люблять, – підсумовує ротний. – У ту мить нас спробували атакувати ворожі диверсанти за підтримки танка, який прошмигнув нам у тил. Він перебував у виграшній позиції й готовий був нас розстріляти. Проте ми вчасно зорієнтувалися й уникли небезпеки. Тоді ворог застосував важку артилерію – реактивні системи «Град»...

НАКАЗ – ПОВЕРНУТИ ХРЯЩУВАТЕ!

Зведений підрозділ українських військ 13 серпня 2014 року вирушив маршем з луганського аеропорту на

Хрящувате та Новосвітлівку, що на південний схід від обласного центру. Танкісти та бійці батальйону «Айдар» отримали завдання повернути населені пункти України та взяти під контроль важливу автодорогу Луганськ – Красnodон, що була однією з головних магістралей постачання проросійським бойовикам зброї та живої сили з Російської Федерації. Поблизу окупованих терористами сіл одна з двох українських колон пішла до Новосвітлівки, друга, в якій трьома танковими екіпажами керував капітан Мороз, взяла курс на Хрящувате. Підступи до населеного пункту були заміновані. БМП наших армійців, що їхала попереду, підірвалася на ворожій міні. Екіпаж вдалося евакуювати. Операція українців зі звільнення Хрящуватого заскочила прибічників «руського міра» зненацька. На околиці селища між воїнами АТО і проросійськими окупантами розпочалися жорстокі бої. Завдання українці виконали успішно. Ворог зазнав великих втрат і залишив позиції. На жаль, того дня командир танкової роти Олександр Мороз був важко поранений...

– Загони сепарів, які орудували у Хрящуватому, не знали, що відбувається. Їхні поплічники з Новосвітлівки передали інформацію про штурм позицій «україни». Терористи на бойових машинах піхоти кинулися на допомогу. Однак дорога до Новосвітлівки була перекрита. Вони стали нашою мішенню. Перших кілька машин ми знищили миттєво. Коли противник усвідомив, що потрапив в пастку, застосував міномети 120-мм калібру з висот Хрящуватого. В атаку пішли всі ворожі сили. Почалося

«пекло» і справжній трилер, – розповів український танкіст. – В один момент я висунувся з танка і відчув сильний удар у праве плече. Моя футболка перетворилася на ганчір'я. Кров заливала груди. Шок. На тілі виступив холодний піт. Семиміліметрова снайперська куля прошила передпліччя за два сантиметри від артерії. На щастя, мій ангел-охоронець був поряд...

Після поранення в тому запеклому бою Олександр Мороз намагався ще стріляти, проте рука заніміла. Бій продовжили навідник з механіком. За допомогою знеболювальних офіцер ще тривалий час командував екіпажем і підбадьорював хлопців. Згодом його та інших поранених під вогнем артилерії евакуювали в аеропорт. Через потужні обстріли летовища до Харкова постраждалих доставили лише на четверту добу. Там ротний і дізнався, що наші підрозділи увійшли в Хрящувате та вибили звідти бойовиків.

«КОЛИ ВІН ЙДЕ, НЕ ЧУТИ ДЗВОНІВ»

Під час лікування у військовому шпиталі Олександр Мороз переніс дві операції. Потім була двомісячна реабілітація. Та попри труднощі, незламний духом офіцер повернувся у стрій 1-ї танкової бригади. На військовому полігоні Олександр тренував танковий батальйон з контрактників і мобілізованих бійців. У січні 2015 року капітан Мороз вдруге вирушив на передову під Дебальцеве – в одну з найгарячіших точок у районі АТО. Запеклі бої взимку 2015-го привернули до цього містечка увагу всього цивілізованого світу як до наймасштабнішої злочинної операції російсько-терористичних військ на Донбасі. Під Дебальцевим і навколишніми селами ситуація змінювалася щогодини, адже відбувалося постійне маневрування української армії, загонів терористів і тактичних груп регулярної армії РФ.

Саме 12 лютого капітан Мороз провів під Логвиновим найбільш відомий в історії донбаської війни бій із танками Т-72 5-ї танкової бригади Російської Федерації з Улан-Уде. Російські «іхтамнети» підтягнули до селища два десятки танків. Їм протистояли три українські бойові машини – екіпажі капітана Олександра Мороза, старшого сержанта Володимира Костенка і сержанта Геннадія Ковальського. Ці воїни вже мали значний бойовий досвід. Завданням танкістів було прикриття лівого флангу піхотинців 30-ї окремої механізованої бригади. «Булати»

розгорнулися фронтом. Кожен контролював свій сектор. Командирська машина була в центрі.

– Бойове зіткнення розпочалося о восьмій ранку. Землю прихопив легенький приморозок. Добре проглядався горизонт. Я помітив, як ліворуч села ворожий Т-72 відкрив вогонь по нашій піхоті. Дав команду своєму навіднику Федору Матюші знищити його. Сержант миттєво вразив ціль першим пострілом. «Сімдесятдвійка» загорілася й вибухнула. У цей момент противник відповів. Снаряд влучив у башту танка Володі Костенка. Від пошкодження «Булата» врятувала захисна система. Екіпаж продовжував бій. За кілька секунд обстріляли мою машину. Розрив стався поруч. Ми визначили «жертву» й ударили по ній з трьох гармат. Задимлений панцерник почав відступати, проте екіпаж Костенка «дістав» його осколково-фугасним снарядом, – розповів про перебіг бою Олександр Мороз. – Згодом серед знищеного нами російського заліза з'явилася третя машина окупантів. Ми взяли коротку паузу, щоб перевести дух. Водночас очікували на контратаку противника, адже добре знали: техніки у ворога втричі більше. Втім росіяни мовчали. Третій, так званий блукаючий, танк підбив екіпаж сержанта Ковальського.

Свою місію в тому двадцятихвилинному бою танкісти виконали феноменально. Ротний і його екіпажі відійшли в тил, аби оновити боєкомплект. У наступ на ворожі позиції пішла піхота! Через кілька днів українські підрозділи здійснили планову операцію з виходу з «дебальцевського пекла».

Загалом на дебальцевському плацдармі підрозділ капітана Мороза знищив шість танків та бойову машину піхоти противника. Щоб пишалися українці та боявся ворог, дотепні підлеглі навіть присвятили командирі девіз: «Коли він йде, не чути дзвонів». А ще славний воїн став героєм фронтового фольклору. Тож не дивуйтеся, коли почуєте таку народну прикмету: «Коли ворон сідає на вершину дерева – до морозу, коли ворог на українській землі – чекайте на Сашка Мороза». І зовсім не випадковим буде для нас, коли з боку ворога ми почуємо пісню:

«Ой, Мороз, Мороз, не морозь меня...» Ось тільки «Я вернусь до-мой на закате дня» залишається під питанням, відповіддю на яке може стати: «А не треба ходити в окупантах!»

* * *

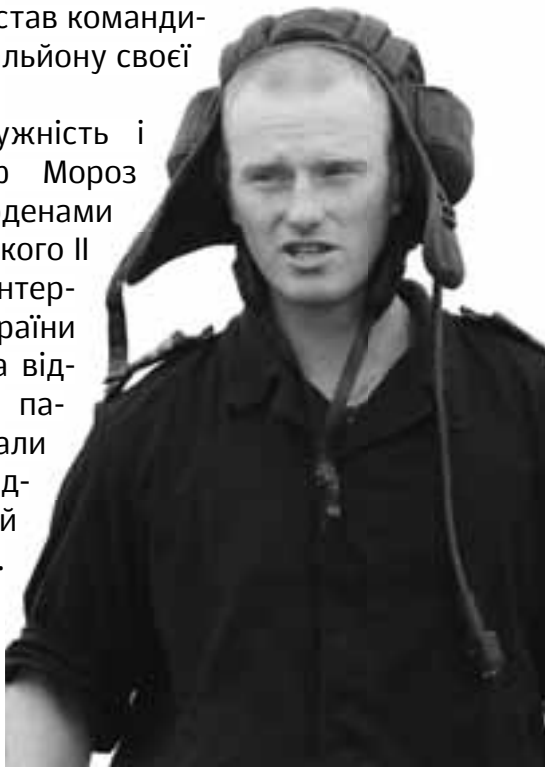
Хоробрість, рішучість і впевнені дії «лісових вовків» у боях за Україну належно оцінило командування. Ротний

Мороз отримав чергове військове звання «майор» та став командиром танкового батальйону своєї бригади.

За особисту мужність і героїзм Олександр Мороз нагороджений орденами Богдана Хмельницького II і III ступенів, а волонтерська спільнота України та громадськість за відданість Вітчизні й патріотизм вшанували бойового офіцера відзнакою «Народний Герой України». Почесні бойові нагороди отримали і його підлеглі!

І в той час, як дехто із чоловіків завзято «воює» в

«Танчики-онлайн», уявивши себе неабияким асом, реальні професіонали на передовій здобувають для України реальну перемогу.

ОЛЕГ СУШИНСЬКИЙ

листопад 2017

ЮЛІАНОВИЧ

Навколо запанувала тиша. А в голові командира взводу дзвенів відгомін смертельного бою. Та до нього додавалися ще якісь ледь чутні звуки. Коли почав прислухатися, здивуванню не було меж – голос лунав з-під його бронжилета. Якимось дивом увімкнувся електронний запис Біблії. Вищі сили були на боці українців

Інструктор із виживання, інструктор з водіння бронемашин, десантник, духовний наставник – ці характеристики прапорщика Сергія Гриба можна продовжити ще й словом «сталкер». Саме так, за прикладом донецьких кіборгів, охрестили себе захисники найгарячішої точки 2016-го – промзони в Авдіївці.

6 квітня взводно-тактична група навчального центру ВДВ прибула до місця призначення – у населений пункт Авдіївка. На той момент інтенсивність ворожих обстрілів промзони порівнювали із донецьким аеропортом. Терористи пускали в хід танки та міномети. Їм вкрай необхідно було встановити контроль над транспортною артерією Донецьк–Горлівка. Українські військові чергової ротації знали, куди їдуть, але ніхто не відмовився. Вони настільки були впевнені у своїх силах, що серед терористів про них пішли чутки: «Приїхали супервоїни». Таку новину армійці почули, коли їм вдалося перехопити ворожі радіорозмови. А переконувати в протилежному навіть і не думали. Навпаки, це додавало українцям упевненості та віри: вони встоять.

Терористам, видно, не терпілося перевірити новачків. Тож вже наступного дня вони пішли на штурм. 19 українських захисників сім із половиною годин стримували ворога. Як згодом проінформувало вище командування, промзону з трьох боків атакували російські спецпризначенці. Та їхні численні спроби зайняти територію були помножені на нуль. Навіть

підступні плани викурити охоронців об'єкта ні до чого не призвели.

– Вони підпалили другий поверх будівлі. Ми всі спустилися на перший. Я думаю, вони чекали, що почнемо відступати. Ми цього не зробили, бо знали – так нам не вижити, – згадує командир відділення взводно-тактичної групи Сергій Гриб.

Будівля палала, дим виїдав очі, а стіни ледь витримували шалений обстріл. Бійці рятувалися, як могли – хтось знайшов пов'язку, а хтось обливав водою балкаву, щоб не задихнутися. Кілька бійців повернулися на другий поверх. Знайшовши кімнату, де не

сильно горіло, зайняли позиції та почали вести вогонь по противнику.

Такого російські «специ» не очікували і радіозв'язком повідомили своєму керівництву: «Ми відходимо».

Саме тоді Сергій Юліанович зрозумів, звідки линули дивні звуки:

– Я носив під бронезилетом у кишені електронну Біблію, але я її не вмикав. Коли почав прислухатись, це було саме «Одкровення». Я вирахував, що ввімкнулася вона ще на початку бою, – згадує Сергій Гриб.

Можливо, професіоналізм уберіг наших воїнів від загибелі, а можливо, і вищі сили. Серед наших у тому зіткненні не було навіть поранених.

Сергій – глибоко віруюча людина, християнин. І він каже, що на війні немає таких, хто не вірить у Бога. Але підтримка потрібна завжди. Тож роль духовного наставника взяв на себе. Хтось почав його називати «святий отець», а хтось «падре»,

та взводний не гнівався за це на 20-річних підлеглих, які годилися йому в сини. Просто міг мовчки підійти, по-батьківськи пригорнути, щоб комусь стало легше на душі. А коли не було боїв – збиралися в наметі, де Сергій влаштував таку собі польову капличку із гільзами замість лампадок та невеличким образом. Воїни інколи просто збиралися там, слухали запис Святого Письма та думали про щось для них важливе.

Такі моменти дуже цінувалися в колективі. Бо відпочити на об'єкті – майже неможливо. Два кілометри руїн, закатаних у асфальт, та тонкі стіни з жерсті, які наскрізь прострілюються – сувора реальність авдіївської промзони. Погіршує ситуацію і неймовірна близькість до позицій противника. У деяких місцях – до 50 метрів. Сергій каже, що могли чути, як окупанти говорять, а ввечері навіть без приладів нічного бачення розпізнавали їхні фігури. А ще постійно мали бути напоготові. Бандити намагалися підійти впритул та вчинити диверсію. Лець не щодня були непрохані гості – ворожі ДРГ. А «братній» народ гатив по них 120-ти та 152-міліметровим калібром.

– З 13 травня курсанти військових училищ РФ приїхали, мабуть, складати заліки. Почалися масові обстріли з мінометів, артилерії, які тривали по 3-4 години. Вони стояли за один-два кілометри від Ясинуватої та вели по нас вогонь, – каже командир взводу.

Інколи забували про сон. Було й таке, що тим, хто змінився зі спостережної позиції, вистачало часу

лише на ковток води чи на те, щоб обтертися вологою серветкою. А потім знову – у бій. Сергій зі своїм підрозділом пробув у Авдіївці 3 місяці. За цей час йому довелося поспілкуватися із місцевими. І найбільше бійця вражало не те, що за два кілометри від зони зіткнення триває спокійне цивільне життя без жодних ознак війни, а те, що підходили прості робітники та казали: «До зустрічі на промці!»

Напевне, вони були по обидва боки лінії вогню, але про це ніхто ніколи не дізнається. Та Сергію Грибу це не так уже й важливо. Він дуже болісно сприймає нишню жорстоку реальність, а на деякі закиди людей, що віруюча людина не має брати до рук зброю, завжди відповідає:

– Всім дряпають очі слова «Не вбий!». Але якщо прочитати уважніше про землю обітовану і як на ній осів той народ, якому Бог дав цю територію, то все стає зрозуміло. І я, як людина віруюча, розумію, що народився та живу на своїй землі. Я не йду в РФ, не претендую ні на чий землі. І свята справа – боронити власну землю. А Біблія каже: немає більшої любові за

ту, коли хто кладе душу свою за друзів своїх.

Тож Сергій знає, що не робить нічого проти власної совісті, не вчиняє такого, за що б було соромно перед дітьми та дружиною. Він ні від кого не приховував, що їде в Авдіївку. Коли телефонував додому, завжди казав: «Все добре». А в бою викладався на всі сто.

– Вже потім мої молоді підлеглі, зізналися мені: «Юліановичу, вибачте нас, але ми укладали парі, наскільки Вас вистачить», – усміхається Сергій.

Він живе заради того, щоб зробити життя кращим. І звик робити те, до чого прагне душа: до військової служби, екстриму, самореалізації. Напевне, це підштовхнуло його вдруجه прийти в Збройні сили. Адже на початку 90-х була перша спроба вдягнути військовий однострій та пов'язати своє життя з армією. На жаль, кар'єра молодого інструктора з водіння тривала недовго. Постійні скорочення та негаразди перервали її. Йому, молодому спеціалісту, довелося шукати себе у цивільному житті. Та доля склалася так, що він зміг зберегти досвід і накопичити унікальні знання, щоб передати їх дітям та підліткам. Став сертифікованим інструктором з виживання у рамках міжнародного руху, який діє на Житомирщині.

– Це рух на кшталт скаутського, Пласту. Діти віком від 6 до 18 років вивчають топографію, орієнтування на місцевості, долають перепади, опановують альпіністську підготовку, навички надання першої медичної допомоги тощо. Я й нині працюю інструктором. Це

моя волонтерська робота. Любов до цієї справи прищепив і власним дітям.

Серед вихованців Сергія Гриба є й ті, хто служив у військах спецпризначення та морській піхоті. А хлопці, яких навчив нещодавно, телефонують йому із зони АТО і кажуть, що його методи дієві, вони перевірили це на практиці.

Сам Сергій повернувся у військо під час шостої хвили мобілізації. І хоча його особова справа у військкоматі дивним чином загубилася, а він на початок протистояння на Сході був багатодітним батьком неповнолітніх дітей, все одно наполіг, що служитиме скільки вистачить сил. А на запитання, чи погодиться знову виїхати з рідного Житомира в гарячу точку Донбасу, без вагань відповів:

– Я буду там, де буде потрібна моя допомога.

Галина ЖОЛТІКОВА

грудень 2016

ЖИТТЯ, ЩО ПАХНЕ ПОРОХОМ

– Я тебе покараю, полковнику! – кричав у слухавку один із старших командирів.

– Покараєте, коли повернуся із зони АТО, а спочатку зроблю свою справу, – відрізав Андрій Ковальчук

Від тієї розмови сплигло чимало часу. Ще неодноразово комбригу 80-ї десантно-штурмової бригади доводилося брати на себе відповідальність – приймати власні рішення. Головний мотив – зберегти життя бійців. Напевне, тому, що він вмів правильно керувати ввіреними підрозділами, знав нюанси ведення бою, або тому, що повернувся на мирну територію лише за два роки, про покарання ніхто вже не згадував. За досягнення перед Батьківщиною він отримав найвище звання – Герой України. Та це не додало в характер бойового офіцера ані краплі зверхності. А його щира усмішка свідчить, що жорстка реальність не зламала його і він досі живе для інших.

КРУТИЙ ВІРАЖ

Пораненому полковникові Ковальчуку телефонували та наказували терміново евакуюватися з оточеного російсько-терористичними військами луганського аеропорту. Тоді по його обличчю можна було зрозуміти, що він звідти не піде. Адже до нього підійшов підлеглий і сказав: «Товаришу командир, ми без вас – не бійці». Він не міг кинути їх напризволяще.

Він лежав під крапельницею, боліло забинтоване плече. Між пораненими постійно ходив медик. Андрій Ковальчук зміг повернути до нього голову і запитати: «Дмитре, витягнеш?»

– Так, – запевнив військовий лікар.

Ці слова додали внутрішньої впевненості ослабленому великою втратою крові комбригу. А перед очима стояла жахлива картина прориву колони крізь кільце терористів.

Два українські батальйони мали пробити коридор до луганського летовища, де українські підрозділи понад місяць тримали оборону під вогнем ворожої артилерії. Вони дуже потребували підкріплення та допомоги. «Якщо рушимо по прямій – це 17 кілометрів під прицілом ворога. Колона не вціліє, – прораховував командир. – Є інший шлях: доведеться зробити великий гак, але про нього мало хто знає і на карті він не позначений».

Тим більше, що розвідка доповіла, що вздовж визначеного маршруту – ворожа засідка.

У колоні про інший шлях ніхто не знав, тож витік інформації був неможливий. О 8-й вечора командир наказав вирушати. Першим йшов БТР. Коли колона виїхала на міст, першу машину підбили терористи, і вона заблокувала рух решти. Почався шквальний обстріл. Андрієві Ковальчуку, який їхав у штабній машині доповіли: «БТР горить».

– Знав, що іншого виходу немає: або вперед, або кінець. Розвернутися не можна, від залпів снарядів загорілися місцеві дачі. Ми стояли за пагорбами. Коли противник почав закидати нас мінами, то вони здебільшого не долітали чи перелітали. Та я розумів, що хоч ми і прикриті, але якщо будемо стояти, нас рано чи пізно сплять. Тоді усвідомив: маю швидко прийняти якесь рішення, – згадує Андрій Трохимович.

Він побіг у голову колони. За охопленим вогнем БТРом стояв танк. Полковник Ковальчук кинув його командирів: «Відсуньте вбік, щоб колона змогла пройти».

– Я біг назад, запекла перестрілка не вщухала, а танкісти тим часом робили свою справу. Коли можна було проїхати, дав команду «По машинах!» Аж раптом чергова несподіванка – танк не рухається. Тож знову побіг у голову колони. Бійці психологічно зламалися при вигляді бронемашини, що палала. В цей напружений момент їм потрібно було хоч якось вивести зі ступору, – продовжує Андрій Ковальчук. – Почав кричати – марно. Потім

навів на них автомат і сказав: якщо не поїдете, тут вас і розстріляю.

Танк рушив з місця. Полковник сів зверху на БТР, та за 600 метрів відчув удар. Куля калібру 7,62 влучила в плече. Спочатку йому здалося, ніби відірвало руку. Офіцер перевів погляд на кінцівку. Поворушив пальцями, вони працювали. Проїхавши більше двох кілометрів, Андрій Трохимович почав непритомніти від втрати крові. Майор Нестеренко, який сидів поруч, підстраховував командира, щоб той не впав з броні.

Колона вийшла з-під вогню противника, зайшла на територію луганського аеропорту. Це було 13 липня 2014 року. Андрій Ковальчук переконаний, що цифра 13 протягом усього

життя є для нього щасливою. Цього дня він залишився живим, у школі був 13-м у списку, в наказах про присвоєння чергових військових звань часто стояло це число, навіть у зоні АТО машина, на якій їздив комбриг, мала номер «1313».

ВИКЛИКАЮ ВОГОНЬ НА СЕБЕ

30 серпня 2014 року, 9 година ранку. Луганський аеропорт майже вщент зруйнований. Лише півсотні бійців із автоматами та кулеметами на чолі з командиром залишилися охороняти цей стратегічний об'єкт. Російські танки прорвали оборону, проминули мінні загородження та з оскаженілою люттю почали шматувати землю.

– Відступати нікуди не можна, навкруги поле. Видно все як на долоні. Якби втікали, нас би розстрілювали в спину, це було б, як під Волновахою. Залишилася одна понівечена будівля. У ній і трималися. Танкам ми нічого не могли зробити. А я бачив, що ворожа піхота вже рветься

на територію. Тож рішення було єдине – викликати на себе вогонь нашої артилерії. Взяв слухавку, добре, що був зв'язок, передав у штаб сектору наші координати. Я це зробив, бо був упевнений у своїх бійцях на всі 100 відсотків, знав, що вони укриються від вогню. Вони вже настільки були навчені, що артилерія для них не була страшною, хіба що пряме влучання.

Оборонці аеропорту так трималися добу. Їх накривали і наша, і ворожа артилерія, живого місця не було. Між розривами – не більше метра, земля – переорана снарядами. Виходили 31-го, ставши частиною легендарної історії з визволення Донбасу.

МИРОТВОРЧИЙ ДОСВІД СТАВ У ПРИГОДІ

На Сході комбриг неодноразово згадував моменти своєї миротворчої місії в Косові. Порівнював з нинішніми подіями. Розумів, наскільки сильним є вплив російської пропаганди на жителів Донбасу. Але на початку конфлікту бойовий офіцер ще не міг усвідомити реальності: вони їхали визволяти, а співвітчизники їх проклинали.

Якось на Сході у травні 2014 року Ковальчук мав розмову з одним із ватажків бандформування «Югославом». Він приїхав до українців у табір під виглядом звичайного цивільного і намагався викликати обурення, порушуючи політичні питання. Офіцер відповів йому на запитання, що вони тут роблять. На що почув у відповідь:

– Ми з вами ще помірємося силами.

– Якими силами? Якийсь ти дивний. Розлючені люди проти автоматів та бронетехніки?

– Зачекайте, мене трохи часу і побачите, – просичав «Югослав».

Полковник Ковальчук згадав цю розмову, коли український кордон перетнули перші смертоносні путінські «гумконвої». Обстановка ставала дедалі більш напруженою, місцеві все частіше блокували колони, і всі, як один, повторювали, наче мантру: «Навіщо ви сюди прийшли?» В душі Андрія Ковальчука все кипіло, але він, навчений косовським досвідом, знав – з ними потрібно спілкуватися і в жодному разі не можна виявити ні слабкості, ні люті.

– Я людина закону. Ви сплачуєте податки, я вас захищаю, це моя робота. Це розуміє навіть дитина, а ви ставите мені такі безглузді запитання, – відрізав офіцер.

Найважчий випадок стався в районі населеного пункту Райгородок. Близько чотирьохсот розлючених чоловіків намагалися оточити батальйон, на чолі якого стояв полковник Ковальчук. Ними керувала агресія. Вони кричали солдатам: «Хлопці, кидайте зброю, ми вас нагодуємо і відпустимо по домівках». Андрію Ковальчуку вдалося знизити напругу, спілкуючись із натовпом. Єдина втрата – це нерви та голос, який сів після шестигодинної гарячої дискусії. А протистояння не переросло в силове лише завдяки вміло розставленим пріоритетам. Аби зупинити цю безглузду багатогодинну суперечку, застеріг:

– Люди, погляньте уважно. Між вами є ті, які вас сюди

привели. Хтось вам заплатив за це гроші, хтось знайшов обраних на теперішню владу. Та це ваша особиста позиція. А моя позиція незмінна – я і мої бійці мають право на захист, тож зброї ми не віддамо. Якщо хтось перетне межу – застосовуватимемо зброю без попередження.

Молодики побачили реакцію рішуче налаштованих бійців і відступили.

Таких випадків у зоні АТО офіцер пам'ятає багато. Терористи все більше озброювалися, а їхні злочинні лави поповнювали військові професіонали без

розпізнавальних знаків. Але такі акції закінчувалися не на їхню користь, бо без народу вони були лише купкою озброєних терористів. А як відкрити очі натовпу, Андрій Ковальчук знав і добре робив це.

НА ПІДСТУПАХ ДО СЛОВ'ЯНСЬКА

Найбільшою своєю перемогою полковник вважає звільнення Слов'янська:

– Всі кажуть, що там боїв не було. Але це далеко не так. Та найбільше дісталось мені й моїй роті в напрямку населеного пункту Миколаївка. Дорога туди вела впридул до Слов'янської ТЕС. І саме в цих будівлях засіли бандити. Вони не давали нам пройти. Артилерія їх не злякала. Довелося штурмувати. Операція тривала два дні. Мої бійці зробили чотири заходи, щоб їх звідти повибивати.

Було важко фізично і морально. Проте українські воїни з поставленим завданням упоралися. Вони увійшли в Миколаївку. Втім у комбрига почуття виконаного обов'язку не було, бо не зміг досягти головного – зберегти життя підлеглому солдату.

– Напевне, таким подіям щось передує. Так було і тоді, але я не надав цьому значення. Перед тим, як визволити Миколаївку, ми закріпилися на одній із висот на підступах до цього населеного пункту. Тільки зайняли кругову оборону, нас накрило вогнем із «Градів». Внизу був блокпост сепаратистів. Коли все заспокоїлось, я дістав бінокль і почав розглядати, чим вони там зайняті. Потім повертаю

голову, дивлюся, а на БТРі стоїть солдат у тільнику, без бронезилета, без шолома і просто дивиться на це все. Я йому – злізь, сховайся, чого ти такий безпечний?!

На другий день бою в Миколаївці цей хлопчина загинув. Бійці, які ще не бачили такого, були шоковані, дехто не стримував сліз. Але знову треба йти на штурм. На запитання, як вдалося вмотивувати бійців, Андрій Трохимович знизав плечима і сказав: «Напевне, в них була віра у свого командира. Це дуже багато».

– Я їм тоді кажу: “Хлопчики, ми його вже не повернемо”. Одного по плечу вдарив, щоб він здригнувся, десь дав голосніше команду, щоб усі отямилися. І вони знову

пішли. На третій день ми увійшли у Слов'янськ. На підступах до самого міста по нас почав працювати снайпер. Досі це добре пам'ятаю: їде машина із самого Слов'янська, на ходу по нас з неї відкривають вогонь, а потім відчиняються дверцята і вивалюється піп у рясі.

Бойові офіцери – командири 80-ї та 25-ї бригад вмить зорієнтувалися: кинулися на другий поверх будівлі, яка була поруч, та почали знешкоджувати і машину, і «священника».

За два роки бойових дій у зоні АТО полковникові Ковальчуку багато довелося побачити й пережити. Та, напевне, вроджене прагнення перемоги вивело офіцера і його підлеглих не з однієї смертоносної пастки. Коли їхав на чергове бойове завдання, і на шляху траплялася церква, він завжди повертав у той бік голову і подумки промовляв: «Боже, не дай померти людям». А коли повертався назад, знесилений після бою, вдихав запах розпеченого металу та пороху, його першою думкою було: «Ми це зробили!»

Галина ЖОЛТІКОВА

січень 2017

«ТВІЙ ВИХІД, САПЕРЕ!»

Підібравшись ближче до мосту, розвідники запідозрили якийсь підступ: біля дороги серед згорілої техніки на виду лежав труп знищеного противника. Командир нахмурих брови і з докором промовив: «Що ж ви, бісові діти, не забрали свого?!» Піднявши руку, він жестом дав команду всім зупинитися. Бойовий досвід підказував: на відміну від наших, які будь-якою ціною намагаються забрати загиблих побратимів з поля бою, російські окупанти часто-густо влаштовують із тіл своїх поплічників підступні мінні пастки. Тож, можливо, і на тілі цього загиблого схована вибухівка. Або труп потрібен, щоб відволікти увагу, а поряд встановлений інший пристрій – значно потужніший. Командир розумів: слово – за сапером. Обводячи хлопців поглядом, він зупинився на одному з них: «Твій вихід, сапере!»

Молодий боєць наче чекав цієї команди. Та як справжній сапер вирішив для початку розрядити напружену обстановку. Хлопець вийшов уперед і, примружившись, хитро запитав: «А як щодо еліти війська? Ну там блакитна кров, біла кістка?» Суворі обличчя десантників осяяли усмішки. Оцінив гумор і командир.

– Зараз головну арію в нашому оркестрі виконуєш ти. Тож давай, хлопче, дуй! – промовив він, по-батьківськи тепло поплескавши парубка по плечу.

Той умить посерйознішав, розправив спину і наче виріс на голову.

– Якщо так, то тиша в залі! – поважно виголосив жартівник.

Піднявши свої обладунки, сапер пішов уперед обстежувати місцину. Віддаляючись від побратимів, він наближався до небезпеки. Оглянувши територію сантиметр за сантиметром, хлопець підійшов до тіла загиблого бойовика. За зовнішніми ознаками було видно, що воно пролежало під спекотним сонцем два-три дні, тож жахливо смерділо. Опустившись на коліна, боєць почав обережно обстежувати труп. Дихати було важко, зрадливий піт струмочками стікав із чола, заливаючи очі, серце калатало, немов у грудях йому було тісно. Та рухи сапера були чіткі й обережні. Він не мав права на помилку! Під трупом дійсно виявилася граната. Зробивши декілька професійних рухів, він знешкодив її. Бійці зітхнули з полегшенням і вже хотіли йти до сапера, як той, повернувшись обличчям до них, раптом прокричав: «Мені б медсестру!»

– Невже поранило? – стурбовані побратими миттю кинулися до хлопця.

– Та ні! – усміхнувся відчайдух. – Які ж ви недалекі! Невже не бачили у фільмах, як під час операції медсестра витирає піт з обличчя хірурга?

– От дурень! – сміючись, почали обнімати його побратими. А командир, зітхнувши, промовив: «Були в мене десантники-шибайголови, але такого ще не було!»

Шлях був вільний, і загін рушив далі...

Своя бойова історія є й у командира інженерно-саперного взводу прапорщика Вячеслава Кубрака, котрий неодноразово чув «Твій вихід, саперє!».

На його особистому рахунку не одна сотня бойових розмінвань. Серед військовослужбовців 36-ї окремої бригади морської піхоти він – людина відома.

ШЛЯХ ВОЇНА

Аби стати професійним сапером, Вячеславу Кубраку довелося пройти довгий і тернистий шлях воїна, із честю відповідаючи на виклики долі...

Балкани. У складі українського миротворчого контингенту Вячеслав потрапляє до Косова, де ледь не щодня спалахують конфлікти між сербським та албанським населенням – православнимита мусульманами. Виконуючи почесну місію, наші миротворці не лише вгамовують розлючені натовпи людей, які з вилами та сокирами в руках влаштовують сутички між собою, а й охороняють об'єкти, патрулюють на блокпостах, розмінують дороги, допомагають місцевим. Українці швидко заживають слави щирих друзів, а серед закордонних колег – ще й майстрів на всі руки. За «дякую» і на «раз-два» вони допомагають іноземцям полагодити розетку, провести в намет світло, відремонтувати техніку. Та справжній тест на дружбу був у них попереду...

Це сталося раптово. Водій авто, в якому перебували польські миротворці, не впорався з керуванням, тож машина з'їхала з дороги та провалилася у гірську прірву. На щастя, її затримали дерева на крутому схилі, між якими вона застрягла. Усі розуміли, що таке становище ненадійне, а ризик цілком реальний. А якщо не витримають дерева, почнеться сильний вітер або в когось із пасажирів здадуть нерви? Люди боялися поворухнутися, і навіть дихати! Відлік пішов на хвилини.

Польські офіцери, які прибігли на місце падіння, голосно взивали до Всевишнього: «Боже, спаси самохід і жовнірів!» Та цю почесну місію, вочевидь, Бог доручив українцям. За кермом тягача на базі «Уралу» був Вячеслав Кубрак. Поляки, зустрівши їх, хутко підвели до прірви.

– Тутай! – занепокоєно вказали вниз, де між життям і смертю зависли їхні побратими.

– Матка Боска! – від побаченого вигукнув один з українців. Щиросердний, він так перейнявся чужою бідю, що навіть заговорив рідною для поляків мовою, неначе цим хотів сказати: «Не хвилюйтеся – ви не одні, ми з вами!»

Часу на зволікання не залишалось. Хлопці миттєво розпочали рятувальну операцію. У хід пішли троси та мотузки, а ще вправні дії та неймовірне бажання врятувати людей, які вже прощалися із життям.

– Проше бардзо, острожне! Бліжей! Віжей! – чулося звідусіль.

І ось нарешті постраждалі відчули під ногами землю. Їхні очі світилися від щастя. Широкі усмішки прикрашали втомлені обличчя. А польський генерал, потискаючи руки українським рятувальникам, не втомлювався повторювати: «Дзенкує бардзо!»

Винуватець пригоди – водій-поляк, трохи оговтавшись, підійшов до Вячеслава.

– Муй самохуд зостал ушкодзони, – поділився він прикрістю з українським колегою. На що той, усміхнувшись, відповів: «Головне, що ти, брате, без цього «ушкодзони». Поляк подивився на українця з вдячністю і щиро потиснув йому руку: «Дзенкує!»

Українці, зібравши спорядження, з почуттям виконаного обов'язку вирушили на місце своєї дислокації.

Україна. Харківщина. Вячеслав Кубрак у складі інженерно-саперного загону 17-ї окремої танкової

бригади ліквідує наслідки техногенної катастрофи в Лозовій. Пожежа тоді охопила майже 400 гектарів арсеналу, де на зберіганні – понад 90 тисяч тонн боєприпасів!

Загалом підрозділ, в якому служив Кубрак, розмінував прилеглі території з 2009-го по 2012-й. За той період військові інженери очистили від смертоносного металу десятки навколишніх сіл і містечок.

– Працювали пліч-о-пліч з підрозділами рятувальників, – згадує ті нелегкі часи Вячеслав. – Усіляко допомагали місцевому населенню, адже чимало людей залишилися без даху над головою. Ніколи не забуду чоловіка, який стояв, знедолений, біля свого згорілого будинку в легкій майці, старих спортивних штанях і літніх сандалях.

Пропустивши людський біль крізь себе, Кубрак дає собі слово: допоки вистачить сил, допомагати людям і рідній країні. І це був зовсім не ура-патріотизм, адже своїми

буденними справами Вячеслав відтворює мирне життя: разом із побратимами очищають залізничні колії, приводять до ладу двори, відбудовують оселі. Справжньою радістю для військових стало те, що люди почали повертатися до своїх осель, коли на цій території знову завирувало життя. Про те, яке крихке людське життя, Вячеслав згадає незабаром...

Як людина віруюча, він ніколи не довіряв забобонам. Проте один випадок дещо змінив його погляди. Сталося це в п'ятницю 13-го.

З перевіркою до Лозової приїхав представник Генерального штабу. Поважний гість захотів на власні очі побачити чим займаються сапери. На карті тицьнув пальцем у ділянку, на яку волів поїхати. Дві години комбат умовляв «інспектора» змінити маршрут, пропонуючи більш безпечне місце. Однак той уперто наполягав на своєму. Та великі зірочки роблять великі справи. «Генштабівця» на об'єкт повіз Вячеслав Кубрак на гусеничній техніці ІМР-2. При проїзді через небезпечну ділянку під машиною вибухнула міна 82-го калібру. У результаті Кубрак дістав контузію, а полковник довго не міг оговтатися. Проте весь екіпаж залишився живим!

Україна. Крим. На півострів Вячеслав потрапляє через велике кохання. Зустрівши ще в Лозовій красуню Ірину, яка на той час була капітаном і служила офіцером-вихователем в одній з військових частин, він зрозумів, що закохався по самі вуха. Варто їй було з'явитися в полі його зору, як серце воїна починало калатати. Дівчина

також накинула оком на шляхетного, стрункого та бравого хлопчину. Між ними спалахнуло почуття, про яке говорять: велике і на все життя.

Коли Іра перебралася до нового місця служби у Крим, Вячеслав послідував туди ж. Він вступає до лав 36-ї бригади військ берегової оборони. Місце дислокації – селище Перевальне.

Досвід бійця відразу помічають командири та товариші по службі. Вячеслав двічі бере участь у масштабних

військових навчаннях «Сі Бриз». Тоді воїни з Перевального зарекомендували себе з найкращого боку. Про них заговорили, як про справжніх професіоналів.

Відкриті до дружби українці щиро товаришують із військовослужбовцями Чорноморського флоту Російської Федерації. Проводять спільні тренування, обмінюються досвідом, спільно відзначають свята. Тоді українці ще навіть не здогадувалися про справжню ціну такої дружби, не знали вони, що початок 2014 року стане тим лакмусовим папірцем, який проявить, хто є ким насправді.

Сталося це, як у страшному сні. Колишні «друзі» вмить перетворилися на окупантів. Підбурюючи місцевий люд, вони блокують українську військову частину.

Лунають церковні дзвони. То місцевий священик піднявся на дзвіницю церкви, намагаючись їхнім чистим звучанням приборкати розлючений натовп, закликаючи людей схаменутися і не чинити гріха. Як у давні часи, він сповіщав світ про лихо та наближення ворога.

Вячеслав до дрібниць пам'ятає ті часи.

24 лютого. Він з побратимами прибуває в розташування частини за сигналом тривоги. Між собою перешіптуються: «Невже Росія перевищила свій контингент у Криму?» Ніхто не розуміє, що відбувається.

О 5-й ранку командир бригади полковник Стороженко, який згодом виявиться зрадником і перейде на бік ворога, інформує про план росіян штурмувати частину.

27 лютого. Російські солдати на техніці – вже біля

контрольно-пропускного пункту. Назустріч противнику виїжджає один бронетранспортер. Окупанти розуміють: українці так просто не здадуться. За кілька днів кількість російських солдатів зростає до п'яти тисяч. Вони повністю оточують розташування бригади. Ворог вимагає доступу до секретного відділу, стоянки з технікою та складу з боєприпасами. Українці їм категорично відмовляють і захищають своє розташування до 15 березня.

Кубрак згадує, що тоді Перевальне, можливо, було єдиним кримським містечком, де на будівлях військової установи майоріли синьо-жовті прапори.

Потім командир частини Стороженко здає окупантам автомобільний парк і зброю, а своїм підлеглим

«рекомендує» заpastися палицями та металевими щитами...

З-понад 900 бійців особового складу бригади на материкову Україну повернулися лише 140. Зражені, та незламні воїни із честю несуть гасло «Вірні завжди!» Під керівництвом командира гірсько-піхотного батальйону підполковника Юрія Головашенка вони прибувають до Одеси. Серед патріотів – і Вячеслав. Про таких сильних духом говорять: «Він пройшов і Крим, і Рим, і мідні труби».

Україна. Донеччина. Зона АТО. У вересні 2014 року Вячеслав Кубрак у складі батальйону морської піхоти проходить бойове хрещення, зайнявши оборону поблизу селища Гранітне, що на північ від Маріуполя. Тоді ще не обстріляні, вони відразу потрапляють під шквальний вогонь російської важкої артилерії.

– Щоб у наших ворогів у горлі пір'я поросло! – спере-сердя каже Вячеслав, пригадуючи той обстріл. – Тільки-но почали окопуватися, як у наш бік полетіли «гради». Одні бійці вривалися в землю, інші ховалися від смертоносних осколків просто за кам'яними брилами. Кущі та дерева поряд з оборонними позиціями геть викосило. Навкруги все палало, а від їдкового диму страшенно пекло очі та важко було дихати.

На щастя, тієї ночі серед морпихів ніхто не постраждав. Трохи оговтавшись від першої зустрічі з війною, воїни беруть під контроль населений пункт і в подальшому впевнено утримують свої позиції. Вячеслав із побратимами

супроводжує конвої, надає вогневу підтримку підрозділам, охороняє небо, знищуючи зенітними установками ворожі безпілотники-розвідники.

Обстріли українських позицій під Маріуполем восени 2014 року переходять у затяжну фазу. Подекуди до окупантів не більше кілометра. Частими стають позиційні бої, в яких противник зазнає відчутних втрат. Через це ворог називає українських морпівів «чорними собаками» або «чорною смертю».

У друге відрядження на охопленій війною Донбас Вячеслав їде командиром інженерно-саперного взводу. Професійний і досвідчений, він прямує до місця свого призначення – сектору «Маріуполь».

У Приазов'ї роботи саперам вистачає. По декілька разів на добу їм доводиться вирушати на передові позиції. Під пекельним вогнем хлопці роблять проходи в мінних полях і загородах супротивника, розмінують місцевість, нерідко знешкоджують ворожі боєприпаси просто біля окопів і бліндажів противника. А коли трапляється відносно затишшя – від смертоносного залізниччя очищають вулиці та будівлі мешканців на околицях Маріуполя. За свою рішучість і хоробрість військові інженери заживають повагу серед місцевого населення сіл Лебединське, Бердянське, Сопіне, а серед ворога – кадрових російських солдатів, «еліти» банди «Сомалі» і так званого 9-го полку морської піхоти «ДНР» – люту ненависть...

Це трапилося вночі поблизу селища Лебединське. Кубрак разом зі своєю командою вийшов на чергове

завдання. Крок у крок, слухаючи повітря, сапери просу-
валися вперед, обстежуючи територію. Захопившись «ти-
хою» роботою, бійці не помітили, як наблизилися до во-
рожих окопів. Аж раптом почули цікаву розмову. Окупант
рацією передавав поплічнику інформацію про встанов-
лені ними мінні пастки, а також маршрути, якими заплан-
овано здійснити набіг на «хунту» найближчого неділь-
ного ранку. Те базікання «орків», за словами Вячеслава,
стало справжньою знахідкою для наших саперів. Тож
вони вирішили повернути, як-то кажуть, сепару – сепаро-
рове. Крадькома зняли ворожі міни та виставили їх на ті
маршрути, якими мала рухатися диверсійна група. Для
багатьох окупантів той ранковий похід був останнім.

«ДЛЯ НИХ – ЦЕ ПОЛІГОН. ДЛЯ НАС – ЦЕ НАША ЗЕМЛЯ!»

2016 року взвод Вячеслава Кубрака першим вступив на
багатостраждальну землю східної частини Широкиного,
з якої після двох років окупації пішли озброєні бандит-
ські формування.

До приходу українців бойовики готувалися заздале-
гідь. Усі покинуті будівлі, де панував «русскій мір» і ха-
зяйнували терористи, були заміновані. На дверях одного
з таких будинків – розтяжка, під вікном – замаскована
граната, а в дитячій іграшці – вибухівка, начинена цвя-
хами та шматками колючого дроту.

– Хочу попити води з криниці, – згадує Вячеслав, –
а поруч на мене «дивиться» хвіст протипіхотної міни

натискної дії. Акуратно дістають та читають маркування: «Російська Федерація. 2013 рік». Тільки з одного невеличкого двоповерхового будинку ми «зняли» 27 прихованих «сюрпризів»! На жаль, одна міна розірвалася. Тоді наш побратим зазнав поранення.

Перевівши подих, сапер продовжує:

– Життя показало: ті, хто називає себе патріотами Донбасу, не втомлюються знищувати його інфраструктуру. Ворог тут робить, що хоче. Ставить мінні пастки, бо окупантам байдуже, чи будуть тут гратися діти, чи проходитиме мирне населення. Для них – це полігон, для нас – це наша земля!»

На підтвердження слів Вячеслава з телеекранів чути повідомлення: «Потужний вибух пролунав сьогодні вранці...», «Троє мирних жителів Донецчини у вівторок підірвалися на розтяжці...», «Рейсовий автобус підірвався на міні...», «У неділю на власному городі тринадцятирічний хлопець підірвався на розтяжці...», «Поблизу сіл сапери

виявили купу розтяжок і мін...»

...Українська земля після вторгнення російських окупантів містить жахливу небезпеку. І заклик «Твій вихід, сапере!» ще довго лунатиме на просторах Донеччини. Завдяки кропіткій роботі таких, як Вячеслав Кубрак, з кожним днем безпечних територій стає дедалі більше. Йдучи слідами смерті, сапери знешкоджують її, прокладаючи дорогу життя. Ризикуючи собою, вони виявляють і знешкоджують міни. Сигналізуючи піднятою рукою: «Шлях – вільний!», вони показують, що можна рухатися, отже, жити!

Олег СУШИНСЬКИЙ
Травень 2017

«ЛЬОВА»: БОЙОВЕ ХРЕЩЕННЯ САВУР-МОГИЛОЮ

Він не фантом і не людина без обличчя. У нього – насичене подіями життя, улюблена справа. Саме вона накладає відбиток на його буття: чоловік не називає свого прізвища, ніде не опубліковує фото. Майже весь час – у зоні АТО. Тож «засвітитися» – наразитися на небезпеку або створити прецедент – провалити бойове завдання – він просто не має права

Мені пощастило зустрітися з Олександром за кілька днів до його від'їзду на Донбас. До рідних він повертається час від часу на короткий перепочинок або ж на чергове лікування. Поправивши здоров'я – знову в бій. Загалом з його тіла витягнули 45 осколків, був двічі контужений.

Вперше Олександр зрозумів, що Донбас стає гарячою точкою в Україні, коли на 10-му блокпосту під Волновахою розстріляли його побратимів із батальйону «Колос» 51-ї бригади. Тоді він дав собі слово: скільки стане сил, боронитиме державу. Нагода випробувати себе трапилася доволі швидко. Групі екстреного виклику, до якої був прикомандирований Олександр, поставили бойове завдання: зачистити та закріпитися на Савур-могілі. План штурму розробляли три доби. Без перепочинку та сну командир підполковник Капінос і його підлеглі вивчали карти місцевості, обмірковували кожну деталь. Адже бандити там добре укріпилися. Тож перший штурм 28 червня 2014 року не був успішним. По наших воїнів згори вели вогонь ворожі снайпери, сипалися міни. Українська штурмова група здійснила декілька спроб захопти висоту. І лише 7 липня відбувся вирішальний бій. Попри фізичну втому, хлопці були незламні. Зібравши волю в кулак та мобілізувавши сили, робили свою справу і вірили: висота підкориться, бо правда за ними.

«Льова» (такий позивний у нашого героя в зоні АТО) та ще два бійці «Клім» та «Бродяга» сіли на бойову

машину піхоти зверху. Чоловік усвідомлював, що це вкрай небезпечно: по них працюють снайпери.

– Згоріти у броні – теж не варіант. Вона спалахує, як сірникова коробка, бо в тих, хто всередині, повний боєкомплект. Тільки гранат у кожного по 2-4 штуки, – говорить розвідник.

До визначеного місця доїхали вдало. Та тільки-но БМП зупинилася, саме в той бік, де сидів Олександр, спрямував вогонь ворожий кулеметник. Тоді ніби якась невидима сила врятувала розвіднику життя: Олександра відкинуло за башту, а кулі просвистіли над головою. Він встиг крикнути: «Пацани, прикрийте!» І коли бійці почали стріляти у відповідь, зміг злізти.

Тоді всі, як один, кинулися на зачистку висоти. А на них вже «сипали» смертю ворожі «Гради», САУ та міномети. Бійці ховалися хто під машинами, а хто під деревами. Короткі перерви між обстрілами вони використовували для просування до стели. На сепаратистів йшли з обох боків. Знали, що ті добряче закріпилися в окопах. Та наші бійці використали задум бойовиків сховатися всередині обеліска, де свого часу розміщувався невеличкий музей.

– Танки почали обстрілювати стелу, і камінням засипало вхід, – згадує Олександр.

Вхід з іншого боку бійці вирішили закидати гранатами. Таким чином знешкодили близько 300 бойовиків. Вибивши решту, закріпилися на важливому об'єкті.

– Найважче було не атакувати, а чекати, прилетить

снаряд в окоп чи обмине, – каже рядовий. – Адже нас в один окоп по двоє поміщалося.

Перша ж ніч була гарячою. Противник, зрозумівши, що вже не контролює Савур-могилу, почав всіма наявними засобами вибивати українських воїнів. Та марно. Наші навіть і не думали відступати. Перше своє поранення Олександр дістав саме там. Кілька осколків прошили тіло чоловіка. А вийти не було змоги. Шість годин він, скривавлений, відстрілювався від ворогів. Коли прийшла зміна і поранених можна було евакуювати, Олександр навідріз відмовився залишати місце битви. У нього не було морального права кидати товаришів у

таку скрутну годину. Він отримав наказ звернутися до санітара.

– Я сказав, що бігати можу і рани мені не заважають виконувати завдання.

Та рани невдовзі далися взнаки. Біль наростав так, що навіть заснути не міг. Довелося підкоритися волі командира. Медичний працівник витягнув два осколки, решту не зміг дістати в польових умовах. Тож Олександра госпіталізували. Як прийнято після таких ускладнень, воїнам дають місяць на реабілітацію. Але розвідник, пробувши вдома три дні, зібрав речі й знову рушив на Донбас.

– Там люди потрібні були, – без пафосу каже він.

Ця лаконічна фраза повністю характеризує молодого розвідника. Він без вагань поміняв тихі дні в колі сім'ї на шалений темп боїв, обстрілів, вилазок на ворожу територію.

Запеклі бої за Савур-могили – це був лише початок бойової служби молодого бійця. Гаряче літо 2014-го переросло в «гарячу» зиму 2015-го. Дебальцівський виступ став наступним потужним випробуванням сили волі та фізичної витривалості бійця. Він опинився на віддаленому блокпості, який був за кілька кілометрів од міста та в буквальному сенсі врізався у ворожу територію. Між собою бійці називали його «Балу» на честь загиблого командира Ільгара Багірова, який підірвав себе гранатою, щоб не потрапити в полон до терористів.

– З одного боку на відстані 1200 метрів блокпост сепаратистів, до другого у напрямку Чорнухиного – 1500, і з третього боку – 1200 метрів. Ми стояли між ними, таким собі клином, – пояснює Олександр. – Трималися, скільки могли, боєкомплекту вистачало. Навколо нашого блокпоста розбита та обгоріла чорніла «сепарська» техніка.

Терористи намагалися відрізати їх від Дебальцевого та оточити. Вдавалися до різних дій та провокацій. Одного разу кинули на українську позицію три танки. Олександр перший їх помітив. ПТУрами підірвали два, а третій на повній швидкості влетів на територію блокпоста. Пригальмувавши, танк із російським маркуванням збирався розвернутися на перехресті. Це була фатальна помилка бандитів, бо він заглух.

– У них на додачу ще й люк був відчинений. Я та механік (позивний «Сепар») вискочили на броню, – ділиться спогадами розвідник. – Він вставив приклад АК, а я тримав люк ногою, щоб ті не змогли зачинитися. Ми вмить накрили одягом оглядові щілини танка і вигукнули: «Або ми кидаємо всередину гранату, або ви здаєте зброю та виходите!».

Терористи здалися. Наші бійці отримали чудовий трофей із повним боєкомплектом, вщерть заправлений паливом. Олександр каже, що це, напевне, доля. Адже коли треба було підбивати цей ворожий танк, у нашому заклинило ствол, машина вийшла із ладу. І невідомо, які б були наслідки цього збігу обставин,

якби не миттєва реакція розвідника. На місці провели допит, дізналися розташування їхніх сил та плани дій. А згодом зателефонували вищому командуванню в Дебальцеве, щоб передати полонених та документи луганчанина – механіка-водія та двох росіян – навідника і командира танка.

З кожним днем ситуація загострювалася, бої ставали дедалі запеклішими і тривалішими. Бандити хотіли виснажити українських воїнів фізично й морально. Та коли такий план провалився, просто почали вибивати. Особливо жорстоко діяли перед тим, як взяти Дебальцеве в оточення. А на блокпості наші воїни ризикували життям щохвилини. Вони були віддалені від головних сил, розраховували лише на себе.

Під час одного із таких масованих обстрілів Олександр помітив, що його товариша поранено. Без вагань кинувся на порятунок. Коли дістався до бійця, побачив, що тому відірвало ногу, тож якщо терміново не надати допомогу, він не виживе. Роззирнувшись довкола, розвідник визначив, куди можна відповзти, щоб сховатися від обстрілу. Схопивши під руки пораненого, почав тягнути його до невеличкого бліндажа із бетонним перекриттям. І раптом відчув пронизливий біль. 25 осколків гранати, яка розірвалася за 30 метрів, увіп'ялися в Олександра. В очах потемніло, у вухах лунав дзвін, біль з'явився і різко зник. Опустивши голову, чоловік побачив, що штани просякнуті кров'ю, яка вмить почала братися холодним панцирем на лютому морозі.

Олександр дотягнув пораненого в безпечне місце, встиг накласти джгут на його ногу, коли почув голоси біля себе. Командир блокпоста капітан Анатолій Шевченко та боєць з позивним «Сепар» кричали в один голос: «Зніми каску!» А він ніяк не міг збагнути, до чого тут каска. Та все ж таки зняв. І коли тримав її в руках, потроху почав усвідомлювати: він був за міліметр від смерті. Металевий шолом в одному місці був наскрізь пробитий уламком міни. Як він не зачепив голови – важко зрозуміти.

Ховаючись від обстрілів, до бліндажа підтягнулися ще кілька хлопців. Та, як показує досвід, небезпека може наздогнати і в найбільш безпечних місцях.

Через пряме влучення снаряда в укриття бійці дістали контузію.

– Нас оглушило, темінь в очах. Хтось перший із хлопців до нас підійшов, почав до нас говорити. Бачить, що з вух кров, а так не уражені, давай нас витягати звідти. А ми ще жартуємо, мовляв, облиш, вдруге ж в одне й те саме місце снаряд не впаде, – розповідає ровідник.

На жаль, така теорія на практиці не спрацювала. Друге влучення в ту саму точку. А третього разу перекриття не витримає. Армія почала покидати розтрощений бліндаж. Останнім вийшов Олександр. Всі

прямували в інший, більш надійний. Коли до нього було зо п'ять метрів, третій вибух повністю зруйнував попереднє укриття.

– Ударною хвилею мене буквально вкинуло у бліндаж, – продовжує розповідь Олександр. – Там доволі високо, я летів, а зупинився, вдарившись головою у стінку. Опритомнівши, глянув у той бік, звідки ми прийшли, а там все вивернуто, нічого не залишилося.

За словами розвідника, пекло розпочалося 30 січня. Раніше сепаратисти дорогу не обстрілювали, бо там курсували автобуси із цивільними пасажирами. Та цей день став початком страшної справи: бойовики мали за мету знищити українські підрозділи. Снаряди вщент перепахували промерзлу землю. Залишатися на блокпості не було сенсу. Отримавши наказ на відступ, почали відходити.

– У нас техніки було дуже мало на ходу. Туди намагалися помістити поранених, а ми відходили полями. Я себе пораненим не вважав, бігав і відстрілювався. Тоді не до лікування було, потрібна кожна людина, – згадує розвідник.

А вже в Дебальцевому лікарі, оглянувши розвідника, наполягли на негайній госпіталізації. Він був у такому стані, що не сперечався і не чинив спротиву.

Добігав кінця перший рік проведення антитерористичної операції. Та ці місяці Олександрю здалися роками. Згадувалася перша нічна вилазка в лігво сепаратистів, відбита у ворога БМП на Савур-могілі,

вибухи снарядів, жорстокі й несправедливі реалії війни. Саме це не дає йому спокою і тепер. Він прагне бути там, де нашим хлопцям найважче, де потрібна його участь, його допомога. Бо якщо думати лише про задоволення власних інтересів і потреб, а не про загальнолюдські цінності, то ще не одному поколінню доведеться жити в часи знищення святинь, меморіалів та безцінних написів – застережень нащадкам, таких, як зробили в далекому 1967 році самі ж луганчани вздовж сходинок на Савур-могили: «Бережіть, бережіть, бережіть мир!».

Галина ЖОЛТІКОВА

липень 2016

**НАЙВАЖЧЕ ТИМ,
ХТО НЕ ДОЧЕКАВСЯ**

«МАУГЛІ»

У самому серці країни – на Майдані Незалежності – прощалися з Героєм АТО, комбатом 72-ї окремої механізованої бригади капітаном Андрієм Жуком. Провести в останню путь славетного українського воїна прийшло багато людей. Про бойовий шлях і подвиг цього мужнього та надзвичайно скромного 32-річного офіцера має знати вся Україна...

Андрій Жук намагався не виділятися із загального бригадного загалу. А коли на позиції його підрозділу приїздили журналісти, старався не потрапляти в об'єктиви теле- та фотокамер. Тим часом прагнув якомога більше розповісти про подвиги своїх побратимів і героїзм рядових бійців.

Деталі його останнього подвигу стали відомі лише нещодавно. Навіть найближчі побратими не мали права на відвертість, допоки тривало слідство щодо діяльності в районі позицій 72-ї окремої механізованої бригади російської диверсійної групи. Саме її плани зіпсував комбат, заплативши за це власним життям.

Родом Андрій з маленького села біля Хмельницького. Дитинство майбутнього Героя не було легким: мати сама ростила двох дітей: Андрія та його старшу сестру. Бути єдиним чоловіком в сім'ї і, до того ж, бути найменшим – то не жарти! Відчувати на собі

відповідальність та виявляти турботу за своїх рідних і, разом з тим, іноді не мати такої можливості тільки через те, що тобі мало років, – це могло зламати будь-кого. Але не Андрія. Хлопцеві доводилося пішки долати півдесятка кілометрів, щоб дістатися до шкільного автобуса, що прямував до школи у сусіднє село!

Після закінчення школи вступив до Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Закінчивши її у 2005 році, служив у західних областях, а згодом в Одесі. Кар'єра видалася непростою, адже понад усе Андрій прагнув залишатися чесним. Саме це не подобалося багатьом його колегам і керівникам, та він зміг витримати пресинг системи й залишитися порядним офіцером. Скільки сил йому те вартувало, знає лише він один! Знав...

Коли почалася війна, Андрій залишив прикордонну службу в мирній Одесі й пішов добровольцем на фронт. Не мав на той час ані сім'ї, ані високого звання, ані статків, лише зранену душу та палку любов до України. Пам'ятаю, яким я побачила його у 2014 році: замкнутий, недовірливий... Ніби постійно сумнівався в чесності та порядності людей. У той же час, найбільше в світі цінував справжню дружбу, заради вірних друзів був готовий на все.

Позивний «Мауглі» майже ідеально описував його особистість: дикий хлопчина, що виріс серед хижаків і носить на своєму серці болючі шрами від численних двобоїв з ними, але при цьому зумів зберегти душу кришталево чистою, а совість незаплямованою. «Діти полів»

– бійці та офіцери розташованого у Приазовських степах третього механізованого батальйону – прихильно прийняли його до свого колективу. А для командира підполковника Валерія Гудзя він практично став названим сином. Саме в цьому підрозділі «Мауглі» змужнів, розкрився як талановитий військовий, за підтримки вірних друзів зміг виявити свої найкращі здібності й стати достойним командиром.

У підрозділі Андрій зустрів різних людей. Одні відверто недолюбливали офіцера за його непохитну принципиовість щодо виконання вимог статутів, організації бойових чергувань, викорінення пияцтва тощо. Інші за те ж саме високо цінували його і знали, що Андрію можна

стовідсотково довіряти, навіть більше, ніж собі. Вони і стали його найщирішими друзями.

Таку довіру Андрій мав і надалі, коли став начальником штабу батальйону, заступником комбата, а потім і комбатом, на «броні» він завжди їхав разом з усіма. Копати окопи й бліндажі – теж разом, на повну силу, без нарікань і «знижок» на офіцерське звання та посаду. Під час численних обстрілів власним прикладом показував новачкам, як поводитися під «Градами» та як діяти під час мінометних атак.

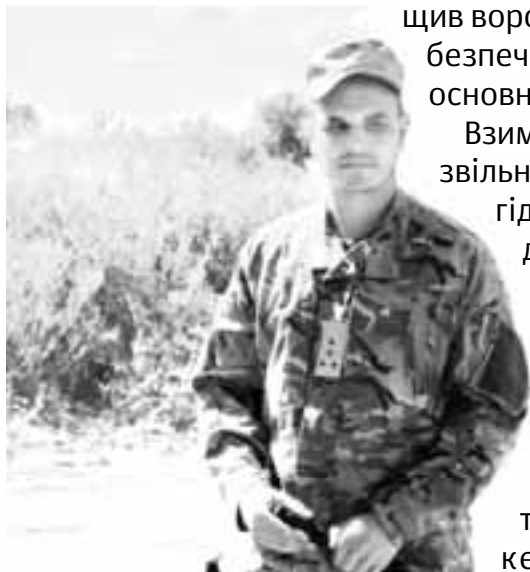
Високоосвічена й начитана людина, Андрій сам постійно вчився й інших навчав усьому, що знав. На жаль, вступити до Національного університету оборони так і не встиг. Хоча це була чи не найбільша його мрія! На вступних іспитах учаснику АТО не вистачило балів на екзамені з французької мови... Прикро, та чимало подібних «умовностей» не дозволяють успішно просуватися кар'єрними щаблями багатьом талановитим офіцерам. За життя Андрій Жук не отримав жодної державної нагороди, хоча його тодішній командир підполковник Валерій Гудзь не раз подавав рапорти у вищі штаби. Звання майора та ордена Богдана Хмельницького I ступеня Андрій був удостоєний посмертно, відповідно до Указу Президента, через три дні після поховання...

Бойовий шлях Андрія Жука – від взводного, ротного, начальника штабу батальйону, заступника комбата і до успішного командира героїчного 3-го батальйону – можна відслідкувати за завданнями, які виконувала 72-га

окрема механізована бригада в районі проведення антитерористичної операції. Його підрозділ, зокрема, два з половиною роки мужньо утримував оборону на одній з найважчих ділянок поблизу Волновахи.

У серпні 2014 року «Мауглі» брав участь у звільненні населеного пункту Старобешеве. Діяв у складі бойової групи, якій вдалося зайняти два мости. Під його керівництвом підрозділ знищив легковий автомобіль зі станковим кулеметом, групу піхоти терористів, а в подальшому утримував дорогу, по якій намагався висунутися противник. Згодом капітан вдало керував діями підлеглого особового складу під час звільнення важливої висоти.

Тоді його підрозділ вчасно знищив ворожі вогневі точки і забезпечив висування наших основних сил.

Взимку 2015 року, після звільнення ще однієї вигідної висоти, підрозділ Андрія вийшов до населеного пункту Петровське. Капітан Жук вів активну розвідку наземних цілей противника, забезпечивши тим самим їх швидке знищення. Після

спішування бійців його БМП зайняла вдалу вогневу позицію. Офіцер уміло керував діями особового складу. У тому бою терористи не мали жодних шансів, тоді, як наші підрозділи змогли безпечно просунутися на визначені рубежі.

Запеклими видалися бої поблизу населених пунктів Новоласпа та Біла Кам'янка в серпні 2015 року. Там капітан Андрій Жук за всіма пра-

вилами воєнної науки організував розвідку та зв'язок, забезпечив безперервне керування підрозділами, виявивши при цьому особисту мужність та героїзм. Зокрема, під час бою особисто корегував вогонь артилерії та мінометів. Він чітко виконував розпорядження командира батальйону, що дозволило запобігти великих втрат.

Всі ці епізоди – лише невелика частина звитяжної бойової біографії нашого Героя. Натомість він, будучи людиною дуже скромною і невибагливою, ніколи не хизувався своїми успіхами. Продовжував і далі належно виконувати свої обов'язки, піклуючись про солдатів та забезпечуючи виконання бойових завдань. З усього було

видно, що за Україну він готовий покласти душу. Аж поки не настав час покласти й тіло...

Останній бій комбат прийняв поблизу Новогнатівки та Богданівки. Надвечір 27 травня 2016 року між цими населеними пунктами помітили диверсійно-розвідувальну групу

терористів. Капітан Андрій Жук разом з кількома військово-вослужбовцями терміново виїхав у зазначений район. Прочісуючи місцевість, наші бійці виявили диверсантів і відразу вступили з ними у бій.

Один із солдатів, який того злощасного дня був у парі з «Мауглі», досі не може спокійно розповідати про цю подію. Комбат ішов трохи попереду. Помітивши в кущах добре замаскованих диверсантів, різко розвернув автомат у їхній бік і вже за мить упав, прошитий чергою з відстані 10 метрів. Майже впритул...

– Якби першим ішов я, всі шість куль дісталися б мені, – говорить двадцятирічний боєць, запалюючи тремтячими руками цигарку. – З другого боку, якби комбат не помітив і пройшов повз добре замаскованих диверсантів-грушників, – він, скоріш за все, залишився б живий, але до ранку могли б не дожити хлопці, біля чіїх позицій вешталися російські найманці.

Противник змушений був відходити з боєм. Пораненому комбату побратими надали першу медичну допомогу та терміново доставили до центральної районної лікарні Волновахи. На жаль, поранення виявилися несутісними з життям...

Дослідивши «начиння», яке принесли і покинули під час втечі диверсанти, фахівці впевнилися, що група Андрія Жука запобігла значно більшій трагедії. Адже з такою великою кількістю вибухівки та озброєння бандити, швидше за все, планували провести криваву провокацію серед цивільного населення. Приміром, під час

останнього дзвоника у прифронтових школах, або на одному із залізничних мостів.

Комбат, звісно, цього не знав. Він лише сумлінно виконав свою роботу, ціною власного життя захистивши життя своїх бойових побратимів та цивільних людей. Зробив це так само просто, як і жив. Без пафосу

й очікування подяки, в далекому степу поблизу крихітного, забутого Богом і покинутого людьми села на лінії фронту...

Світла пам'ять тобі, комбате! Комусь ти був старшим братом, комусь названим сином, комусь відважним командиром. Тепер ти несеш службу в Небесному батальйоні, разом з іншими Героями, які віддали життя за світле майбутнє нашої держави і народу. Нам немає чим віддячити тобі. Але пам'ять про тебе ніколи не згасне у наших серцях.

Олена МОКРЕНЧУК

липень 2016

ОСТАННІЙ ВИХІД КОМБАТА

Генерал-майор Сергій Кульчицький, підполковник Костянтин Могилко, підполковник Тарас Сенюк – так розпочинається список Героїв України, учасників анти-терористичної операції. Вони серед перших, хто пішов на ворога. Вони серед перших, хто не повернувся, але житиме вічно в серцях українців. Завжди пам'ятатимуть свого комбата Тараса Михайловича Сенюка військовослужбовці 1-го аеромобільно-десантного батальйону славетної 95-ї аеромобільної бригади. Вони так йому довіряли та поважали, що казали: «Ми за ним хоч у воду, хоч під кулі»

Так і сталося біля Андріївки 2 травня 2014 року. Колона із десяти БТРів натрапила на мінні розтяжки терористів. Спочатку спрацювали сигнальні ракети, а потім десантників почали обстрілювати. Заступник командира батальйону по роботі з особовим складом

майор Сергій Шевчук, який перебував у дев'ятій машині колони, чув, як підполковник Сенюк, без вагань скомандував молодому лейтенантові, командирі розвідвзводу: «Султане», відкрити вогонь!»

– Він не боявся брати на себе такі рішення. По сепаратистах почали працювати КПВТ та РПГ. У бою куля прострелила нашому бійцю Антонові Магльованому ногу, тож мені довелося залишитися з ним, щоб передати санітарам, а колона рушила далі – на андріївський міст, – згадує Сергій Шевчук.

А там на наших воїнів чекало продовження загального сценарію: їх обступили місцеві прихильники путінського режиму та фантомної ідеї «визволення земель руських від карателів». Вони викрикували нісенітниці на кшталт: «Ви – американські найманці, нам таких захисників не треба!», «Це наш сланцевий газ, ми його не віддамо!» Міст з обох боків перекрили живим щитом, військових усіма силами намагалися не пропустити далі. Спочатку серед протестувальників були жінки, бабусі, пенсіонери. Виходили з іконами на чолі зі священниками Московського патріархату та кляли. Були французькі та польські канали, що підтримували Росію, вишукуючи смажені факти про «карателів» та «вбивць».

Ситуація ставала дедалі напруженішою. Та вони лише відтягували час до приїзду озброєних найманців.

Дружина Тараса Сенюка Ольга розповідає, що він

намагався дипломатично врегулювати ситуацію, адже мав досвід ведення таких пререговорів під час миротворчих місій в Іраку та Косові:

– Я пам'ятаю його слова: «Там був курорт, порівнюючи з тим, що було в Україні». У другій половині дня мітингувальники почали розходитися. Але щоразу телефоном Тарас Михайлович (так його й досі називають і дружина, і старші за віком офіцери) виходив на організаторів цих «зборів». Постійно йому телефонували, але щоразу це був хтось новий. Не можна було вирахувати, звідки йде інформація.

Почав підтягуватися досить сумнівний контингент (безхатченки, наркомани), а потім, озброєний криміналітет і «зелені чоловічки» без знаків розрізнення. Перше – вони не хотіли пропускати наших воїнів до підніжжя гори Карачун, друге – вимагали видати їм нацгвардійців та бійців «Беркута». Вони стояли на Майдані, і за їхні голови обіцяли пристойну винагороду. Тарас відрізав: «Я не віддам жодної людини, не здам жодного набою».

Колону житомирських десантників почали обкладати шинами з обох боків, накидали заввишки в півтора метра. Погрожували: спалимо всіх і все. А українські воїни були непохитні, бо з ними був їхній комбат і вони знали: він знайде вихід. Підполковник Сенюк не присідав ні на хвилину. Він ходив від одного БТРа до іншого, підбадьорював понурих, моніторив ситуацію і постійно давав вказівки. Раз у раз місцеві вимагали

пропустити до хворої мами, перевезти на інший бік вагітну дружину тощо, та бійці не здавали своїх позицій. Утім, так тривати довго не могло. Згодом терористи висунули вимоги: десантники мають випустити в повітря набої і віддати їм свою зброю.

Та командир, навчений сумним досвідом побратимів із 25-ї бригади в Краматорську, знав, що їх живими не випустять, тож розробив план: за його командою бійці від'єднують магазини, тримають їх у правій руці і виходять. У випадку непередбачуваного розвитку подій, за 5 секунд приєднують магазини знову і ведуть вогонь.

– Коли почали рух, нас не випускали, – говорить Сергій Шевчук, – Тарас Михайлович вмить зістрибнув з БТРа, вигукнув команду: «Земля!» та почав стріляти. Коли стрільба припинилася, він скомандував: «Уперед!» Особисто з ним розтягували скати, щоб міг пройти перший БТР. Хтось із сепаратистів вирішив підірвати його «коктейлем Молотова». Та то було останнє, що він скоїв у своєму житті. Потім прилетіла граната, перша машина перевернулася. Плутанина, ажіотаж, поранені, двоє загиблих з нашого боку. Комбат прийняв рішення йти на прорив. Ми там перепахали все, що можна було перепахати. Адже вони зі своїми снайперами засіли навкруги. Нас могли підірвати, бо

поруч стояли їхні два ЗІЛи з газовими балонами. Та вони цього не прорахували.

Саме за мужній і достойний вчинок – виведення людей та техніки з оточення – підполковнику Тарасові Сенюку присвоєно почесне звання Герой України. На жаль, отримати його за життя комбат не встиг. За два дні до дня народження комбата 20 червня 2014 року «Золоту Зірку» Героя в Міністерстві оборони вручили його дружині Ользі. Взявши до рук нагороду, вона жодним чином не виказала того, що в неї на душі. Адже вона – дружина Тараса Сенюка і має з гідністю нести це звання, не знеславити чоловіка-героя. Жінка тоді не розуміла, чому того зловісного ранку 3 червня їй ніхто з його підлеглих не наважився сказати телефоном, що комбата вже немає серед живих. Тільки з часом вона усвідомила:

– Чоловікам складніше це сказати. Там була своя родина, там все інакше, ніж тут, там один одного прикриває. Там життя тече по-іншому, там інші цінності. І їм самим важко було визнати, що вже немає такої людини, яка була для них надією і опорою, а сказати мені – значить і самим повірити в реальність.

Трагедія сталася поблизу населеного пункту Семенівка, що біля Слов'янська. Колона вночі потрапила в засідку бойовиків. Комбат, як завжди, їхав на першому БТРі, поруч були розвідники. Він навіть жартував з цього приводу: «Я і моя молода команда». На під'їзді до населеного пункту натрапили на блокпост

сепаратистів. Розгромили його і рушили далі, та й гадки не мали, що укріпрайони в Семенівці будуть настільки потужними. А ворог вдався до підступної тактики: загнав колону в низину. Сергій Шевчук припускає, що тоді на українські підрозділи випустили ракети. Десантники ховалися за бронєю, та це не допомагало. По них стріляли ВОГами, а від розриву такого снаряда уламки розлітаються на 7 метрів. Кришився асфальт, бійці діставали поранення – хто в руку, хто в ногу.

Ольга Сенюк розповідає те, що переповідали їй очевидці:

– Лежиш на землі, піднятися не можеш. Таке враження, що БТР посипають горохом, від якого іскри в різні боки, і дихання переймає.

Тарас Михайлович командував діями підлеглих під шквальним вогнем. Саме тоді його і вирахував снайпер. Постріл у серце із російського «Утеса» вмиг забрав життя відважного комбата. Напевне, він і не зрозумів, що сталося. Адже лише на кілька секунд визирнув з-за броньованої машини і вже хотів сховатися. Та не встиг. Можливо, він був переконаний, що з ним нічого такого не станеться, а можливо, дався взнаки останній місяць без сну та перепочинку, проведений біля підніжжя гори Карачун.

– Він був постійно у бронезилеті, за спиною мав розвантажний і мішок, в якому тримав 3 кг патронів, шолом і радіостанцію. Так і лягав перепочити. Спав

максимум годину на добу. Постійно біг до хлопців на пости, щось планував, контролював. Однієї ночі бачу, він приходить у приміщення, де ми базувалися, а обличчя аж чорне, очі позападали. Я йому кажу: лягайте спати, а ми почергуємо. Тільки ляже – доповідь по радіозв'язку когось із командирів, і він прокидається.

Ми до нього – Михаличу, спи, якщо треба буде, ми тебе розбудимо, – говорить Сергій Шевчук.

Він дуже розумно організував охорону ділянки, де розташувався його підрозділ. На той момент вже була сумна новина про Волноваху, тож комбат дав вказівку: «Як тільки хтось наближається – відразу постріл вгору, нікого не пропускати».

– Йому довіряли всі і ніхто не міг сказати, що командир щось робить неправильно. Його слова були законом. Це була така людина, яка зробила славу цілим військам ВДВ. Це він довів всім, що його підрозділ 95-ї окремої аеромобільної бригади спроможний виконувати будь-яке бойове завдання. Він був простий підполковник, який не боявся приймати рішення. Він був авторитетом, – продовжує його колишній заступник.

О 8 ранку 3 червня 2014 року інформація в батальйоні підтвердилася: комбат загинув, єдиний у тому страшному бою. Хтось занімів у ступорі, хтось нервово куриє, а були й такі, хто не стримував сліз. Вони ним дорожили і не знали, як бути без нього.

Не знала, як житиме далі й дружина Тараса Ольга. Вона всіма силами намагалася відволіктися, а коли хтось із оточуючих помічав її настрій, вона всім казала: «Все нормально».

– Поки я це промовляю, в голові у мене проходить 1000 і 1 процес. Чому я маю це з кимось обговорювати?

Та щоб хоч на мить, хоч у спогадах перенестися в минуле, коли Тарас Михайлович ходив по плацу і перевіряв укладання парашутів, наносив бойову обстановку на топографічні карти, просто забігав на мить до кабінету дружини, яка почала працювати у відділі міжнародного співробітництва 95-ї аеромобільної бригади, – вона приходила до його кабінету та ходила там, де полюбляв бувати він.

– Коли тобі не вистачає людини до хрипоті в голосі, ти намагаєшся знаходити щось особисте хоча б у тій формі, в якій можна знайти. Я туди приїжджала, а там вже все не те – є колаж, картинка, а немає ядра на цій картинці і всередині від того аж все перевертається. Найскладніше для мене було розбирати його речі із зони АТО, особливо пропалені снарядом. Глянула на бронешилет, шолом, рацію, їх не взяла – віддала до музею частини, бо спершу ти намагаєшся позбавитися тих речей, які роблять тобі боляче, – говорить Ольга.

Підполковник Тарас Сенюк жив армією. А коли обійняв довогоочікувану посаду командира батальйону – відразу зажив і справжнього командирського авторитету. Він не допускав панібратства, але коли треба було допомогти чи виконати поставлене завдання – викладався на всі 100%. Ольга Сенюк каже, що робота – це була його друга сім'я, а можливо, і перша, а вона з дочкою потім.

У березні 2014-го, коли майже весь особовий склад

частини був кинутий на кордон із Кримом та на Донбас, Тарасові Сенюку довелося повернутися в Житомир. Кілька тижнів він добирав мобілізованих бійців, а дружині сказав: «Додому приходитиму рідко» На запитання, чому, вже ж усі там, він відповів: «А в цьому і є головна причина. Мої хлопці там в холоді, голодні, а я буду вдома в комфортних умовах? Мені від цього важко, я прийняв таке рішення...»

– Він дорожив кожним. Був дуже цілеспрямованим, – говорить пані Ольга. – Він вмів отримувати задоволення від того, чого досягав. І коли все вдавалося, заряджав усіх навколо своєю силою та енергією. А мене він настільки оберігав та захищав, що коли його не стало, світ втратив свої кольори, і холодна реальність заповнила душу.

Галина ЖОЛТІКОВА

листопад 2016

НЕДОПИСАНИЙ РЕПОРТАЖ

Востаннє капітан 3 рангу Дмитро Лабуткін виходив на зв'язок 16 лютого 2015 року. А вже за три доби бойовики цинічно надіслали дружині офіцера відео з відзнятими на камеру тілами вбитих українських військових. У молодій жінки перехопило подих – серед усіх цих моторошних кадрів вона побачила добре знайоме офіцерське посвідчення, зі світлини на якому на неї дивився її чоловік. Ось тільки одяг на загиблому був не Дмитра. І це ще давало надію, що її чоловік – живий. «Можливо, документи коханого випадково потрапили на

місце трагедії?» – думала бідолашна і до останнього сподівалася, що це якийсь страшне непорозуміння. Тоді вона ще не знала, що Дмитро, тільки-но опинившись на передовій, як справжній офіцер свій новенький однострій віддав пораненому солдату, в якого камуфляж був пошматований осколками і наскрізь просочений кров'ю...

Дмитро народився в сім'ї кадрового військового, тож з майбутньою професією визначився ще в дитинстві. Після закінчення кафедри журналістики Академії сухопутних військ у Львові отримав розподіл в телерадіокомпанію МОУ «Бриз» у Севастополі. Випробувань на життєвому шляху молодого офіцера випало чимало. За досить короткий проміжок часу став учасником морських походів і міжнародних навчань.

Кохана дружина, маленька донечка Кіра, улюблена робота – усе, про що можна було лише мріяти. Але безрезневі події 2014 року докорінно змінили життя українського офіцера.

Коли «зелені чоловічки» Путіна вдерлися на півострів, працювати військовим журналістам стало важче. І оскільки телерадіокомпанія «Бриз» була єдиною україномовною на увесь Крим, кожен день починався з пікетів і погроз місцевих сепаратистів, які намагалися паралізувати повноцінну роботу студії, перетворивши місце її розташування на епіцентр словесних баталій і прямого тиску.

Однак Дмитро разом із колегами, як справжні професіонали, продовжували виконувати свою роботу. Подекуди навіть під дулами російських автоматів фотографували, знімали сюжети та передавали на материк правдиву інформацію про кримські події. Кадри з телевізійних сюжетів Дмитра Лабуткіна про захоплення регулярною російською армією українських військових об'єктів стали одними з перших в інформаційному

просторі України. І запитання: «Чи важко висвітлювати правду?» у той час він розумів, як ніхто.

– Син ніколи не скаржився на проблеми. Навіть у найскладніших ситуаціях говорив, що все гаразд, – згадує батько Дмитра Віталій Володимирович. – Він був патріотом та оптимістом.

Події розвивалися швидко. У травні Лабуткін опиняється серед тих офіцерів, котрі наперекір зрадливому керівництву відмовляються присягати країні-агресору. «Маю честь!» – міг сказати кожен з них, залишаючись вірним клятві служити українському народові.

– Ми виїжджали з Криму майже останніми, – ділиться спогадами дружина Дмитра, Олександра. – До кінця сподівалися, що той жах мине. Дорогою до Одеси Діма продовжував знімати.

У невеличкій кімнаті санаторію, де розмістилася молода сім'я, доводилось жити й водночас працювати. Дмитро монтував матеріали практично «на пальцях». Навіть чотирирічна донечка Кіра знала, що, коли татко працює, треба сидіти тихенько.

Ті важкі події неабияк загартували чоловіка. Добрий, чуйний, сміливий, він завжди був готовий прийти на допомогу. «Справжній хлопець з Кременця!» – називали його колеги по роботі, маючи на увазі його твердий характер.

На початку 2015 року капітан 3 рангу Лабуткін прибуває в сектор «С» зони антитерористичної операції. У той час на цьому напрямку найгарячішою точкою АТО стало

Дебальцеве. Практично з першого дня після підписання 12 лютого Мінських угод про перемир'я російські терористи та найманці грубо порушують цей меморандум. Обстріли та підступні атаки ворога на українські позиції посилюються. Украй необхідними стають докази злочинів

російських окупантів на українській землі. Дмитро це добре розуміє, тому регулярно та оперативно передає з Дебальцевого вагомі докази присутності там регулярних російських військ. Журналіст фактами спростовує кремлівську брехню, демонструючи світові правду.

У напрямку Дебальцевого сунуть численні диверсійні групи, посилюються обстріли, активізують роботу ворожі снайпери. Зимове повітря наповнюється смертоносною небезпекою...

Згодом українські військові отримують наказ: вийти з Дебальцевого. Разом з розвідниками Дмитро 16 лютого вирушає на чергове завдання. Він збирається написати черговий репортаж. Проте той виявиться для нього останнім...

Це сталося близько 9-ї ранку. Українська група потрапляє в засідку. Залізничні колії не дозволяють бойовій машині просунутись уперед. Кулеметні черги ворога

сиплються, немов дощ. Наші бійці мужньо протистоять терористам. Вони відстрілюються до останнього набою. Та сили були нерівні...

Згодом окупанти з притаманною їм жорстокістю та цинізмом оприлюднять жахливі кадри про розстріляний український бронетранспортер.

– Ми бачили сюжет про цей випадок у новинах, але тоді й гадки не мали, що це машина, в якій перебував мій чоловік, – із сумом зітхає Олександра. – Десь у душі сподівалася, що з Дмитром усе гаразд, але серце чомусь стискалося від невимовного болю і страшного передчуття. Коли ж сіли обідати, слова донечки мене шокували. Кіра промовила: «Мамо, а татко теж тут! Налий і йому борщику. Він каже, що дуже любить нас...»

Незабаром, 20 березня, у морзі Дніпропетровська з'ясують: одне з тіл загиблих належить Дмитру Лабуткіну.

В останню путь заступника редактора телерадіокомпанії Міністерства оборони України «Бриз» капітана 3 рангу Дмитра Лабуткіна мешканці Білокриниці, що на Тернопільщині, проводжали 25 березня, всім селом, стоячи на колінах. Крізь прозоре весняне повітря лунала пісня «Пливе кача по Тисині», як концентрація неймовірної туги за 28-річним загиблим воїном. Уся Україна оплакувала одного з найкращих своїх синів, свого героя, свого Дмитра.

За особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної

цілісності України, вірність військовій присязі Указом Президента України Дмитро Лабуткін нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно), наказом Міністра оборони України – відзнакою «За військову доблесть» (посмертно). У липні 2016 року військовому журналісту присвоєно почесне звання «Народний Герой України».

Нагороди за Дмитра отримала його донечка Кіра з татковими очима та такою ж, як у нього, щирою усмішкою.

– Мій татусь – захисник і герой, а зараз – ангел, – лагідно говорить дівча, заглядаючи раз-по-раз в оксамитову коробочку, в якій лежить відзнака її батька.

У Книзі пам'яті Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, головний редактор телерадіокомпанії Міністерства оборони України

«Бриз» капітан 2 рангу Іван Чміль написав: «У той останній для нього день, коли виходив на бронетранспортері із Дебальцевого, Дмитро міг відмовитися від зйомок і залишитися всередині бронемашини, не ризикувати своїм життям. Але потрібно було знати Дмитра!.. Він, як завжди, робив свою справу...

Не хочеться казати про нього в минулому часі, бо для нашого колективу він назавжди залишиться взірцем відданості, взірцем того, як потрібно ставитися до життя, людей, родини, дружини та дітей, яких дуже сильно любив.

Поки такі люди, як Дмитро, є, доти наш народ непереможний!»

Валерія КРОТЧЕНКО

травень 2017

«ДОЛЯ КЛИЧЕ – Я ІДУ!»

Підкинута в повітря монета впала на долоню бійця. Своє право на бій у побратима-тезки виграв 24-річний Денис Денисюк (позивний «Дюс»). Маючи один кулемет на двох, молоді хлопці, які не тільки носили однакове ім'я, але й були схожі, немов брати-близнюки, у такий спосіб визначали, кому заступати на позицію. Так сталося й 10 червня 2015 року...

...Того дня ворог кинув на штурм позицій українських захисників під Широкиним значні сили. Зав'язався жорстокий бій. Понад дві години бойовики нещадно гатили по позиціях з гармат і мінометів. Згодом, зрозумівши всю марність своїх спроб, вони вирішили оточити українців, зайшовши з тилу.

Проте їхні плани зіпсував Денис Денисюк. Попри молодий вік, боєць швидко зорієнтувався і кулеметним вогнем відсік противника від українських позицій. Атака терористів була відбита. Бойовики, спіймавши облизня, змушені були повернутися назад. Розлючені та несамовиті, вони випустили по азовцях велику кількість мін, снарядів і гранат з АГС. Одна міна впала надто близько від Дениса. Осколки розірвали юнаку шию. Під дією больового шоку хлопець зміг іще якось добігти до бліндажу. Падаючи, він бачив схвильовані обличчя побратимів. Ті йому щось говорили, кричали. Та слова так і залишилися на рівні хаотичних звуків, сенсу яких йому було вже не зрозуміти. Заспокоювало лише небо.

Побратими заходилися викликати «швидку» й рятувати Дениса. Вони пальцями затискали на шиї рану, з якої струменіла кров, витікаючи разом із життям з молодого тіла побратима. Лікарів Денис не дочекався...

А в той час у Києві його мати Людмила Яківна – лікар пологового будинку, де народжуються нові люди, після відпрацьованої зміни поверталася додому. Жінка інколи зупинялася, підіймала голову й дивилася в небо. Можливо, тієї самої миті в небо востаннє дивився і її син Денис, прощаючись із життям. Серце матері забилося в невимовній тузі – небо здалося їй непривітним і загрозливим. Страх за сина холодними лещатами стискав груди. Стало важко дихати. Жінка спробувала опанувати себе і потихеньку пішла додому. Привіталася з консьєржкою і вже хотіла зайти до ліфта, як та її зупинила.

– Людмילו Яківно, візьміть троянди! Цього року їх так багато – не знаю, що з ними й робити, – обома руками простягнула букет.

– Дякую, – Людмила Яківна взяла троянди і тихо про себе усміхнулася: – Це улюблені квіти сина.

Вдома вона поставила їх у вазу біля портрета свого любого хлопчика. Увімкнула телевізор й одразу пошкодувала про це – йшлося про жорстокий бій під Широкиним, де був її Денис. Тележурналіст продовжував: «Кілька поранених та один загиблій». Згорьована мати закрила руками обличчя й уголос почала повторювати: «Це не мій син! Це не Денис! Благаю, Боже!»

Тієї ночі довго не могла заснути. Та коли це нарешті

сталося, їй наснився тривожний сон. Ніби у двері подзвонили, вона відчинила, а на порозі – блідий Денис. Вона протягує до нього руки і син робить крок уперед. Але раптом

між ними з'являється її чоловік, батько Дениса, який помер після тяжкої хвороби. Він затуляє собою сина і не пускає його до квартири.

– Відійди, відійди! – почала махати вона руками, благаючи: – Пусту до мене сина!

Різкий дзвінок у двері не віщував нічого доброго – надто ранній, надто різкий. Ніхто зі знайомих і друзів так не дзвонив. Заледве втрапивши ногами в домашні капці, побігла відчиняти. На порозі стояв товариш Дениса. На запитання: «Що трапилось?» він нічого не відповів. Але в тому кричущому мовчанні було стільки невимовного болю, що жінка, не витримавши, свідомо обрала найлегший (якщо можна так сказати) для себе варіант, вигукнувши: «Я знаю: Денис – поранений. Де він? У якому госпіталі лежить?» На що отримала тиху відповідь: «Ні, тьоть Люд, Денис загинув...»

Мати не повірила. Вона просто не могла уявити, що її життєрадісний синочок міг загинути. Які такі сили могли відібрати його в неї? Такого не могло бути! Не могло!

Лише після дзвінка командира жінка зрозуміла: її

сина більше немає. Далі все відбувалося, немов уві сні. Людмилі Яківні завбачливо дали номер телефону жінки, в якої також нещодавно загинув син. Вона їй подзвонила. Обидві матері, об'єднані спільним горем, довго говорили, згадуючи своїх синочків, довго плакали. А троянди, подаровані консьєржкою, так і не осипалися, простояли аж до похорону Дениса...

...Його привезли до матері. Як згадує Людмила Яківна, міна не спотворила найдорожче її серцю обличчя. Проте дуже тяжко було дивитися на бездиханне тіло сина. Поховали Дениса Денисюка на Лук'янівському військовому цвинтарі. Йому було 24 роки, менше місяця він не дожив до свого 25-го дня народження.

За особисту мужність, сумлінне та бездоганне служіння Українському народові, зразкове виконання військового обов'язку Дениса Денисюка посмертно нагородили орденом «За мужність» III ступеня.

Минуло трохи часу, а в кімнаті сина все залишилося так само, як за його життя. Акуратно застелене ліжко, стілець, комп'ютерний стіл. Тільки світлин на стінах побільшало. Людмила Яківна дивиться на чорно-білу, де їй усміхається трирічний Денис.

– Коли син ходив до дитсадочка, казав усім, що буде лікарем, – згадує вона. – Я його часто брала із собою на роботу в пологовий будинок, бо в 90-ті садки нерідко були закриті. І допоки я працювала, Денис сидів собі й малював олівцями. А потім виховательці гордо казав: «Моя мама – лікар!» А вже в школі хотів бути схожим на тата, який працював слюсарем-сантехніком. Вчителька якось запитала: «Чому?» Хлопець подивився на неї серйозно й відповів: «Вода – важлива для людей».

– Я знав Дениса Денисюка як скромного хлопчину, – ділиться спогадами Богдан Андрійович Дудяк, вчитель Київської середньої школи №306. – Безвідмовний був хлопець: якщо вже про щось його попросиш, то можна бути певним, що він це зробить. Після його смерті ми зі шкільним колективом задумалися, як увічнити пам'ять нашого учня-героя. Багато було ідей. Та, порадившись з мамою Дениса, вирішили обладнати на його честь кабінет історії. Людмила Яківна передала нам деякі сімейні фото та речі сина: польову сумку й форму. Ми зробили

виставку. Потім задумали з учителями розписати стіни кабінету. Спочатку планували зобразити гетьманів, запорозьких отаманів. Але зупинили свій вибір на портреті Дениса. Тут і церква, і річки, і мальви, і лелеки в небі – це все Україна, яку захищав Денис. А в ясному небі – його портрет. Коли діти вперше побачили зображене, то стояли мовчки кілька хвилин.

Колеги з телеканалу СТБ, де Денис працював режисером монтажу, згадують: «До нашого колективу Денис потрапив щойно повернувшись з армії, куди за покликом серця пішов служити відразу після школи. Тож він був у нас таким собі сином полку. Хлопець вирізнявся сумлінністю, працьовитістю й гарним почуттям гумору.

Взагалі в нас було два Дениси, яких через вік ми називали Денисом великим і Денисом маленьким.

– У кого монтуєшся?

– У Дениса маленького.

І цього Дениса маленького з камерою весь час було видно на Майдані, де він допомагав не тільки учасникам Революції Гідності, а й знімав найгарячіші її події. Його сюжети тоді були найчастішими та найяскравішими.

2014 року друзі Дениса один за одним пішли до війська. Хлопець допомагав їм купувати все необхідне для відправки в зону АТО. Він і сам відвідував військові збори й усе частіше замислювався, чи має право сидіти у зручному офісі під час неоголошеної війни. Звичайно, його зміни в настрої ми помітили.

І ось настає січень. Заходить Денис маленький і повідомляє про своє рішення стати захисником Батьківщини. І раптом ми розуміємо: ніякий він не маленький, він – великий!»

З повагою зустріла його рішення і Тетяна – дівчина Дениса. Вони разом працювали на СТБ. Хоч і було їй боляче, та його вибір схвалила, адже добре знала цілеспрямований характер коханого.

Вони планували побратися. На заощаджені гроші Денис купив дівчині обручку, одягнув їй на палець і сказав: «Наступна – буде весільною». Людмила Яківна лише раділа вибору сина – Тетяна встигла завоювати серце жінки щирістю та привітністю. У подарунок мати купила дітям двоспальне ліжко на заміну старого в кімнаті сина...

Перед похороном побратими Дениса винесли його з кімнати, аби поставити труну...

Після трагедії Тетяна рік жила з Людмилою Яківною. Дівчина називала її мамою, пропонувала залишитися жити з нею й надалі. Жінка їй тактовно відмовила. Вірить, що молода дівчина ще знайде собі пару. Тетяна залишилася працювати на телебаченні. Тепер її робоче місце – за столом Дениса.

Людмила Денисюк майже весь час проводить у школі, де навчався її син. Допомагає облаштовувати кабінет історії, організовує для учнів зустрічі з побратимами Дениса. У квітні 2016 року біля школи встановили гранітну стелу на честь її сина.

Пам'ятають про героя і його побратими. Про це

свідчить їхній напис у соціальній мережі: «Денис Денисюк, боєць 1-ї сотні, вірний і відважний побратим. Втративши Дюса, ми втратили вірного сина України. Сина, якому не була байдужа доля його Батьківщини. Побратиме, ми завжди будемо пам'ятати твій героїчний подвиг! Дюс, ти загинув смертю хоробрих!

НЕ ЗАБУДЕМО, ПОМСТИМОСЯ! СЛАВА ГЕРОЮ!»

Олександра ГОРШИНА

травень 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
«ДЯДЕЧКУ БОРЮ, Я ТЕБЕ ЧЕКАЮ!»	5
БІЙ БІЛЯ АЕРОПОРТУ	12
«КЕП» І ЙОГО КОМАНДА	21
ЛЕГЕНДАРНИЙ «ВІТЕР»	29
«ПРИВІТАННЯ» ПУЄВУ ВІД БІЙЦІВ З ЧУГУЄВА	48
ЗАХИСНИК БЛОКПОСТА	59
«КОСМОНАВТ» У СЕРЖАНТСЬКИХ ПОГОНАХ	67
ВИСОТА – ДОЛЯ ВІДВАЖНИХ	79
МУЖНІСТЬ НЕ ДАЄТЬСЯ НАПРОКАТ	89
ВСТАТИ І ЙТИ	108
«ПРИЙМАЙ РОТУ, ВЛАДЕ...»	123
ПІД КУЛЯМИ	134
«УКРОП» ВІД ЦВЕТКОВА	144
МИХАЙЛОВЕ «ВОСКРЕСІННЯ»	153
ДРУГИЙ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ СОЛДАТА ТХОРЕНКА	160
ДВАДЦЯТИРІЧНИЙ КОМАНДИР	168

РОТНИЙ.....	174
ПУНКТ ПРИЗНАЧЕННЯ – ВІЙНА	160
ВОЇНИ «РІДДІКА»	198
ТАНКОВИЙ АС.....	205
ЮЛІАНОВИЧ.....	220
ЖИТТЯ, ЩО ПАХНЕ ПОРОХОМ.....	228
«ТВІЙ ВИХІД, САПЕРЕ!».....	240
«ЛЬОВА»: БОЙОВЕ ХРЕЩЕННЯ САВУР-МОГИЛОЮ	256

НАЙВАЖЧЕ ТИМ, ХТО НЕ ДОЧЕКАВСЯ

«МАУГЛІ».....	268
ОСТАННІЙ ВИХІД КОМБАТА.....	278
НЕДОПИСАНИЙ РЕПОРТАЖ	290
«ДОЛЯ КЛИЧЕ – Я ІДУ!».....	297

АВТОРИ

Юлія БАБЕНКО

«Дядечку Борю, я тебе чекаю!».....5

Олег СУШИНСЬКИЙ

Бій біля аеропорту..... 12

Легендарний «Вітер» 29

«Привітання» Пуєву
від бійців з Чугуєва.....48

«Космонавт»
у сержантських погонах 67

Мужність не дається напрокат 89

«Приймай роту, Владе...» 123

Під кулями..... 134

Ротний 174

Воїни «Ріддіка» 198

Танковий ас.....205

«Твій вихід, сапере» 240

Юрій ІГНАТ

«КЕП» і його команда.....21

Галина ЖОЛТІКОВА

Захисник блокпоста.....59

Висота – доля відважних.....79

Другий день народження
солдата Тхоренка..... 160

Двадцятирічний командир..... 168

Юліанович.....220

Життя, що пахне порохом.....228

«Льова»: бойове хрещення
Савур-Могилою.....256

Останній вихід комбата.....278

Юрій КУЗНЕЦОВ

Встати і йти 108

Ігор ПАРУБСЬКИЙ

«Укроп» від Цветкова 144

Пункт призначення – війна 188

Іван БУРДЮГ

Михайлове «Воскресіння».....153

Олена МОКРЕНЧУК

«Мауглі».....268

Валерія КРОТЧЕНКО

Недописаний репортаж.....290

Олександра ГОРШИНА

«Доля кличе – я їду!» 297

НАШІ

Історії українських воїнів

За загальною редакцією В. Буряченка

Літературні співробітники:
Ксенія Левченко, Наталія Буряченко, Олена Полянська

Технічний редактор *Олександр Панюков*

*Верстку та макетування виконано у комп'ютерному центрі
журналу «Військо України»*

Надруковано ТОВ «Новий друк»
02660, Київ, вул. Магнітогорська, 1; тел. +380 44 451 4803
Наклад 1000 прим.

Здано до виробництва 01.12.2017. Підписано до друку 24.11.2017. Формат 60x90/32.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Story. Ум.друк.арк.13,02. Зам. 16-1977к

Авдіївка • Амвросіївка • Бахмут • Білицьке
• Білозерське • Волноваха • Вуглегірськ •
Вугледар • Горлівка • Гірник • Дебальцеве
• Добропілля • Докучаєвськ • Донецьк •
Дружківка • Єнакієве • Жданівка • Залізне
• Зугрес • Іловайськ • Кальміуське • Кос-
тянтинівка • Краматорськ • Красногорівка
• Курахове • Лиман • Макіївка • Маріуполь
• Мар'їнка • Моспине • Миколаївка • Мир-
ноград • Новоазовськ • Новогродівка •
Покровськ • Родинське • Світлодарськ •
Святогірськ • Селидове • Сіверськ •
Слов'янськ • Сніжне • Соледар • Торецьк •
Українськ • Харцизьк • Хрестівка • Часів Яр
• Чистякове • Шахтарськ • Ясинувата •
Олександрівськ • Алмазна • Алчевськ •
Антрацит • Боково-Хрустальне • Брянка •
Вознесенівка • Гірське • Голубівка •
Довжанськ • Зимогір'я • Золоте • Зоринськ
• Ірміно • Кадіївка • Кипуче • Кременна
• Лисичанськ • Луганськ • Лутугине • Міу-
синськ • Молодогвардійськ • Новодру-
жеськ • Первомайськ • Перевальськ •
Петрово-Красносілля • Попасна •
Привілля • Ровеньки • Рубіжне • Сватове •
Северодонецьк • Сорокине • Старобільськ
• Суходільськ • Хрустальний • Щастя •
Авдіївка • Амвросіївка • Бахмут • Білицьке
• Білозерське • Волноваха • Вуглегірськ •
Вугледар • Горлівка • Гірник • Дебальцеве
• Добропілля • Докучаєвськ • Донецьк •
Дружківка • Єнакієве • Жданівка • Залізне
• Зугрес • Іловайськ • Кальміуське • Кос-
тянтинівка • Краматорськ • Красногорівка
• Курахове • Лиман • Макіївка • Маріуполь
• Мар'їнка • Моспине • Миколаївка • Мир-
ноград • Новоазовськ • Новогродівка •
Покровськ • Родинське • Світлодарськ •
Святогірськ • Селидове • Сіверськ •
Слов'янськ • Сніжне • Соледар • Торецьк •
Українськ • Харцизьк • Хрестівка • Часів Яр
• Чистякове • Шахтарськ • Ясинувата •
Олександрівськ • Алмазна • Алчевськ •
Антрацит • Боково-Хрустальне • Брянка •
Вознесенівка • Гірське • Голубівка •
Довжанськ • Зимогір'я • Золоте • Зоринськ
• Ірміно • Кадіївка • Кипуче • Кременна
• Лисичанськ • Луганськ • Лутугине • Міу-
синськ • Молодогвардійськ • Новодру-
жеськ • Первомайськ • Перевальськ •
Петрово-Красносілля • Попасна •
Привілля • Ровеньки • Рубіжне • Сватове •
Северодонецьк • Сорокине • Старобільськ
• Суходільськ • Хрустальний • Щастя •

...У годину, коли люди, які живуть із тобою в одній країні та яких ти вважаєш рідними по землі і по крові, під впливом російської пропаганди та виконуючи російські накази, раптово починають стріляти тобі в спину, коли координують вогонь бойовиків у хату свого сусіда, коли лінія окопів пролягає не в родючих українських ґрунтах, а в душах і головах українців – слово «НАШ!» набуває особливого значення. Український воїн, як поводир позбавлених бачити реальність, радить: «Заплющ очі – дивись серцем!» Дивись, для кого Україна – це полігон, а для кого – земля рідна. Хто маскує в дитячій іграшці вибухівку, а хто розміновує будинки й цілі квартали та території. Хто використовує народ Донбасу як живий щит, а хто заради нього йде на смерть, рятуючи дорослих і дітей.

УКРАЇНИ
ВІЙСЬКО

**Читати – щоб знати,
знати – щоб перемагати**

viysko.com.ua